

Bundesministerium
des Innern, für Bau
und Heimat

Bundesamt
für Migration
und Flüchtlinge

POLNISCH

Witamy w Niemczech

Informacje dla imigrantów

Przewodnik po broszurze

Spis treści

Wstęp	8
I. Wjazd do Niemiec	10
1. Przepisy wjazdowe	10
2. Informacje o łączeniu rodzin	13
II. Nauka języka niemieckiego	16
1. Kurs integracyjny: język i nie tylko	16
2. Język niemiecki do celów zawodowych	20
3. Język niemiecki dla dzieci i młodzieży	21
III. Informacje i doradztwo	22
1. Doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)	22
2. Służby migracyjne dla młodzieży – doradztwo dla młodzieży imigranckiej (JMD)	26
3. Obsługa obywateli w Federalnym Urzędzie ds. Migracji i Uchodźców	28
4. Internet jako źródło informacji	28
IV. Pobyty i naturalizacja	30
1. Punkty kontaktowe ds. prawa pobytu	30
2. Informacje o prawie pobytu	33
3. Naturalizacja	38
V. Praca i zawód	42
1. Uznawanie zagranicznych świadectw i dokumentów	43
2. Doradztwo zawodowe, pośrednictwo miejsc pracy i nauki	45
3. Dalsze doskonalenie zawodowe	50

4. Zakładanie działalności gospodarczej i samozatrudnienie	51
5. Prawo pracy: czas pracy, urlop i choroba	53
6. Dochody i podatki	55
VI. Mieszkanie	56
1. Poszukiwanie mieszkania	56
2. Co po przeprowadzce?	58
3. Wsparcie państwa	59
4. Czynsz i prawo najmu	61
VII. Dzieci i rodzina	66
1. Ciąża i ochrona macierzyństwa	66
2. Urlop rodzicielski i zasiłek wychowawczy	71
3. Dodatek i zasiłek na dziecko	75
4. Możliwości opieki nad dzieckiem	78
5. Konflikty, kryzys i przemoc w rodzinie	79
VIII. Szkoła, edukacja i studia	82
1. System szkolnictwa i rodzaje szkół w Niemczech	82
2. Wykształcenie zawodowe	88
3. Studiowanie w Niemczech	90
4. Edukacja dorosłych	93
IX. Zdrowie i profilaktyka	94
1. Pomoc w razie chorób i wypadków	94
2. Badania profilaktyczne i szczepienia	97
3. Doradztwo ws. HIV/AIDS / informacje o chorobach przenoszonych drogą płciową (STI)	99
4. Doradztwo ws. narkomanii i uzależnień	101
5. Integracja osób niepełnosprawnych	102

X.	Banki i ubezpieczenia	104
1.	Transakcje pieniężne i środki płatnicze	104
2.	Ustawowe ubezpieczenia społeczne	106
3.	Ubezpieczenia osób i rzeczy	115
XI.	Zakupy i ochrona konsumentów	116
1.	Zakupy i płatności	116
2.	Rękojmia i gwarancja	118
3.	„Sprzedaż obwoźna” i umowy zawierane za pośrednictwem listu, e-maila lub internetu	119
XII.	Związki i organizacje	122
1.	Stowarzyszenia i związki	122
2.	Organizacje imigranckie	124
XIII.	Życie w Niemczech	126
1.	Porządek polityczny i prawny	126
2.	Partie i zaangażowanie polityczne	129
3.	Rady i doradcy ds. integracji	130
4.	Religia	131
	Indeks	134
	W nagłym wypadku	138
	Notatki	139

Wstęp

Szanowni Państwo,

jeśli trzymają Państwo w rękach tę broszurę, to znaczy, że zdecydowali się Państwo na stałe zamieszkać w Niemczech. Gratulujemy podjętej decyzji i serdecznie witamy. Mamy nadzieję, że będą Państwo dobrze czuli się w Niemczech, że spełnią się Państwa życzenia i oczekiwania, że nawiążą Państwo nowe znajomości i przyjaźnie oraz, że Niemcy staną się Państwa nowym domem.

Chcemy ułatwić Państwu stawianie pierwszych kroków w Niemczech. Z pomocą tej broszury będą Państwo mogli szybciej i lepiej odnaleźć się w nowym otoczeniu, w nieznanym życiu codziennym, w kontaktach z naszymi urzędami oraz administracją. Chcemy zachęcić Państwa do aktywnego kształtowania własnego otoczenia zawodowego, społecznego angażowania się, udziału w życiu kulturalnym oraz aktywności rekreacyjnej i sportowej. W ten sposób nauczycie się lepiej rozumieć nasz sposób życia, kulturę, historię i ojczyznę.

Niemcy oczekują, że będziecie dbali o swoją integrację i integrację swojej rodziny, że będziecie przestrzegali naszych norm i okazywali szacunek dla naszych wartości. Zalicza się do tego również nauka języka niemieckiego i zapewnienie sobie środków do życia. Aby Państwa w tym wspomóc, państwo niemieckie finansuje wiele działań integracyjnych. Wspieramy Państwa integrację w Niemczech poprzez liczne oferty, ale także zachęcamy do podejmowania własnych inicjatyw.

Celem naszej polityki integracyjnej jest to, aby wszyscy ludzie żyjący legalnie w Niemczech mogli korzystać z wielu swobód i w pełni wykorzystać swoje możliwości. Pomogą w tym Państwu przykładowo finansowane przez państwo usługi edukacyjne, wsparcie językowe i doradztwo. Zachęcamy do skorzystania z proponowanych środków!

Niech Państwo nawiązują kontakty w swoim sąsiedztwie, mieście i poza nim. Istnieje wiele możliwości, aby być aktywnym. Niemcy mają bardzo

bogate życie społeczne. Zachęcamy do wzięcia w nim udziału! Niemcy mają miliony społeczników, którzy angażują się w działania charytatywne. Państwo też mogą! Zachęcamy do znalezienia stowarzyszenia sportowego, wzięcia udziału w spotkaniach rodziców w szkole Państwa dzieci lub odwiedzin w centrum dzielnicowym lub sąsiedzkim! Wiele codziennych problemów można rozwiązać w prosty sposób, pytając o radę sąsiadów, kolegów z pracy lub przyjaciół.

Niniejsza broszura zawiera informacje o możliwościach wsparcia i miejscach w których można uzyskać informacje i porady, przydatne numery telefonów, adresy kontaktowe oraz rady, które ułatwią codzienne życie, np.

- jak znaleźć pracę i w jaki sposób może wspomóc Państwa Federalna Agencja Pracy (patrz str. 42),
- gdzie można znaleźć odpowiedni kurs nauki języka niemieckiego (patrz str. 16),
- jak złożyć wniosek o dodatek na dziecko i zapisać je do przedszkola lub szkoły (patrz str. 82),
- w jaki sposób zorganizowana jest opieka zdrowotna w Niemczech (patrz str. 94).

W przypadku niestandardowych pytań zawsze mogą Państwo zwrócić się do doradztwa migracyjnego w swojej okolicy.

Broszurę można pobrać ze strony **www.bamf.de/willkommen-in-deutschland** w językach: niemieckim, arabskim, bułgarskim, angielskim, farskim, francuskim, greckim, włoskim, polskim, portugalskim, rumuńskim, rosyjskim, hiszpańskim i tureckim lub zamówić w formie drukowanej.

Informacje dla późnych przesiedleńców można znaleźć pod adresem: **www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/publikationen/themen/heimat-integration/wid-spaetaussiedler**

Życzę Państwu bezpiecznej drogi i wiele radości z poznawania naszej (a wkrótce i Państwa) ojczyzny.

Minister Federalnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych,
Budownictwa i Ojczyzny

I. Wjazd do Niemiec

1. Przepisy wjazdowe

Członkowie państwa członkowskiego Unii Europejskiej oraz obywatele i obywatelki Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii mają zasadnicze prawo do poruszania się w ramach Unii Europejskiej bez ograniczeń oraz wjazdu na teren i pobytu w każdym innym państwie członkowskim bez wizy. Obywatele krajów trzecich, czyli cudzoziemki i cudzoziemcy z innych krajów pochodzenia, podczas wjazdu na teren Republiki Federalnej Niemiec z zasady muszą posiadać wizę.

RADA

Obywatele określonych krajów trzecich mogą wjechać na terytorium Niemiec bez wizy. Czy do tych państw zalicza się kraj, którego są Państwo obywatelami, można dowiedzieć się w przedstawicielstwach zagranicznych Niemiec lub na stronie internetowej Federalnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych pod adresem: www.diplo.de.

W przeciwnym razie zasadniczo obowiązuje zasada że, cudzoziemcy mają obowiązek posiadania wizy Schengen (wiza typu C) na krótkie pobyty do 90 dni w okresie 180 dni oraz na pobyty długoterminowe – wizy krajowej (wiza typu D) . Rodzaj wizy, której Państwo potrzebują, zależy od celu podróży oraz planowanej długości pobytu. Więcej informacji na ten temat można znaleźć na stronie internetowej Federalnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Postępowanie wnioskodawcze

Wniosek o wizę należy złożyć jeszcze w kraju ojczystym, w niemieckim przedstawicielstwie zagranicznym właściwym dla miejsca zamieszkania miejsca zwykłego pobytu. Warunkiem ubiegania się o wizę w niemieckim przedstawicielstwie zagranicznym, a nie misji dyplomatycznej innego kraju członkowskiego Unii Europejskiej, jest to, że jedynym lub głównym celem podróży jest Republika Federalna Niemiec. Najlepiej jest wcześniej zasięgnąć informacji, jakie dokumenty są potrzebne i co w szczególności trzeba wziąć pod uwagę. Niezbędne informacje o postępowaniu wizowym

znajdą Państwo bezpośrednio na stronie internetowej właściwej ambasady bądź konsulatu. Spis niemieckich przedstawicielstw zagranicznych z adresami kontaktowymi i numerami telefonów dostępny jest na stronie internetowej Urzędu Spraw Zagranicznych – Federalnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych Niemiec – pod adresem: **www.diplo.de**. Znajdują się tam również ogólne informacje o wjeździe do Niemiec i o przepisach wizowych. Opłata wizowa wynosi z reguły 80 euro od osoby dla pobytów do 90 dni (wiza Schengen) oraz 75 euro dla dłuższych pobytów (wiza krajowa).

Przedstawicielstwa zagraniczne potrzebują zasadniczo nie więcej niż 15 dni roboczych na wydanie decyzji w sprawie wniosku o wizę na pobyt do 90 dni. Dalsze informacje na ten temat znajdą Państwo na stronie

internetowej właściwego przedstawicielstwa zagranicznego. Jeżeli chcą Państwo złożyć wniosek o wizę na dłuższy pobyt, proszę liczyć się z tym, że jego rozpatrzenie może zająć wiele miesięcy. W większości niemieckich przedstawicielstw zagranicznych wymagane jest ustalenie terminu w celu złożenia wniosku wizowego. Można tego dokonać również za pośrednictwem strony internetowej właściwego przedstawicielstwa zagranicznego. Mogą Państwo skrócić czas rozpatrywania wniosku wizowego, składając wszystkie wymagane dokumenty i informacje w całości w momencie składania wniosku.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Jeżeli chcą Państwo pracować w Niemczech, to zasadniczo będą musieli Państwo wystąpić o wizę. Wymóg ten nie dotyczy obywateli Unii Europejskiej, Islandii, Liechtensteinu, Norwegii i Szwajcarii. Obywatele Australii, Izraela, Japonii, Kanady, Republiki Korei, Nowej Zelandii i Stanów Zjednoczonych Ameryki mogą uzyskać wymagany tytuł pobytowy po przyjeździe we właściwym urzędzie ds. cudzoziemców w Niemczech. Należy przy tym zwrócić uwagę, że zamierzoną pracę zarobkową można podjąć dopiero po przyznaniu tytułu pobytowego.

Tutaj można otrzymać informacje

Internet:

- Federalne Ministerstwo Spraw Zagranicznych: **www.diplo.de**, pozycja menu: „Service/Visa und Aufenthalt” (Serwis/Wiza i pobyt)
- Deutscher Akademischer Austauschdienst (Niemiecka Centrala Wymiany Akademickiej): **www.daad.de**
- Portal Rządu Federalnego dla pracowników wykwalifikowanych z zagranicy: **www.make-it-in-germany.com**

E-mail:

- Obsługa obywateli w Federalnym Ministerstwie Spraw Zagranicznych: **buergerservice@diplo.de**

Telefon:

- Obsługa obywateli w Federalnym Ministerstwie Spraw Zagranicznych: **+49 30 5000 2000** (pn.–pt., godz. 9–15)

2. Informacje o łączeniu rodzin

Zagraniczni małżonkowie oraz małoletnie, niepozostające w związkach małżeńskich dzieci mają zasadniczo możliwość wjazdu do Republiki Federalnej Niemiec lub dołączenia w późniejszym terminie. Inni członkowie rodziny mogą uzyskać pozwolenie imigracyjne w wyjątkowych przypadkach. Obcokrajowiec, który nie posiada obywatelstwa państwa Unii Europejskiej, ani też nie jest małżonkiem obywatela lub obywatelki Unii Europejskiej, a chce pozostać na stałe u mieszkającego w Niemczech współmałżonka, musi wykazać zasadniczo jeszcze przed wjazdem, posiadanie przynajmniej podstawowej znajomości języka niemieckiego. Obowiązek wykazania znajomości języka podczas składania wniosku wizowego istnieje niezależnie od tego, czy małżonek pozostający w Niemczech posiada niemieckie obywatelstwo. Znajomość języka niemieckiego ma ułatwić dołączającemu współmałżonkowi uczestniczenie od samego początku w życiu społecznym w Niemczech.

Wyjątki

Wyjątki obowiązują między innymi:

- jeśli małżonek jest posiadaczem Niebieskiej Karty UE, karty ICT (karta pobytu), karty z adnotacją „mobile ICT” lub dokumentu pobytowego (Aufenthaltserlaubnis) dla naukowców,
- jeśli małżonkowie mieszkający w Niemczech mogą również wjechać i przebywać na terytorium federalnym bez wizy na dłuższy pobyt lub korzystają z prawa stałego pobytu na podstawie przepisów prawa europejskiego,
- w przypadku możliwej do rozpoznania, niewielkiej potrzeby integracji,
- dla osób dołączających do osoby uprawnionej do azylu w Niemczech lub uchodźcy, pod warunkiem, że małżeństwo istniało, kiedy ten przeniósł swoje centrum życia do Niemiec,
- w stosunku do osób, które ze względu na chorobę fizyczną, umysłową lub psychiczną lub niepełnosprawność nie mogą uczyć się języka niemieckiego.

RADA

Co dokładnie rozumie się przez „podstawową znajomość języka niemieckiego”, wyjaśnia ulotka o „Potwierdzeniu podstawowych znajomości języka niemieckiego przy łączeniu rodzin z zagranicy” („Nachweis einfacher Deutschkenntnisse beim Ehegattennachzug aus dem Ausland”), którą można zamówić i pobrać na stronie internetowej Federalnego Urzędu ds. Migracji i Uchodźców pod adresem: **www.bamf.de/publikationen**.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- urząd ds. cudzoziemców
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)

Internet:

- Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców:
www.bamf.de, pozycja menu „Migration & Aufenthalt” (Migracja i pobyt)

E-mail:

- Gorąca linia „Praca i życie w Niemczech” Federalnego Urzędu ds. Migracji i Uchodźców oraz Centralnego Biura Pośrednictwa Pracy dla cudzoziemców i specjalistów Federalnej Agencji Pracy
Formularz kontaktowy znajduje się pod adresem:
www.bamf.de/kontakt

Telefon:

- Obsługa obywateli w Federalnym Urzędzie ds. Migracji i Uchodźców:
+49 911 943-0
- Gorąca linia „Praca i życie w Niemczech”. (ALID)
+49 30 1815-1111 (od poniedziałku do piątku)

Materiały informacyjne:

- Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców (dostępny pod adresem **www.bamf.de/flyer-ehgattennachzug**):
 - **Nachweis einfacher Deutschkenntnisse beim Ehegattennachzug aus dem Ausland** (Potwierdzenie podstawowej znajomości języka niemieckiego przy łączeniu rodzin z zagranicy)
(w różnych językach)

II. Nauka języka niemieckiego

Istnieje wiele możliwości nauki języka niemieckiego: szkoły, uniwersytety, centra kultury, stowarzyszenia, uniwersytety ludowe i szkoły językowe. Jedną z możliwości nauki języka niemieckiego jest udział w kursie integracyjnym lub kursie języka zawodowego w ramach ogólnego programu językowego rządu federalnego. Warunki ramowe, treści oraz zapewnienie jakości są egzekwowane na terenie całych Niemiec. Udział w kursie integracyjnym i kursach języka zawodowego daje korzyści w życiu codziennym, a w szczególności podczas poszukiwania pracy. Każdy, kto pozytywnie ukończył kurs integracyjny z „Certyfikatem ukończenia kursu integracyjnego”, może odnieść korzyści podczas poszukiwania pracy, a ponadto przy wnioskowaniu o zezwolenie na osiedlenie się (Niederlassungserlaubnis), jak również w przypadku naturalizacji.

RADA

Jeżeli chcą Państwo mieszkać w Niemczech, wskazane jest możliwie szybkie nauczanie się języka niemieckiego. Jest to ważne do poznawania nowych ludzi, porozumiewania się w życiu codziennym i znalezienia pracy. Dzięki nauce języka niemieckiego na kursie będą Państwo uczyć się języka od początku prawidłowo.

1. Kurs integracyjny: język i nie tylko

Państwo niemieckie wspiera imigrantów w nauce języka niemieckiego, zapewniając kursy integracyjne. Kursy integracyjne składają się z kursu językowego i orientacyjnego. Kurs integracyjny trwa z reguły 700 godzin. Prowadzone są kursy intensywne i zwykłe.

Jeżeli nie opanowali Państwo języka niemieckiego, mogą lub muszą Państwo w określonych warunkach wziąć udział w kursie integracyjnym. Imigranci oraz uchodźcy, którzy mają dobrą perspektywę pozostania w Niemczech, mogą zostać zobowiązani przez urząd ds. cudzoziemców, współwnioskodawcę podstawowego zabezpieczenia lub odpowiednich urzędników ds. azylantów do uczestnictwa w kursie orientacyjnym. W przeciwnym razie mogą Państwo złożyć wniosek o przyjęcie na kurs

orientacyjny w Federalnym Urzędzie ds. Migracji i Uchodźców. Jeśli otrzymają Państwo upoważnienie lub zostaną zobligowani do udziału w kursie orientacyjnym, będzie on finansowany przez państwo.

W Internecie mogą Państwo sprawdzić, czy spełniają Państwo wymagania pozwalające na zobligowanie lub dopuszczenie do uczestnictwa w kursie (www.bamf.de/integrationskurs). W kursie orientacyjnym można wziąć udział jako osoba finansująca go samodzielnie. W takim wypadku najlepiej zasięgnąć informacji u lokalnego organizatora kursów integracyjnych.

Kurs językowy

Kurs językowy obejmuje z reguły 600 godzin, a specjalne kursy integracyjne 900. Przerabia się na nim ważne tematy z życia codziennego, jak np.:

- zakupy i mieszkanie,
- zdrowie,
- praca i zawód,
- edukacja i wychowanie dzieci,
- czas wolny i kontakty społeczne,
- media i mobilność.

Prócz tego kursanci uczą się pisania e-maili i listów po niemiecku, wypełniania formularzy, telefonowania i ubiegania się o pracę na danym stanowisku.

Kurs orientacyjny

Ostatni blok kursu integracyjnego zwie się kursem orientacyjnym i obejmuje z reguły 100 godzin. W trakcie kursu orientacyjnego rozmawia się o:

- niemieckim porządku prawnym, historii i kulturze,
- prawach i obowiązkach w Niemczech,
- regionie miejsca zamieszkania,
- wartościach, które są ważne w Niemczech, jak np. wolność wyznania, tolerancja i równouprawnienie.

Specjalne kursy integracyjne

Najlepiej jest się uczyć wspólnie z ludźmi, którzy mają podobne zainteresowania i potrzeby. Ma to zastosowanie również przy kursach integracyjnych. Z tego względu obok ogólnych kursów integracyjnych przewidziane są również dla określonych grup docelowych:

- kursy alfabetyzacji dla osób potrzebujących pomocy w czytaniu i pisaniu,
- kursy integracyjne dla kobiet, tj. takie, w których uczestniczą wyłącznie kobiety i które ukierunkowane są na ich potrzeby,
- kursy orientacyjne dla osób uczących się drugiego alfabetu, tj. dla osób, które posługują się innym niż łaciński systemem pisma i muszą nauczyć się alfabetu łacińskiego,
- kursy integracyjne dla rodziców, w trakcie których w szczególności poruszane są tematy z zakresu wychowania i edukacji,
- kursy integracyjne dla młodzieży przygotowujące młodzież do edukacji bądź studiów,
- kursy integracyjne dla osób z niepełnosprawnościami, podczas których do nauki języka wykorzystuje się m.in. alfabet Braille'a, język migowy lub inne pomoce techniczne,
- kursy wyrównawcze dla osób, które żyją już dłużej w Niemczech i wymagają szczególnego wsparcia w nauce języka.

Ponadto możliwe jest wzięcie udziału w 430-godzinny intensywnym kursie integracyjnym dla osób szybko uczących się.

Certyfikat ukończenia kursu integracyjnego

Na zakończenie każdego z kursów, tj. językowego i orientacyjnego, należy przystąpić do egzaminu. W przypadku zdania obu egzaminów otrzymają Państwo „Certyfikat ukończenia kursu integracyjnego” (Zertifikat Integrationskurs). Certyfikat ten potwierdza posiadanie wystarczającej znajomości języka niemieckiego i zdobycie najważniejszej, podstawowej wiedzy o niemieckim społeczeństwie. Dzięki certyfikatowi ukończenia kursu integracyjnego mogą Państwo w danym przypadku wcześniej nabyć obywatelstwo. Oprócz tego certyfikat ukończenia kursu integracyjnego może być bardzo przydatny podczas poszukiwania pracy.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)
- służby migracyjne dla młodzieży (JMD)
- urząd ds. integracji lub międzykulturowe biuro gminne
- centra kulturalne
- szkoły językowe
- Agencja Pracy i Centrum Pośrednictwa Pracy

Internet:

- Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców:
www.bamf.de/integrationskurs
www.bamf.de/bamf-navi

E-mail:

- Obsługa obywateli w Federalnym Urzędzie ds. Migracji i Uchodźców:
Formularz kontaktowy: **www.bamf.de/kontakt**

Telefon:

- Obsługa obywateli w Federalnym Urzędzie ds. Migracji i Uchodźców:
+49 911 943-0

Materiały informacyjne:

- Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców (dostępne na stronie internetowej: www.bamf.de/publikationen):
 - **Lernen Sie Deutsch!** (Uczmy się języka niemieckiego!)
(broszura o kursach integracyjnych w różnych językach)
 - **Deutsch lernen – Chancen verbessern** (Uczmy się języka niemieckiego – wykorzystajmy szansę)
(broszura o kursach integracyjnych dla młodzieży – w języku niemieckim)
 - **Deutsch lernen – für die Zukunft Ihrer Familie** (Uczmy się języka dla przyszłości naszej rodziny)
(broszura na temat kursu integracyjnego dla rodziców w języku niemieckim, arabskim, rosyjskim i tureckim)

2. Język niemiecki do celów zawodowych

Dobra znajomość języka niemieckiego jest istotna dla znalezienia pracy i osiągnięcia sukcesu zawodowego. Z tego względu prowadzone są specjalne kursy, w trakcie których można nauczyć się języka niemieckiego ukierunkowanego na cele zawodowe. W trakcie kursów poznaje się słownictwo, gramatykę i zwroty, które będą przydatne, aby porozumiewać się z kolegami w pracy, klientami oraz przełożonymi. Prócz tego można nauczyć się skomplikowanych poleceń służbowych i rozumienia tekstów, a także dowiedzieć się na przykład, czego należy przestrzegać przy pisaniu służbowych e-maili i listów.

Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców oferuje bezpłatne kursy języka zawodowego dla osób z przeszłością imigracyjną. Kursy mogą być połączone z kształceniem zawodowym oraz możliwością poznania zawodu dzięki praktykom.

Obok kursów dofinansowywanych przez Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców prowadzone są inne kursy niemieckiego dla celów zawodowych. Za udział w takim kursie często należy wnieść opłatę. Warto dokładnie przejrzeć i porównać kursy, ponieważ ich programy wykazują często daleko idące różnice. Proszę zawsze wybierać kurs, który najbardziej odpowiada Państwa potrzebom.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)
- służby migracyjne dla młodzieży (JMD)
- szkoły językowe i uniwersytety
- agencja pracy, centrum pośrednictwa pracy lub odpowiednia instytucja gminna
- pracodawca

Internet:

- Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców:
www.bamf.de/berufssprachkurse

E-mail:

- Obsługa obywateli w Federalnym Urzędzie ds. Migracji i Uchodźców:
Formularz kontaktowy: **www.bamf.de/kontakt**

Telefon:

- Obsługa obywateli w Federalnym Urzędzie ds. Migracji i Uchodźców:
+49 911 943-0

Materiały informacyjne:

- Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców (dostępny na stronie internetowej **www.bamf.de/publikationen**):
 - **Berufsbezogene Deutschförderung** (Kursy języka niemieckiego do celów zawodowych), broszura o kursach języka niemieckiego do celów zawodowych (zgodna z § 45a ustawy o pobycie) w 12 językach

3. Język niemiecki dla dzieci i młodzieży

Różnorodne możliwości nauki języka niemieckiego dla dzieci i młodzieży oferują przedszkola i szkoły. Więcej na ten temat dowiedzą się Państwo w rozdziale VIII niniejszej broszury – „Szkoła, edukacja i studia”, a także bezpośrednio w przedszkolu czy w szkole dziecka.

III. Informacje i doradztwo

W pierwszych tygodniach i miesiącach pobytu w Niemczech zapewne wiele rzeczy będzie się Państwu wydawać obce. To, co było w kraju pochodzenia zupełnie oczywiste i proste, może rządzić się tutaj innymi prawami. Proszę dokładnie zbierać informacje i korzystać z ofert doradczych. W Niemczech istnieje wiele organizacji, które chętnie udzielą Państwu pomocy w przypadku, gdy nie będą Państwo wiedzieć, jak dalej postąpić. Tu dowiedzą się Państwo, gdzie można udać się w pierwszej kolejności.

1. Doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)

Pracownicy doradztwa migracyjnego dla dorosłych imigrantów pomogą szybko i bez biurokracji rozwiązać problemy. Udzielą wsparcia od pierwszego dnia pobytu w Niemczech i doradzą w razie pytań, np. w następujących kwestiach:

- **Nauka języka niemieckiego**
(np.: Gdzie mogę uczyć się języka niemieckiego? Czy muszę samodzielnie opłacić kurs? W jaki sposób zapiszę się na kurs orientacyjny?)
- **Wykształcenie i zawód**
(np.: Czy moje świadectwo ukończenia szkoły zostanie uznane? Gdzie znajdę pracę?)
- **Mieszkanie**
(np.: Gdzie znajdę mieszkanie? Ile kosztuje mieszkanie?)
- **Zdrowie**
(np.: Czy potrzebuję ubezpieczenia zdrowotnego? Do jakiego lekarza mogę się udać?)
- **Małżeństwo, rodzina i wychowanie**
(np.: Kto pomoże mi w czasie ciąży? Kto doradzi mi w razie problemów małżeńskich? Jak znajdę opiekę nad dzieckiem? Czy moje dzieci mogą iść od razu do przedszkola lub szkoły?)

Wspólne rozwiązywanie problemów

Doradcy przeważnie rozumieją także język kraju Państwa pochodzenia oraz są im znane problemy i wyzwania, które mogą się pojawić w trakcie aklimatyzacji w Niemczech. Po osobistej rozmowie opracują wspólnie z Państwem plan, który pomoże Państwu szybko odnaleźć się w niemieckich realiach. Doradztwo skupione zostanie przede wszystkim na Państwa umiejętnościach i wiedzy. Dowiedzą się Państwo, jakie są oferty wsparcia i gdzie można nauczyć się języka niemieckiego. Doradcy sprawdzą także, czy mogą Państwo wziąć udział w dofinansowywanych przez państwo kursach integracyjnych i innej lokalnej ofercie integracyjnej.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantek i imigrantów (MBE) jest dla Państwa zawsze bezpłatne.

Kto oferuje doradztwo migracyjne?

W wielu miastach w Niemczech są ośrodki doradcze zajmujące się sprawami imigrantów. Następujące organizacje oferują bezpłatne doradztwo w tym zakresie:

- Związek Robotniczej Opieki Społecznej (Arbeiterwohlfahrt),
- Niemiecki Związek Caritas (Deutscher Caritasverband),
- Diakonia Niemcy – Protestancka Agencja Opieki Społecznej i Rozwoju e. V. (Diakonie Deutschland – Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung e. V.),
- Niemiecki Parytetowy Związek Socjalny (Deutscher Paritätischer Wohlfahrtsverband),
- Niemiecki Czerwony Krzyż (Deutsches Rotes Kreuz),
- Centralna Instytucja Pomocy Społecznej dla Żydów w Niemczech (Zentralwohlfahrtsstelle der Juden in Deutschland),
- Związek Wypędzonych (Bund der Vertriebenen).

Doradztwo online „mbeon”

Duża część pracowników poradni dostępna jest również online za pośrednictwem serwisu „mbeon”. Za pomocą aplikacji „mbeon” mogą Państwo przez całą dobę skontaktować się z doradcą i zadać pytanie. Więcej informacji można znaleźć na stronie **www.mbeon.de**.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)
- urząd ds. cudzoziemców
- ośrodek przejściowy
- administracja gminy, miasta lub powiatu
- przyjaciele, rodzina, sąsiedzi
- pracodawca
- stowarzyszenia

Internet:

- Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców:
www.bamf.de/migrationsberatungsstellen
www.bamf.de/bamf-navi

E-mail:

- Obsługa obywateli w Federalnym Urzędzie ds. Migracji i Uchodźców:
Formularz kontaktowy: **www.bamf.de/kontakt**

Telefon:

- Obsługa obywateli w Federalnym Urzędzie ds. Migracji i Uchodźców:
+49 911 943-0

Materiały informacyjne:

- Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców (dostępne na stronie internetowej):
www.bamf.de/publikationen:
 - **Lassen Sie sich beraten!** (Zapraszamy do korzystania z porad!)
(broszura dotycząca doradztwa migracyjnego w różnych językach)

2. Służby migracyjne dla młodzieży – doradztwo dla młodzieży imigranckiej (JMD)

Sz szczególnie dla młodych ludzi pierwszy okres pobytu w obcym kraju jest z jednej strony ekscytujący, z drugiej zaś wyczerpujący. Chcą znaleźć przyjaciół oraz wykazać się w szkole i w zawodzie. Służby migracyjne dla młodzieży pomagają młodym ludziom sprostać wyzwaniom w trakcie aklimatyzacji w Niemczech. Doradzają i towarzyszą młodzieży oraz młodym dorosłym imigrantom w wieku od 12 do 27 lat w procesie integracji w szkole, zawodzie i społeczeństwie.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Doradztwo służby migracyjnej dla młodzieży (JMD) jest dla Państwa i Państwa dzieci każdorazowo bezpłatne.

Oferty szczególne i doradztwo indywidualne

Oferta służby migracyjnej dla młodzieży jest szeroka: od indywidualnego wsparcia według planu wspomagającego integrację poprzez doradztwo w przypadkach szczególnych, pracę z rodzicami, aż po zajęcia grupowe i kursy. Otrzymają tam Państwo np. pomoc i informację w razie pytań dotyczących następujących tematów:

- system szkolnictwa i edukacji,
- plany zawodowe,
- sposoby ubiegania się o pracę,
- korzystanie z nowych mediów, a w szczególności z programów do nauki języka niemieckiego,
- udział we wszystkich obszarach życia społecznego, kulturalnego i politycznego.

Służby migracyjne dla młodzieży działają w całym kraju w ponad 470 miejscach. Instytucje, przedstawione poniżej, posiadają doświadczenie w pracy socjalnej z młodzieżą:

- Federalna Wspólnota Robocza Ewangelickiej Pracy Socjalnej z Młodzieżą (Bundesarbeitsgemeinschaft Evangelische Jugendsozialarbeit),

- Federalna Wspólnota Robocza Katolickiej Pracy Socjalnej z Młodzieżą (Bundesarbeitsgemeinschaft Katholische Jugendsozialarbeit),
- Związek Robotniczej Opieki Społecznej (Arbeiterwohlfahrt),
- Związek Międzynarodowy (Internationaler Bund), Parytetowy Związek Socjalny (Paritätischer Wohlfahrtsverband) i Niemiecki Czerwony Krzyż (Deutsches Rotes Kreuz).

Doradztwo online „jmd4you”

Młodzi migranci i migrantki do 27 roku życia mają możliwość skorzystania z doradztwa online w różnych językach. Pytania mogą być zadawane publicznie lub indywidualnie za pomocą funkcji czatu.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- służby migracyjne dla młodzieży (JMD)
- urząd ds. cudzoziemców
- urząd ds. młodzieży
- ośrodek przejściowy
- administracja gminy, miasta lub powiatu
- przyjaciele, rodzina, sąsiedzi
- pracodawca
- stowarzyszenia

Internet:

- Służby migracyjne dla młodzieży w Państwa pobliżu można znaleźć pod adresem: **www.jugendmigrationsdienste.de**
- Doradztwo online
 - www.jmd4you.de** (j. niemiecki)
 - www.your-way-in-germany.org** (j. angielski)
 - www.putjwgermaniju.org** (j. rosyjski)
 - www.almanyayolu.org** (j. turecki)
 - www.bousaletuk-fi-almanya.org** (j. arabski)
 - www.udherrefyesi-gjermani.org** (j. albański)

Materiały informacyjne:

- Ulotka służb migracyjnych dla młodzieży dostępna jest pod adresem **www.bmfsfj.de/bmfsfj/service/publikationen**

3. Obsługa obywateli w Federalnym Urzędzie ds. Migracji i Uchodźców

Jeżeli mają Państwo ponadto dalsze pytania, mogą się Państwo zwrócić do działu obsługi obywateli w Federalnym Urzędzie ds. Migracji i Uchodźców. Pomoże on szczególnie w razie pytań dotyczących tematu migracji i integracji, czy też np. kwestii kursów integracyjnych, prawa pobytu lub naturalizacji.

Z działem obsługi obywateli można skontaktować się pod numerem telefonu **+49 911 943-0** lub pisemnie za pośrednictwem formularza kontaktowego **www.bamf.de/kontakt**.

4. Internet jako źródło informacji

Bardzo przydatny w poszukiwaniu informacji może być Internet. Wiele urzędów, rad miejskich i organów państwowych posiada strony internetowe, na których można znaleźć cenne informacje. Informacje o życiu codziennym w Niemczech, adresy i dalsze wskazówki znajdują się na stronie internetowej Federalnego Urzędu ds. Migracji i Uchodźców w pozycji menu „Integration” (Integracja): **www.bamf.de/integration**.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Aby nie stać się ofiarą oszustów, należy zachować ostrożność w Internecie. W szczególności, jeśli chodzi o Państwa dane bankowe lub informacje osobiste. Także przed zakupami w Internecie wskazane jest zebranie dokładnych informacji.

Przydatny przegląd niebezpieczeństw związanych z Internetem prezentuje broszura: **„Verbraucherschutz kompakt – guter Rat in Alltagsfragen”** (Zwięźle o ochronie konsumenta – dobra rada w sprawach życia codziennego) wydana przez biuro prasowe Rządu Federalnego, a dostępna pod adresem: **www.bundesregierung.de**, pozycje menu: „Service/Publikationen” (Serwis/Publikacje). Także centra konsumenckie, pracownicy doradztw migracyjnych dla dorosłych imigrantów (MBE) oraz służby migracyjne dla młodzieży (JMD) mogą udzielić dalszej pomocy.

Nie należy zapominać, że nie wszystkie oferty w Internecie są godne zaufania i prawdziwe. Na niektórych stronach znajdują się również fałszywe informacje. Pod pozycją menu „Impressum” (Nota prawna) na stronie internetowej można dowiedzieć się, kto jest odpowiedzialny za daną stronę. Nie należy mieć zaufania do stron internetowych, które nie posiadają „Impressum” (Nota prawna). Szczególnie godne zaufania są strony internetowe ministerstw, urzędów i organów państwowych.

RADA

Inną możliwość znalezienia ważnych adresów i numerów telefonu daje uporządkowana tematycznie lub w odniesieniu do danej specjalności książka teleadresowa Gelbe Seiten®. Książka ta dostępna jest dla każdego miasta i regionu. Jednostki państwowe, jak np. urząd ds. mieszkaniowych, można znaleźć pod hasłem: „Behörden” (Urzędy). Książka teleadresowa Gelbe Seiten® dostępna jest także w Internecie pod adresem: **www.gelbeseiten.de**. W Internecie można znaleźć również adresy i numery telefonów urzędów, instytucji i innych placówek.

IV. Pobyt i naturalizacja

1. Punkty kontaktowe ds. prawa pobytu

Znajomość przepisów dotyczących prawa pobytu jest szczególnie istotna, jeżeli chcą Państwo przenieść centrum aktywności życiowej do Niemiec lub jeżeli już się tu Państwo przeprowadzili. Warunki ramowe pobytu w Niemczech zależą od tego, czy przybywają Państwo jako późny przesiedleńca, obywatel państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG – składa się z państw członkowskich UE oraz Islandii, Liechtensteinu i Norwegii) lub Szwajcarii, czy też pochodzą Państwo z kraju spoza Unii Europejskiej.

Punkty kontaktowe dla obywaterek i obywateli Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii

Jeżeli chcą Państwo zamieszkać w Niemczech na stałe jako obywatele UE lub EOG, mogą Państwo skorzystać z prawa do swobodnego przemieszczania się, które obowiązuje również członków rodziny, także, gdy posiadają oni inne obywatelstwo. Po przyjeździe muszą Państwo, tak jak obywatele niemieccy, zameldować się w urzędzie meldunkowym. Jeżeli członek rodziny posiada inne obywatelstwo niż wcześniej wymienione, to z urzędu ds. cudzoziemców otrzyma tzw. kartę pobytu.

Dzięki porozumieniu o swobodzie przemieszczania się, zawartym pomiędzy Unią Europejską a Szwajcarią, obywatele Szwajcarii mogą swobodnie przemieszczać się po Niemczech. Prawo pobytu poświadczy urząd ds. cudzoziemców, wystawiając dokument pobytowy (Aufenthaltserlaubnis).

WAŻNA WSKAZÓWKA

W wyborach komunalnych mogą brać udział wszyscy zameldowani w Niemczech obywatele UE, którzy przebywają w Niemczech od przynajmniej 3 miesięcy i ukończyli 18. rok życia.

Punkty kontaktowe dla osób z państw spoza Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii

Obywatele państw nienależących do UE, EOG czy Szwajcarii muszą zwracać się z wszelkimi pytaniami dotyczącymi prawa pobytu do urzędów ds. cudzoziemców w swoim mieście lub gminie. Urzędy te są właściwe we wszelkich sprawach związanych z prawem pobytu – również w odniesieniu do wykonywania działalności zarobkowej – i wydają dokument pobytowy lub zezwolenie na osiedlenie się (Niederlassungserlaubnis), Niebieską Kartę UE, kartę ICT, kartę z adnotacją „mobile ITC” oraz zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich. Administracja miasta, gminy lub powiatu w gminie bądź mieście udzieli dalszej pomocy w razie niejasności, który urząd ds. cudzoziemców jest właściwy. Właściwy Urząd ds. cudzoziemców może również ustalić to za pomocą wyszukiwarki Federalnego Urzędu ds. Migracji i Uchodźców: www.bamf.de/auslaenderbehoerden.

RADA

Ustawa o imigracji pracowników wykwalifikowanych, która weszła w życie 1 marca 2020 r., znacznie rozszerza możliwości imigracji pracowników wykwalifikowanych z państw trzecich, aby uczynić pobyt w celu wykonywania pracy zarobkowej bardziej atrakcyjnym dla tej grupy osób. Pracownicy wykwalifikowani to osoby posiadające niemieckie wykształcenie wyższe, uznane zagraniczne wykształcenie wyższe lub zagraniczne wykształcenie wyższe porównywalne z niemieckim wykształceniem wyższym lub osoby posiadające krajowe lub zagraniczne wykształcenie zawodowe równoważne z krajowym wykształceniem zawodowym.

Ustawa o imigracji pracowników wykwalifikowanych ułatwia dostęp pracowników wykwalifikowanych w zawodach wymagających kształcenia oraz polepsza perspektywy pracowników wykwalifikowanych pochodzących z krajów poza obszarem Unii Europejskiej. Jeśli w procedurze uznawania kwalifikacji stwierdzono braki w wykształceniu zagranicznym w porównaniu z wykształceniem niemieckim, można wjechać do Niemiec również w celu podniesienia kwalifikacji. Jako specjaliści IT mogą Państwo wjechać do kraju niezależnie od tego, czy posiadają Państwo formalne wykształcenie, pod warunkiem posiadania znacznego doświadczenia zawodowego.

W celu umożliwienia szybkiego wjazdu do Niemiec tej grupy docelowej, wprowadzono dodatkowo przyspieszoną procedurę dla pracowników wykwalifikowanych. Pracodawcy mogą za opłatą zawnioskować o nią w odpowiednim urzędzie ds. cudzoziemców.

Informacje o poszczególnych krokach można znaleźć na stronie internetowej www.make-it-in-germany.com w rubryce dla pracodawcy (für Arbeitgeber).

Punkty kontaktowe dla późnych przesiedleńców

Późni przesiedleńcy lub członkowie ich rodzin mogą zwracać się z pytaniami dotyczącymi obywatelstwa do urzędu miasta, gminy lub powiatu w miejscu zamieszkania. Tamtejsi pracownicy pomogą również w innych pytaniach dotyczących kwestii urzędowych. Dalsze informacje dostępne są w broszurze „Willkommen in Deutschland – Zusatzinformationen für Spätaussiedler” (Witamy w Niemczech – informacje dodatkowe dla późnych przesiedleńców).

2. Informacje o prawie pobytu

W razie nieposiadania obywatelstwa państwa członkowskiego UE, Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) lub Szwajcarii, a przy zamiarze pozostania w Niemczech na stałe niezbędne jest zezwolenie – tzw. tytuł pobytowy. Obok wizy wjazdowej i pobytowej na pobyt długoterminowy na terytorium Niemiec przewidziane jest sześć typów zezwoleń na pobyt:

- dokument pobytowy (Aufenthaltserlaubnis),
- niebieska Karta UE (Blaue Karte EU),
- karta ICT,
- karta ICT z adnotacją „Mobiler-ICT”,
- zezwolenie na osiedlenie się (Niederlassungserlaubnis),
- zezwolenie na pobyt stały Wspólnot Europejskich (Erlaubnis zum Daueraufenthalt – EU).

Zezwolenie na pobyt wydawane jest w Niemczech jako niezależny dokument z elektronicznym nośnikiem danych, który zawiera m.in. identyfikator biometryczny.

Dokument pobytowy

Dokument pobytowy jest czasowo ograniczony i połączony z określonym celem pobytu. Wydawany jest osobom, które np.:

- odbywają w Niemczech kształcenie zawodowe, poszukują miejsca kształcenia zawodowego lub studiowania lub chcą ukończyć studia,
- pracują w Niemczech, wykonują badania naukowe lub chcą poszukiwać pracy jako pracownicy wykwalifikowani,

- z przyczyn prawnomiędzynarodowych, humanitarnych lub politycznych chcą pozostać w Niemczech,
- imigrują do Niemiec ze względów rodzinnych,
- cudzoziemki i cudzoziemcy, byli obywatele Niemiec, którzy chcą powrócić do Niemiec,
- posiadają prawo pobytu stałego w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej.

Wydanie dokumentu jest jednak powiązane z pewnymi wymaganiami. Dokument pobytowy (Aufenthaltserlaubnis) zasadniczo może być przedłużony tylko wtedy, jeśli w dalszym ciągu spełnione są warunki jego wydania.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Cudzoziemiec z kraju trzeciego (państwa spoza Unii Europejskiej, EOG i Szwajcarii) z ważnym zezwoleniem na pobyt może zasadniczo pracować w Niemczech, o ile nie ma on prawnego zakazu. Zezwolenie na pobyt pozwala stwierdzić, czy dozwolone jest zatrudnienie lub czy istnieją ograniczenia. Dokładne informacje otrzymają Państwo we właściwym urzędzie ds. cudzoziemców w miejscu zamieszkania.

Aby móc pracować w Niemczech z zagranicznymi kwalifikacjami, z reguły konieczne jest stwierdzenie równoważności kwalifikacji zawodowych lub posiadanie uznanego dyplomu ukończenia studiów wyższych lub dyplomu ukończenia studiów wyższych porównywalnego z niemieckim dyplomem ukończenia studiów wyższych.

Więcej informacji na ten temat można znaleźć w rozdziale V „Praca i zawód”.

Niebieska Karta UE

Niebieska karta UE jest ograniczonym czasowo tytułem pobytowym w celu zatrudnienia pracowników wysoko wykwalifikowanych. Jeżeli chcą Państwo otrzymać Niebieską Kartę UE, należy spełnić następujące warunki:

- Należy udokumentować ukończenie studiów wyższych. Jeżeli studia nie zostały ukończone w Niemczech, uzyskany tytuł musi być akceptowany w Niemczech lub porównywalny z niemieckim tytułem akademickim.
- Musi być podpisana umowa o pracę lub istnieć wiążąca oferta pracy z określonym rocznym minimalnym wynagrodzeniem brutto. Granica wynagrodzenia brutto jest corocznie dopasowywana i w 2020 roku wynosiła 55 200 euro. W tak zwanych brakujących zawodach, do których zaliczają się zawody związane z naukami przyrodniczymi, matematyką, inżynierią, technologiami informatycznymi i komunikacyjnymi oraz medycyną (z wyłączeniem stomatologii), minimalna granica wynagrodzenia brutto jest niższa. Jest ona również corocznie dopasowywana i w 2020 roku wynosiła 43 056 euro.

Niebieska Karta UE wydawana jest za pierwszym razem na okres czterech lat, jeśli umowa o pracę przewiduje odpowiedni lub dłuższy czas trwania. Wydłużenie czasu ważności zezwolenia jest zasadniczo możliwe.

Karta ICT oraz karta ICT z adnotacją „Mobiler-ICT”

Karta ICT jest ograniczonym czasowo tytułem pobytowym wydawanym w celu przesunięć personelu wewnątrz przedsiębiorstwa. Dzięki niej kadra zarządzająca, specjaliści lub stażyści pracujący w przedsiębiorstwie, którego siedziba znajduje się poza UE, mogą być tymczasowo skierowani do pracy w oddziale tego samego przedsiębiorstwa lub przedsiębiorstwa z tej samej grupy firm na terenie Niemiec.

Aby móc ubiegać się o kartę ICT, muszą Państwo należeć do przedsiębiorstwa przed rozpoczęciem delegacji od co najmniej sześciu miesięcy, jak również podczas całego okresu delegacji. Karta ICT wydawana jest na określony czas delegacji, jednak najdłużej na okres trzech lat dla kadry zarządzającej i specjalistów oraz jednego roku dla stażystów.

Karta z adnotacją „Mobiler-ICT” wydawana jest w ramach delegacji wewnętrznej w okresie dłuższy niż 90 dni, jeśli już posiadają Państwo kartę ICT wydaną w innym kraju UE.

Zezwolenie na osiedlenie się

Zezwolenie na osiedlenie się wydawane jest na czas nieograniczony. Posiadając je, mogą Państwo pracować w Niemczech. Aby otrzymać zezwolenie na osiedlenie się (Niederlassungserlaubnis), należy z reguły mieć przez pięć lat dokument pobytowy (Aufenthaltserlaubnis) oraz spełniać jeszcze inne wymogi. Kto chce wystąpić o zezwolenie na osiedlenie się, musi przykładowo samodzielnie pokrywać zasadnicze koszty utrzymania siebie i swojej rodziny oraz posiadać wystarczającą znajomość języka niemieckiego. Karałość również może uniemożliwić uzyskanie zezwolenia na osiedlenie się. Dla pracowników wykwalifikowanych z wykształceniem zawodowym lub dyplomem ukończenia studiów wyższych obowiązuje krótszy, czteroletni, okres oczekiwania.

W przypadku uzyskania wykształcenia zawodowego lub wyższego w Niemczech okres oczekiwania na uzyskanie zezwolenia na osiedlenie się skraca się do dwóch lat, a w przypadku posiadaczy niebieskiej karty UE jest to możliwe po 33 miesiącach lub po 21 miesiącach, o ile posiadają oni wystarczającą znajomość języka niemieckiego.

Zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego UE

W przypadku zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE chodzi także o nieograniczony czasowo tytuł pobytowy, który daje prawo do zarobkowania. Aby uzyskać zezwolenie na pobyt, cudzoziemiec musi przebywać na terytorium Republiki Federalnej Niemiec z tytułem pobytowym od pięciu lat; we wszystkich innych aspektach wymogi są podobne do tych, które są określone w § 9 ustawy o pobycie w celu uzyskania niemieckiego zezwolenia na osiedlenie się (Niederlassungserlaubnis). Zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego UE pozwala również przemieszczać się w granicach Unii Europejskiej oraz uprawnia do otrzymania tytułu pobytowego na czas ograniczony w innym państwie członkowskim.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Wystarczającą znajomością języka, wymaganą dla potrzeb zezwolenia na osiedlenie się i zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE, można wykazać się m.in. dzięki pomyślnie zakończonemu udziałowi w kursie integracyjnym. Dalsze informacje o kursie integracyjnym znajdują się w rozdziale II „Nauka języka niemieckiego” w niniejszej broszurze.

RADA

Jeśli mają Państwo pytania co do swojego tytułu pobytowego, proszę nie zwlekać. W placówkach doradztwa migracyjnego znajdują Państwo osoby, które chętnie udzielą dalszej pomocy: w każdej placówce doradztwa migracyjnego znajdują Państwo osoby, które będą mogły pomóc.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- administracja miasta, gminy lub powiatu: urząd ds. cudzoziemców, urząd paszportowy
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)
- służby migracyjne dla młodzieży (JMD)

Internet:

- Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny: **www.bmi.bund.de**, w „Themen” (Tematy), pozycja menu „Migration” (Migracja) lub „Heimat & Integration” (Ojczyzna i integracja)
- Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców: **www.bamf.de**, pozycja menu „Migration & Aufenthalt” (Migracja i pobyt)
- Make it in Germany: **www.make-it-in-germany.com**

E-mail:

- Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny: Formularz kontaktowy **www.bmi.bund.de**, pozycja menu „Service/Kontakt/Bürgerservice” (Serwis/Kontakt/Usługi obywatelskie)

Telefon:

- Obsługa obywateli w Federalnym Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny: **+49 30 18681-0** lub **+49 228 99681-0**
- Gorąca linia „Praca i życie w Niemczech”: **+49 30 1815-1111**

WAŻNA WSKAZÓWKA

Posiadacze niebieskiej karty UE, karty stałego pobytu UE, karty ICT lub dokumentu pobytowego (Aufenthaltserlaubnis) w celu podjęcia studiów lub prowadzenia badań naukowych mogą pod pewnymi warunkami korzystać z prawa do mobilności w UE.

Wjazd i pobyt w ramach mobilności UE jest możliwy zarówno do Niemiec z dokumentem pobytowym innego kraju UE, jak i do innego kraju UE z niemieckim dokumentem pobytowym. Studenci, naukowcy oraz osoby w delegacji wewnątrzfirmowej nie potrzebują niemieckiego dokumentu pobytowego w ramach krótkiego pobytu. Podmiot goszczący w Niemczech lub przedsiębiorstwo w pierwszym kraju członkowskim UE musi jedynie przekazać powiadomienie do Federalnego Urzędu ds. Migracji i Uchodźców.

Uwaga: niniejsze regulacje obowiązują we wszystkich państwach członkowskich UE z wyłączeniem Danii i Irlandii.

Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej www.bamf.de, pozycja menu „Migration & Aufenthalt/Zuwandernde aus Drittstaaten/Mobilität in der EU” (Migracja i pobyt/Imigranci z państw trzecich/Mobilność w UE).

3. Naturalizacja

Jeżeli mieszkają Państwo na stałe w Niemczech, pod pewnymi warunkami mogą się Państwo poddać naturalizacji. Konieczne jest do tego złożenie wniosku. W przypadku dzieci i młodzieży poniżej 16 roku życia wnioski muszą składać opiekunowie ustawowi, czyli z reguły rodzice.

Naturalizacja leży w gestii krajów związkowych. Formularze wniosku otrzymają Państwo we właściwych urzędach ds. obywatelstwa. Który urząd jest właściwy w sprawie naturalizacji, można dowiedzieć się w administracji miasta, gminy lub powiatu, urzędzie ds. cudzoziemców lub w doradztwie migracyjnym dla dorosłych imigrantek i imigrantów, jak również w służbach migracyjnych dla młodzieży.

RADA

Przed złożeniem wniosku przydatne jest zasięgnięcie porady w urzędzie. W ten sposób można bezpośrednio wyjaśnić wszelkie wątpliwości. Można wyjaśnić bezpośrednio wiele pytań.

Koszty

Koszt naturalizacji wynosi z reguły 255 euro od osoby. Za małoletnie dzieci, które wraz z rodzicami nabędą obywatelstwo, opłata wynosi 51 euro. Jeżeli mają Państwo niskie dochody lub jeżeli kilkoro dzieci wspólnie z Państwem podda się naturalizacji, istnieje możliwość ustalenia mniejszej opłaty lub rozłożenia płatności na raty.

Wymagania

LISTA KONTROLNA

Zgodnie z § 10 Ustawy o obywatelstwie (StAG) prawo do naturalizacji przysługuje, jeżeli spełnione są następujące warunki:

- sprecyzowana tożsamość i obywatelstwo,
- od minimum ośmiu lat zwykły i zgodny z prawem pobyt w Niemczech,
- prawo pobytu oparte na zasadzie stałego pobytu w chwili naturalizacji,
- uznawanie wolnościowego i demokratycznego porządku ustrojowego Ustawy Zasadniczej Republiki Federalnej Niemiec oraz złożenie deklaracji lojalności,
- samodzielne pokrywanie kosztów utrzymania (także względem członków rodziny uprawnionych do alimentów), bez pomocy społecznej czy zasiłku dla bezrobotnych II (tzw. „Hartz IV”),
- utrata bądź oddanie dotychczasowego obywatelstwa,
- brak wyroku skazującego za czyn karalny,
- wystarczająca znajomość języka niemieckiego,
- znajomość porządku prawnego i społecznego, jak również realiów życia w Niemczech, które potwierdzi zdany test wiedzy obywatelskiej,
- należy zagwarantować integrację z niemieckimi realiami życia.

W razie niespełnienia tych warunków zasadniczo prawo do naturalizacji nie przysługuje. Urząd ds. obywatelstwa może jednak wyrazić zgodę na naturalizację, jeżeli istnieje interes publiczny w uzyskaniu przez Państwa obywatelstwa i przynajmniej niektóre ważne warunki z powyższej listy są spełnione. Istnieje możliwość skrócenia czasu pobytu w Niemczech np. w przypadku szczególnych osiągnięć integracyjnych.

Przepisy dotyczące dzieci

Dzieci urodzone w Niemczech nabywają automatycznie obywatelstwo niemieckie, jeżeli ojciec lub matka, lub też oboje rodzice są Niemcami. Dzieci cudzoziemek i cudzoziemców nabywają obywatelstwo z chwilą urodzenia się w Niemczech, jeżeli przynajmniej jedno z rodziców posiada w czasie narodzin dziecka od ośmiu lat swoje stałe, zgodne z prawem miejsce pobytu w Niemczech i posiada prawo do bezterminowego pobytu na terenie Niemiec. Jednakże po ukończeniu 21. roku życia muszą one się zdecydować, czy chcą zachować obywatelstwo niemieckie, czy też obywatelstwo rodziców, jeżeli w przypadku tego innego obywatelstwa nie jest to obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Szwajcarii i nie dorastały one w Niemczech.

Test wiedzy obywatelskiej

Jeżeli chcą Państwo wystąpić z wnioskiem o przyznanie niemieckiego obywatelstwa, konieczne jest wykazanie się w teście wiedzą o życiu w Niemczech. Test wiedzy obywatelskiej składa się z 33 pytań. Test uznaje się za zaliczony, jeśli udzielono prawidłowych odpowiedzi na co najmniej 17 pytań. 30 pytań dotyczy tematów takich jak „Życie w demokracji”, „Historia i odpowiedzialność” oraz „Człowiek i społeczeństwo”. Trzy pytania dotyczą kraju związkowego miejsca zamieszkania.

Na stronie internetowej Federalnego Urzędu ds. Migracji i Uchodźców **www.bamf.de/einbuengerung** dostępne są wzory testów i wszystkie pytania testu wiedzy obywatelskiej.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Nie muszą Państwo podchodzić do testu, jeżeli mają Państwo świadectwo ukończenia niemieckiej szkoły lub spełnienie wymagań nie jest możliwe ze względu na chorobę fizyczną, umysłową lub psychiczną, niepełnosprawność, bądź też w związku z wiekiem.

RADA

Test on-line Federalnego Urzędu ds. Migracji i Uchodźców jest bezpłatny. Przygotowanie do testu wiedzy obywatelskiej oferują jednakże również prywatne strony internetowe. Informacje o kosztach ukryte są drobnym drukiem na końcu bądź marginesie strony. Z tego powodu proszę zawsze czytać dokładnie ogólne warunki umowy oferenta!

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- administracja miasta, gminy lub powiatu: urząd ds. cudzoziemców, urząd paszportowy
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)
- służby migracyjne dla młodzieży (JMD)

Internet:

- Rzecznik Rządu Federalnego ds. Migracji, Uchodźców i Integracji:
www.einbuengerung.de
- Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców:
www.bamf.de/einbuengerung

E-mail:

- Obsługa obywateli w Federalnym Urzędzie ds. Migracji i Uchodźców:
Formularz kontaktowy: **www.bamf.de/kontakt**

Telefon:

- Obsługa obywateli w Federalnym Urzędzie ds. Migracji i Uchodźców:
+49 911 943-0

Materiały informacyjne:

- Broszura Rzecznika Rządu Federalnego ds. Migracji, Uchodźców i Integracji (dostępna na stronie: **www.integrationsbeauftragte.de**, pozycja menu: „Service/Publikationen” (Serwis/Publikacje)): **„Die deutsche Staatsbürgerschaft. Alles was Sie darüber wissen sollten”** (Obywatelstwo niemieckie. Wszystko, co trzeba o nim wiedzieć)

V. Praca i zawód

W tym rozdziale dowiedzą się Państwo o uznawaniu kwalifikacji nabytych za granicą, otrzymają wskazówki dotyczące poszukiwania pracy, dalszego doskonalenia zawodowego, samozatrudnienia, prawa pracy, a także dochodów i podatków.

WAŻNA WSKAZÓWKA

To, jakie mają Państwo możliwości podjęcia pracy w Niemczech, zależy od Państwa kraju pochodzenia. Obywatele państw Unii Europejskiej oraz Szwajcarii, Norwegii, Islandii i Liechtensteinu nie potrzebują w Niemczech zezwolenia na podjęcie pracy zarobkowej. Jeśli pochodzą Państwo z Chorwacji lub innego państwa spoza UE, należy zasięgnąć informacji na stronie internetowej Centralnego Pośrednictwa Cudzoziemców i Pracowników Wykwalifikowanych (ZAV) Federalnej Agencji Pracy o warunkach podjęcia pracy w Niemczech (www.zav.de).

1. Uznawanie zagranicznych świadectw i dokumentów

Ustawa dotycząca uznawania równoważności kwalifikacji zawodowych (BQFG) reguluje proces nostryfikacyjny dla zawodów, które podlegają zakresowi odpowiedzialności Federacji. Gwarantuje sprawdzenie przez właściwą w danej sprawie instytucję równoważności kwalifikacji zawodowych nabytych za granicą poprzez porównanie ich z niemieckimi wymaganiami zawodowymi jako punktami odniesienia. Dzięki temu mają Państwo prawo do porównania kwalifikacji zawodowych nabytych w swoim kraju z kwalifikacjami nabywanymi w Niemczech, i to niezależnie od obywatelstwa. Decydująca jest tu wyłącznie jakość wykształcenia.

W wielu zawodach – tzw. zawodach nieregulowanych – mogą Państwo podjąć pracę od razu, bez formalnego uznania Państwa kwalifikacji. Test kwalifikacji jest mimo tego zalecany, aby pracodawcy i firmy mogli lepiej ocenić Państwa umiejętności i wiedzę. Uznanie jest wymagane podczas składania wniosku o tytuł pobytowy w roli pracownika wykwalifikowanego zgodnie z §§ 18 i kolejnymi ustawy o pobycie (nowa wersja). W przypadku zawodów regulowanych uznanie Państwa zagranicznego wykształcenia oraz dyplomów jest obowiązkowe. Chodzi tu przede wszystkim o zawody medyczne (np. lekarz, pielęgniarz), jak również zawody pedagogiczne i związane z pracą socjalną.

Czy do podjęcia pracy w wyuczonym zawodzie konieczna jest nostryfikacja Państwa dyplomów, można dowiedzieć się na stronie internetowej pod adresem **www.anerkennung-in-deutschland.de**. Tam znajdują się informacje, jaka instytucja jest właściwa w przypadku Państwa zawodu i gdzie można uzyskać dalsze porady. W razie pytań do Państwa dyspozycji jest serwis „Praca i życie w Niemczech” – w języku niemieckim i angielskim (nr tel.: + 49 30 1815-1111).

Postępowanie nostryfikacyjne przeprowadza się w tym kraju związkowym, w którym zamierzają Państwo pracować. Wniosek można składać jednak również za granicą. Do postępowania wymagane są uwierzytelnione kopie świadectw wraz z tłumaczeniem sporządzonym przez tłumacza przysięgłego lub powołanego urzędowo w kraju lub za granicą. (Baza danych tłumaczy ustnych i pisemnych, przysięgłych lub powołanych urzędowo w Niemczech dostępna jest na stronie internetowej: **www.justiz-dolmetscher.de**.) Uwierzytelnienie dokumentów często jest możliwe w urzędach meldunkowych oraz

w instytucjach kościelnych lub u notariusza w Niemczech. Za granicą uwierzytelnienia mogą być wykonywane niekiedy przez niemieckie przedstawicielstwa zagraniczne.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Proszę zapytać we właściwej instytucji, jakie dokumenty są Państwu potrzebne i w jakiej formie mają być przedłożone, np. jako oryginał, tłumaczenie uwierzytelnione czy uwierzytelniona kopia.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- poradnie programu pomocowego IQ
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)
- służby migracyjne dla młodzieży (JMD)

Internet:

- www.anerkennung-in-deutschland.de
- www.bmbf.de
- www.bamf.de
- www.anabin.de
- www.netzwerk-iq.de
- Dla nieregulowanych dyplomów ukończenia szkoły wyższej:
www.kmk.org, pozycja menu „ZAB (Zentralstelle für ausländisches Bildungswesen)” (ZAB (Centralne Biuro Edukacji Zagranicznej))
- Federalna Agencja Pracy: www.arbeitsagentur.de
- Baza danych tłumaczy ustnych / pisemnych:
www.justiz-dolmetscher.de

E-mail:

- Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców: Formularz kontaktowy:
www.bamf.de/auslaendische-berufsabschluesse

Telefon:

- Gorąca linia „Praca i życie w Niemczech”: **+49 30 1815-1111**
(pon. – pt.)

Materiały informacyjne:

- Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców (dostępny na stronie internetowej):

www.bamf.de/publikationen):

- **Anerkennung ausländischer Berufsabschlüsse** (Uznawanie zagranicznego wykształcenia zawodowego) (broszura w różnych językach)
- **Anerkennung Ihres Berufsabschlusses - Ein Schritt auf Ihrem Weg zum Arbeiten in Deutschland** (Uznawanie Państwa wykształcenia zawodowego – krok na Państwa drodze do pracy w Niemczech) (ulotka w różnych językach)
- **Berufliche Anerkennung für Spätaussiedler** (Uznawanie kwalifikacji zawodowych dla późnych przesiedleńców) (broszura w języku niemieckim i rosyjskim)

2. Doradztwo zawodowe, pośrednictwo miejsc pracy i nauki

Zdobycie stosownego miejsca pracy czy wykształcenia nie zawsze jest łatwym zadaniem. Poniżej przedstawiamy przydatne informacje dot. doradztwa zawodowego i poszukiwania miejsc pracy lub nauki.

Znalezienie w Niemczech odpowiedniego zawodu wymaga Państwa aktywności. Centra informacji zawodowej Agencji Pracy oferują liczne informacje o różnych zawodach w Niemczech, zajęciach i niezbędnych kwalifikacjach. Prócz tego pracownicy Agencji Pracy służą radą i pomocą w szukaniu odpowiedniego miejsca nauki lub stanowiska pracy. W całych Niemczech są Agencje Pracy. Proszę dowiedzieć się, która jest dla Państwa właściwa miejscowo. W znalezieniu pomoże Państwu strona internetowa Federalnej Agencji Pracy **www.arbeitsagentur.de**, dział „Privatpersonen” (Osoby prywatne), pozycja menu „Dienststelle finden” (Znajdź siedzibę urzędu).

Program federalny EFS „Silne w zawodzie – matki z przeszłością migracyjną wchodzą na rynek pracy” („Stark im Beruf - Mütter mit Migrationshintergrund steigen ein” (Silne w zawodzie – matki z przeszłością migracyjną wchodzą na rynek pracy)) oferuje matkom o pochodzeniu migracyjnym możliwość skorzystania z doradztwa i coachingu w zakresie szkoleń i poszukiwania pracy, rekrutacji i kwalifikacji w jednym z 90 projektów w całym kraju.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Zdobywanie wykształcenia w wielu zawodach w Niemczech (w szczególności rzemieślniczych i handlowych) odbywa się w systemie dwutorowym. Oznacza to, że kształcenie odbywa się zarówno w zakładzie (praktyka), jak i szkole zawodowej (teoria).

Poszukiwanie pracy w gazetach codziennych i w Internecie

W Internecie istnieją różnorodne portale o pracy, które pomagają w poszukiwaniu stanowiska odpowiedniego do kwalifikacji i / lub w określonym regionie (przykładowo giełda pracy Federalnej Agencji Pracy – Jobbörse der Bundesagentur für Arbeit). Na niektórych stronach internetowych można skorzystać z możliwości uzyskania informacji drogą elektroniczną, jeżeli pojawi się nowa oferta pracy w poszukiwanym zawodzie.

Oprócz tego informacje o ofertach pracy firm dostępne są na ich stronach internetowych. Oferty pracy znajdują się tam często pod hasłami: „Jobs” (Praca) lub „Karriere” (Kariera).

Niektóre stanowiska pracy oferowane są również w prasie codziennej. Ogłoszenia o pracy pojawiają się przeważnie w wydaniach środowych i sobotnich.

LISTA KONTROLNA

W poniższych gazetach znajdują Państwo na przykład dużą ponadregionalną giełdę pracy:

- Süddeutsche Zeitung
- Frankfurter Allgemeine Zeitung
- Frankfurter Rundschau
- Die Zeit

Kolejną możliwością poszukiwania pracy jest opublikowanie w gazecie własnego ogłoszenia w rubryce „Stellengesuche” (Szukam pracy) lub umieszczenia w Internecie na portalu o pracy własnego profilu. Można tam zaprezentować umiejętności i kwalifikacje oraz opisać, jakiego rodzaju pracy się szuka.

RADA

Proszę udać się bezpośrednio do potencjalnego pracodawcy i nawiązać z nim osobisty kontakt.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Uwaga: w Internecie lub w prasie codziennej zdarzają się niepoważne ogłoszenia np. o pracy w domu. Proszę zebrać dokładne informacje, o jaką pracę chodzi, zanim podpiszą Państwo umowę o pracę.

Ubieganie się o stanowisko pracy

Istotną rzeczą zwiększającą szanse na uzyskanie pracy jest podanie o pracę zawierające opis kwalifikacji i doświadczenia. Pracodawca, aby móc ocenić kwalifikacje, oczekuje z reguły pisemnego podania z listem motywacyjnym, CV (przeważnie ze zdjęciem i podpisem), świadectwami szkolnymi oraz świadectwami pracy. Świadectwa i inne ważne dokumenty powinny być złożone w języku niemieckim. Coraz częściej możliwe jest składanie podań o pracę online. Proszę się zorientować, w jakiej formie pracodawca chce otrzymać podanie o pracę.

LISTA KONTROLNA

Podanie o pracę powinno zawierać:

- list motywacyjny (pismo),
- życiorys ze zdjęciem i podpisem (w formie tabelarycznej lub zwykłej),
- świadectwa, referencje, świadectwa pracy (przetłumaczone na język niemiecki).

RADA

Agencja Pracy oferuje szkolenia przygotowujące do ubiegania się o pracę. Można się na nich nauczyć, jak należy pisać podanie o pracę, co należy w nim ujmować.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- Agencja Pracy
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)
- służby migracyjne dla młodzieży (JMD)

Internet:

- Federalna Agencja Pracy:
www.arbeitsagentur.de i **www.planet-beruf.de**
- Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych: **www.bmas.de**
- Informacje dot. wykształcenia: **www.ausbildung.net**
- Informacje o pracy w Niemczech:
www.ba-auslandsvermittlung.de
- Portal Agencji Pracy:
www.jobboerse.arbeitsagentur.de
- Portal o pracy:
www.stepstone.de, **www.jobrapido.de**, **www.monster.de**
- Informacje dot. ubiegania się o pracę:
www.bewerbungsdschungel.com
- Informacje dla matek z przeszłością migracyjną:
www.starkimberuf.de

Telefon:

- Centrum serwisowe Agencji Pracy: **0800 4 5555 00***
(pn.–pt., godz. 8–18)

Materiały informacyjne:

- Federalna Agencja Pracy (dostępna na stronie internetowej **www.arbeitsagentur.de**):
 - **Die JOBBÖRSE** (GIEŁDA PRACY) pod adresem **www.arbeitsagentur.de**
 - Zeszyty tematyczne „**durchstarten**” (łatwe i szybkie znalezienie miejsca pracy – start)
 - **planet-beruf.de, Mein Start in die Ausbildung** (Moje pierwsze kroki ku zdobyciu wykształcenia) (zeszyt)
 - **planet-beruf.de, Berufswahl begleiten** (Pomoc w wyborze zawodu) oraz **Meslek seçiminde destek** (magazyn dla rodziców i uprawnionych do sprawowania władzy rodzicielskiej)

* Dostępny wyłącznie na terenie Niemiec, bezpłatny.

3. Dalsze doskonalenie zawodowe

Kształcenie i dalsze doskonalenie zawodowe jest w Niemczech bardzo istotne. W wielu zawodach po zakończeniu edukacji niezbędne jest podnoszenie kwalifikacji. W tym celu przewidziane są różnorodne formy kontynuacji kształcenia i zdobywania dalszych kwalifikacji:

- kursy i seminaria,
- programy przekwalifikowujące,
- studia (studia zaoczne, studia przez Internet),
- e-learning.

Federalna Agencja Pracy jest ważnym punktem kontaktowym w sprawach związanych z Państwem dalszym doskonaleniem zawodowym. Informacje i porady dotyczące zawodowej integracji i doskonalenia zawodowego znajdują się w również w programie „Integration durch Qualifizierung” IQ (Integracja dzięki kwalifikacjom). Często także sam pracodawca oferuje możliwości podnoszenia kwalifikacji. Jeżeli chcą Państwo z niej skorzystać, proszę porozmawiać z pracodawcą.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- Agencja Pracy
- instytucje doskonalenia zawodowego
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)

Internet:

- Federalna Agencja Pracy:
kursnet-finden.arbeitsagentur.de
- **www.bildungsserver.de**
- Program pomocowy IQ: **www.netzwerk-iq.de** (pozycje menu „Anerkennung” (Uznawanie), „Berufsbezogenes Deutsch” (Język niemiecki do celów zawodowych), „Diversity Management” (Zarządzanie różnorodnością), „Existenzgründung” (Zakładanie działalności gospodarczej), „Qualifizierung” (Podnoszenie kwalifikacji))
- DGB Bildungswerk (podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie zawodowe): **www.dgb-bildungswerk.de**

4. Zakładanie działalności gospodarczej i samozatrudnienie

Istotną rolę odgrywają w Niemczech osoby samozatrudnione. Niemcy potrzebują ludzi z kreatywnymi pomysłami, którzy będą opracowywali nowe produkty, procesy i usługi. Problemem w zakładaniu działalności gospodarczej jest jednak ryzyko finansowe. Z tego względu dobre przygotowanie i wystarczające zabezpieczenie finansowe są tu niezbędne. Jeżeli chcą Państwo założyć firmę, istnieje możliwość wystąpienia o dotację ze strony państwa.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Kto jako cudzoziemiec może podjąć samodzielną działalność, uregulowane jest w ustawie o pobycie, działalności gospodarczej i integracji cudzoziemców na terenie RFN (Aufenthaltsgesetz) oraz w ustawie o powszechnej swobodzie osiedlania się i przemieszczania w Unii Europejskiej (Freizügigkeitsgesetz/EU). Jeżeli przybywają Państwo w szczególności spoza Unii Europejskiej, proszę koniecznie zebrać dokładne informacje o obowiązujących Państwa przepisach.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- izba przemysłowo-handlowa, izba rzemieślnicza
- regionalne inicjatywy założycielskie i sieci założycielskie
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)

Internet:

- Portal o zakładaniu działalności gospodarczej Federalnego Ministerstwa Gospodarki i Energii (m.in.: z informacjami dla zakładających działalność gospodarczą z przeszłością imigracyjną):
www.existenzgruender.de
- Make it in Germany – portal Rządu Federalnego dla wykwalifikowanych pracowników za granicą: **www.make-it-in-germany.com**
- Platforma założycielska – interaktywny przewodnik Federalnego Ministerstwa Gospodarki i Technologii (BMWi) oraz Niemieckiego Państwowego Banku Rozwoju (KfW) o samozatrudnieniu:
www.gruenderplattform.de
- Program pomocowy IQ: **www.netzwerk-iq.de**
- Centralne punkty kontaktowe skarbu państwa dla inwestorów zagranicznych przy Federalnym Centralnym Urzędzie Podatkowym:
www.germantaxes.info

Telefon:

- Infolinia Federalnego Ministerstwa Gospodarki i Energii:
Średnie przedsiębiorstwa / zakładanie działalności gospodarczej:
+49 30 340 60 65 60 (pn.–czw., godz. 8–20 oraz pt., godz. 8–12)

Materiały informacyjne:

- Publikacje Federalnego Ministerstwa Gospodarki i Energii (dostępne na stronie: **www.existenzgruender.de**, pozycja menu: „Mediathek/Publikationen” (Mediateka/Publikacje)):
 - **Starthilfe – Der erfolgreiche Weg in die Selbständigkeit**
(Starter – dobra droga do samozatrudnienia)
 - **EXIST – Gründerstipendium**
(EXIST – stypendium na założenie własnej działalności)
 - **Infoletter GründerZeiten** (Informator GründerZeiten)
 - **Gründungslotse Deutschland**
(Pilot w pomocy zakładania własnej działalności – Niemcy)

5. Prawo pracy: czas pracy, urlop i choroba

Pełny etat wynosi w Niemczech 40 godzin tygodniowo. Możliwe jest także podjęcie pracy w niepełnym wymiarze godzin. Maksymalny dzienny czas pracy jest ograniczony ustawowo, średnio do ośmiu godzin (dzieściu godzin z wyrównaniem do 48 godzin w ciągu sześciu miesięcy). Po pracy należy zachować co najmniej 11-godzinny czas odpoczynku. Ustawowo dopuszczalna jest praca we wszystkie dni robocze tygodnia (od poniedziałku do soboty) oraz praca w nocy i na zmiany. W wielu obszarach, przykładowo w służbie zdrowia, gastronomii i zakładach komunikacji, dopuszczalna jest praca w niedzielę i święta. W wielu przypadkach w Niemczech pracuje się od poniedziałku do piątku.

Kto pracuje pięć dni w tygodniu, ma ustawowe prawo do 20 dni roboczych urlopu w roku. Młodzież przy pięciodniowym tygodniu pracy ma ustawowe prawo do urlopu w większym wymiarze: w wieku poniżej 16 lat do przynajmniej 25 dni, poniżej 17 lat do przynajmniej 22,5 dni i poniżej 18 lat do przynajmniej 20,8 dni.

Choroba

Pracodawca wypłaca w czasie choroby pełną pensję przez 6 tygodni. W razie choroby trwającej dłużej niż 6 tygodni i posiadania ubezpieczenia ustawowego kasa chorych wypłaci Państwu 70 procent pensji. W ubezpieczeniach prywatnych obowiązują różne zasady. Proszę poinformować się bezpośrednio w swojej kasie chorych.

W przypadku choroby istotne jest natychmiastowe poinformowanie o niej pracodawcy. Jeżeli są Państwo chorzy dłużej niż 3 dni, należy najpóźniej do czwartego dnia przekazać pracodawcy zaświadczenie (zwolnienie). Pracodawcy są jednakże uprawnieni do wcześniejszego zażądania przedłożenia zaświadczenia lekarskiego.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Nie muszą Państwo informować pracodawcy o swoich chorobach. Informacje te podlegają tajemnicy lekarskiej i w związku z tym nie są wymienione w zaświadczeniu lekarskim, które wydaje lekarz.

Ochrona przed wypowiedzeniem (Kündigungsschutz)

W przedsiębiorstwach zatrudniających w Niemczech więcej niż 10 pracowników znajduje zastosowanie ustawa chroniąca przed wypowiedzeniem umowy o pracę (Kündigungsschutzgesetz), która chroni w razie wypowiedzenia społecznie nieuzasadnionego. Znajduje ona zastosowanie, jeśli stosunek pracy trwał dłużej niż sześć miesięcy (tzw. okres karencji). Szczególna ochrona przed wypowiedzeniem przysługuje np. członkom rady zakładowej, ciężarnym i matkom, które pozostają w stosunku pracy, aż do upływu 4 miesięcy od porodu, oraz pracownikom w trakcie urlopu rodzicielskiego oraz niepełnosprawnym w stopniu znacznym.

Im dłużej pracuje się w jednej firmie, tym dłuższy jest ustawowy okres wypowiedzenia na wypadek wypowiedzenia stosunku pracy przez pracodawcę. Okresy wypowiedzenia mogą też wynikać z mającej zastosowanie umowy zbiorowej.

Tutaj można otrzymać informacje

Internet:

- Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych: **www.bmas.de**
- Portal informacyjny o życiu zawodowym i niepełnosprawności: **www.talentplus.de**

Materiały informacyjne:

- Publikacje Federalnego Ministerstwa Pracy i Spraw Socjalnych (dostępne na stronie: **www.bmas.de**, w pozycji menu: „Service/Publikationen” (Serwis/Publikacje)):
 - **Das Arbeitszeitgesetz** (Ustawa o czasie pracy)
 - **Kündigungsschutz** (Ochrona przed wypowiedzeniem)
 - **Arbeitsrecht** (Prawo pracy)
 - **Teilzeit – Alles, was Recht ist** (Praca w niepełnym wymiarze godzin – wszystko od strony prawnej)

6. Dochody i podatki

Dochody muszą być w Niemczech opodatkowane. Sposób opodatkowania zależy od tego, czy jest się zatrudnionym, czy też prowadzi się własną działalność.

Jako osoba zatrudniona otrzymuje się od pracodawcy na konto kwotę dochodu netto. Ubezpieczenie rentowo-emerytalne, ubezpieczenie zdrowotne, ubezpieczenie od bezrobocia oraz ubezpieczenie pielęgnacyjne są odliczane od pensji i opłacane przez pracodawcę bezpośrednio. Prócz tego urzędowi skarbowemu zostają przekazane: podatek dochodowy, podatek solidarnościowy i ewentualnie podatek kościelny. Osoba samozatrudniona powinna samodzielnie odprowadzać podatek od dochodów.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- miejscowe stowarzyszenie pomocy w rozliczaniu podatku od płac (Örtlicher Lohnsteuerverein)
- urząd skarbowy
- Federalny Centralny Urząd Podatkowy

Internet:

- Kalkulator do wyliczania podatku od wynagrodzenia i podatku dochodowego Federalnego Ministerstwa Finansów: **www.bmf-steuerrechner.de**
- Informacje o pojęciach z zakresu niemieckiego prawa podatkowego: **www.bundesfinanzministerium.de**, pozycja menu „Service/Publikationen/Amtliche Handbücher (Umsatz-, Lohn-, Einkommen-, Körperschaft- und Gewerbesteuer) / Broschüren” (Serwis/Publicacje/Przewodniki urzędowe (podatek VAT, od wynagrodzeń, dochodowy, CIT i od działalności gospodarczej)/Broszury) (między innymi „Steuern von A bis Z” (Podatki od A do Z))
- Specjalistyczne informacje podatkowe, np. dotyczące numeru identyfikacji podatkowej: **www.bzst.de**
- Wyszukiwarka urzędu skarbowego: **www.finanzamt.de**

Telefon:

- Obsługa telefoniczna dla obywateli w Federalnym Ministerstwie Finansów: **+49 30 18682-3300**
- Centrum informacji podatkowych (SIC) Federalnego Centralnego Urzędu Podatkowego: **+49 228 406-1240**

VI. Mieszkanie

1. Poszukiwanie mieszkania

W przypadku poszukiwaniu domu lub mieszkania Internet jest pierwszym źródłem informacji. Znajdują się tam oferty, którzy specjalizują się w pośrednictwie wynajmu mieszkań i domów. Wiele gazet publikuje również na swoich stronach internetowych ogłoszenia dotyczące wynajmu mieszkań.

Ogłoszenia w gazetach

Pomocne może okazać się przejrzanie lokalnych gazet. Proszę uprzednio zapytać sąsiadów, znajomych albo bezpośrednio w gazecie, w jakim dniu ukazują się ogłoszenia mieszkaniowe – często pojawiają się one w wydaniach weekendowych.

Jeżeli znajdą Państwo w gazecie coś odpowiedniego, należy nawiązać kontakt z wynajmującym, ewentualnie ze sprzedawcą. W ofertach zamieszczane są numery telefonu lub adresy mailowe. Niekiedy podany jest numer identyfikacyjny lub kombinacja literowa – tak zwany kod. Na ofertę z kodem należy odpowiedzieć pisemnie i przesłać list gazecie. Będzie on automatycznie przekazany wynajmującemu lub sprzedawcy. Proszę pamiętać o podaniu właściwego kodu na kopercie oraz w liście.

Pomoc urzędu ds. mieszkaniowych

Przy poszukiwaniu mieszkania pomocny może być urząd ds. mieszkaniowych w mieście lub gminie. Często oferowane są tam mieszkania bezpośrednio. W innym przypadku pracownicy urzędu mieszkaniowego mogą udzielić dalszej pomocy, udostępniając przydatne adresy i informacje.

Zlecenie dla agenta obrotu nieruchomościami

Można także skorzystać z pomocy agentów nieruchomości. Pośredniczą oni za opłatą w obrocie mieszkaniem i domami. Adresy kontaktowe znajdują się w wykazach branżowych lub lokalnych książkach telefonicznych.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Jeżeli zdecydują się Państwo na pomoc agenta nieruchomości, muszą się Państwo liczyć przy najmie z kosztami w wysokości maks. dwóch miesięcznych czynszów wraz z VAT. Właściciel lub wynajmujący musi ponieść koszty pośrednictwa, jeśli zlecił je pośrednikowi. W razie kupna prowizja agenta wynosi z reguły 3 do 6% ceny kupna wraz z VAT. W przypadku zakupu mieszkania lub domu jednorodzinnego, w którym pośredniczy pośrednik nieruchomości, kupujący musi zapłacić maksymalnie połowę prowizji, jeśli pośrednik nieruchomości działa na zlecenie sprzedającego lub obu stron. Ponadto kupujący nie może być zobowiązany do zapłaty, dopóki sprzedający nie udokumentuje, że zapłacił swój udział w prowizji pośrednika.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- administracja miasta, gminy lub powiatu: urząd ds. mieszkaniowych
- prasa codzienna
- gazety z ogłoszeniami
- pośrednik (w przypadku wynajmu pośrednictwo może być płatne)

Internet:

- strony internetowe prasy codziennej
- strony o nieruchomościach w Internecie

2. Co po przeprowadzce?

Przemeldowanie miejsca zamieszkania

Jak tylko będą mieli Państwo nowe mieszkanie i w związku z tym nowy adres, będą musieli Państwo powiadomić o zmianie właściwy urząd meldunkowy w gminie w terminie 14 dni. Dodatkowo należy przedłożyć urzędnikowi urzędu meldunkowego potwierdzenie od wynajmującego.

Zlecenie przekierowywania przesyłek

Po przeprowadzce powinni Państwo zlecić pocztę przekierowywanie przesyłek. Listy i paczki będą w ustalonym przedziale czasu automatycznie przesyłane na nowy adres. Usługa ta jest jednak odpłatna. Okres czasu, który objęty jest zleceniem przekierowywania przesyłek, należy wykorzystać do poinformowania o przeprowadzce banków, ubezpieczycieli, urzędów i innych instytucji.

Przerejestrowanie telefonu

Jeżeli mają Państwo telefon stacjonarny, proszę nie zapomnieć o wyrejestrowaniu i zarejestrowaniu telefonu w odpowiednim czasie.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Jeżeli przemeldują się Państwo za późno, zapewne będą musieli Państwo zapłacić grzywnę. Prócz tego może mieć to negatywne skutki dla Państwa statusu pobytowego.

3. Wsparcie państwa

Mieszkania socjalne

W większości miast i gmin są tzw. mieszkania socjalne, które są dotowane przez państwo, aby umożliwić korzystne cenowo opłaty za mieszkania. Te mieszkania można wynajmować tylko potrzebującym grupom ludzi. Do najmu takiego lokalu niezbędne jest zaświadczenie uprawniające do mieszkania socjalnego (Wohnberechtigungsschein). Jeżeli Państwa dochody są poniżej określonej granicy, mogą Państwo wystąpić z wnioskiem do administracji miasta lub gminy o takie zaświadczenie. Z reguły właściwy jest tu urząd ds. mieszkaniowych.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Zaświadczenie uprawniające do mieszkania socjalnego obowiązuje na czas ograniczony. Z tego względu proszę w odpowiednim czasie postarać się o jego przedłużenie!

Zasiłek mieszkaniowy

Jako najemcy mogą mieć Państwo prawo do zasiłku mieszkaniowego. Czy i w jakiej wysokości otrzymają Państwo dofinansowanie do czynszu – zależy to od liczby osób w gospodarstwie domowym, wysokości wspólnych dochodów oraz wysokości czynszu.

RADA

To, czy i w jakiej wysokości przysługuje Państwu zasiłek mieszkaniowy, można obliczyć przy pomocy kalkulatora zasiłku mieszkaniowego. Kalkulator zasiłku mieszkaniowego można znaleźć w Internecie np. na stronach Federalnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny (BMI) pod adresem www.bmi.bund.de lub na stronach kraju Nadrenia Północna-Westfalia www.wohngeldrechner.nrw.de.

Również właściciele mieszkań i domów przez nich bezpośrednio zamieszkanych mogą otrzymać dofinansowanie od państwa – tzw. dodatek na pokrycie obciążeń. Dodatek ten zależny jest od liczby podlegających uwzględnieniu osób w gospodarstwie domowym, miesięcznej wysokości wspólnych dochodów oraz branego pod uwagę obciążenia. Dalsze informacje i niezbędne formularze dostępne są w urzędzie ds. zasiłków mieszkaniowych administracji gminnej lub miejskiej.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- administracja miasta, gminy lub powiatu: urząd ds. mieszkaniowych

Internet:

- Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny:

www.bmi.bund.de

E-mail:

- Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny:

poststelle@bmi.bund.de lub poprzez formularz kontaktowy obsługi obywateli na stronie internetowej BMI

Telefon:

- Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny:

+49 30 18681-0

4. Czynsz i prawo najmu

Umowa najmu jest ważnym dokumentem i reguluje wiele szczegółów stosunku najmu. Jest ona wiążąca zarówno dla Państwa, jak i dla wynajmującego, o ile jej ustalenia nie kolidują z prawnymi przepisami dot. ochrony najemcy. W związku z tym należy dokładnie przeczytać umowę najmu przed jej podpisaniem.

Wprawdzie umowa najmu może być zawarta ustnie, ale ze względu na bezpieczeństwo prawne zaleca się jednak zawarcie umowy w formie pisemnej. W praktyce wynajmujący wykorzystują najczęściej wydrukowane umowy, które udostępniane są przez związki wynajmujących. Te umowy muszą spełniać również ustawowe przepisy dot. ochrony najemcy.

Przy wprowadzaniu się do nowego mieszkania często trzeba dodatkowo podpisać przy umowie najmu tzw. protokół zdawczo-odbiorczy. Podpisując go, potwierdza się, w jakim stanie było mieszkanie w momen-

cie jego przejęcia. Z tego względu proszę bardzo dokładnie przeczytać protokół zdawczo-odbiorczy. Za szkody, które nie zostaną odnotowane, mogą Państwo zostać później pociągnięci do odpowiedzialności przez wynajmującego.

Wynajmujący może zażądać kaucji do zabezpieczenia mieszkania. Po zakończeniu okresu wynajmu wynajmujący ma prawo zatrzymać kaucję w części lub całości, jeśli zalegają Państwo z opłatą czynszu, nie wykonali Państwo objętego umową zobowiązania wykonywania napraw o charakterze estetycznym i / lub w mieszkaniu są szkody, które wynajmujący będzie musiał naprawić. Kaucja nie może w sumie przekraczać trzech miesięcznych czynszów podstawowych (czynsz bez opłat eksploatacyjnych).

LISTA KONTROLNA

Przed zawarciem umowy najmu należy zebrać szczegółowe informacje np. o:

- wysokości czynszu,
- wysokości opłat eksploatacyjnych (w szczególności także o kosztach ogrzewania, można poprosić o przedłożenie świadectwa energetycznego),
- wysokości kaucji,
- ewentualnej prowizji pośrednika,
- ewentualnym czynszu progresywnym (czynsz, który będzie automatycznie ulegał podniesieniu),
- czasie trwania umowy najmu (czas określony bądź nieokreślony),
- umownym zobowiązaniu do przeprowadzenia napraw o charakterze estetycznym.

RADA

Proszę domagać się zawarcia wszelkich porozumień co do umowy najmu w formie pisemnej, ustne ustalenia prowadzą później często do sporów.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- administracja gminy, miasta lub powiatu: urząd ds. mieszkaniowych
- stowarzyszenia najemców (członkostwo płatne)

Internet:

- Federalne Ministerstwo Sprawiedliwości i Ochrona konsumentów:
www.mieterschutz.bund.de
- Deutscher Mieterbund e. V. (Niemiecki Związek Najemców stow. zarej.): **www.mieterbund.de**

Oплаты eksploatacyjne i usuwanie odpadów

Oprócz czynszu za lokale mieszkalne (czynsz bez opłat za ogrzewanie, netto) należy z reguły płacić tzw. opłaty eksploatacyjne (często określane także jako koszty dodatkowe), które są rozliczane raz do roku. Należą do nich przykładowo koszty ogrzewania i wody oraz opłaty za ścieki i śmieci. Z reguły będą Państwo płacić miesięczną określoną opłatę za koszty eksploatacyjne w formie opłaty zryczałtowanej lub zaliczki. W przypadku zaliczki, najpóźniej po roku, po zakończeniu okresu rozliczeniowego (najczęściej roku kalendarzowego) otrzymają Państwo rozliczenie faktycznie powstałych kosztów z przypisaną Państwu częścią. Rozliczenie kosztów dodatkowych należy dokładnie sprawdzić.

Śmieci w Niemczech zbiera się i utylizuje posegregowane. Na papier i tekturę, odpady organiczne (przykładowo resztki owoców i warzyw) oraz na pozostałe odpady przeznaczone są oddzielne pojemniki. Dodatkowo istnieją miejsca zbiórki lub kontenery na pozostałe rodzaje odpadów np. szkło i odpady szkodliwe (jak farby i lakiery) oraz odpady wielkogabarytowe.

Dla sąsiedzkiej zgody!

Powszechna cisza nocna obowiązuje z reguły od godziny 22 do 6 rano. Ponadto częścią umowy najmu może być regulamin domowy, w którym określone są dodatkowe godziny ciszy nocnej. Regulamin domowy określa reguły wspólnego życia wszystkich mieszkanek i mieszkańców oraz zawiera ich prawa i obowiązki. Otrzymuje się go od administracji budynku lub wynajmującego. Jako najemca domu lub mieszkania podlega się określonym obowiązkom, np. konieczności terminowego opłacania czynszu. Przysługują jednak także prawa, np. w przypadku większych napraw. W razie pytań dotyczących prawa najmu dobrymi punktami kontaktowymi są Związek Najemców i lokalne stowarzyszenia najemców. W wielu miastach związki te mają otwarte biura, do których mogą się Państwo udać. Ich oferta jest jednakże częściowo odpłatna.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- administracja gminy, miasta lub powiatu
- administracja budynku
- wynajmujący
- stowarzyszenia najemców (członkostwo płatne)
- centrale konsumenckie z prawie 200 punktami doradztwa w całych Niemczech

Internet:

- Federalne Ministerstwo Sprawiedliwości i Ochrona konsumentów:
www.mieterschutz.bund.de
- Deutscher Mieterbund e. V. (Niemiecki Związek Najemców stow. zarej.): **www.mieterbund.de**
- Mieterschutzbund e.V. (Związek Ochrony Najemców stow. zarej.):
www.mieterschutzbund.de
- centrale konsumenckie: **www.verbraucherzentralen.de**

VII. Dzieci i rodzina

Dla wielu ludzi w Niemczech rodzina jest bardzo ważna. Wpływa ona na nasze życie w różnorodny sposób. Większość ludzi w Niemczech traktuje wychowanie dzieci jako wspólne zadanie matek i ojców. Wiele matek pracuje, coraz więcej ojców po narodzinach dziecka decyduje się przez pewien czas pozostać w domu, aby się nim opiekować.

1. Ciąża i ochrona macierzyństwa

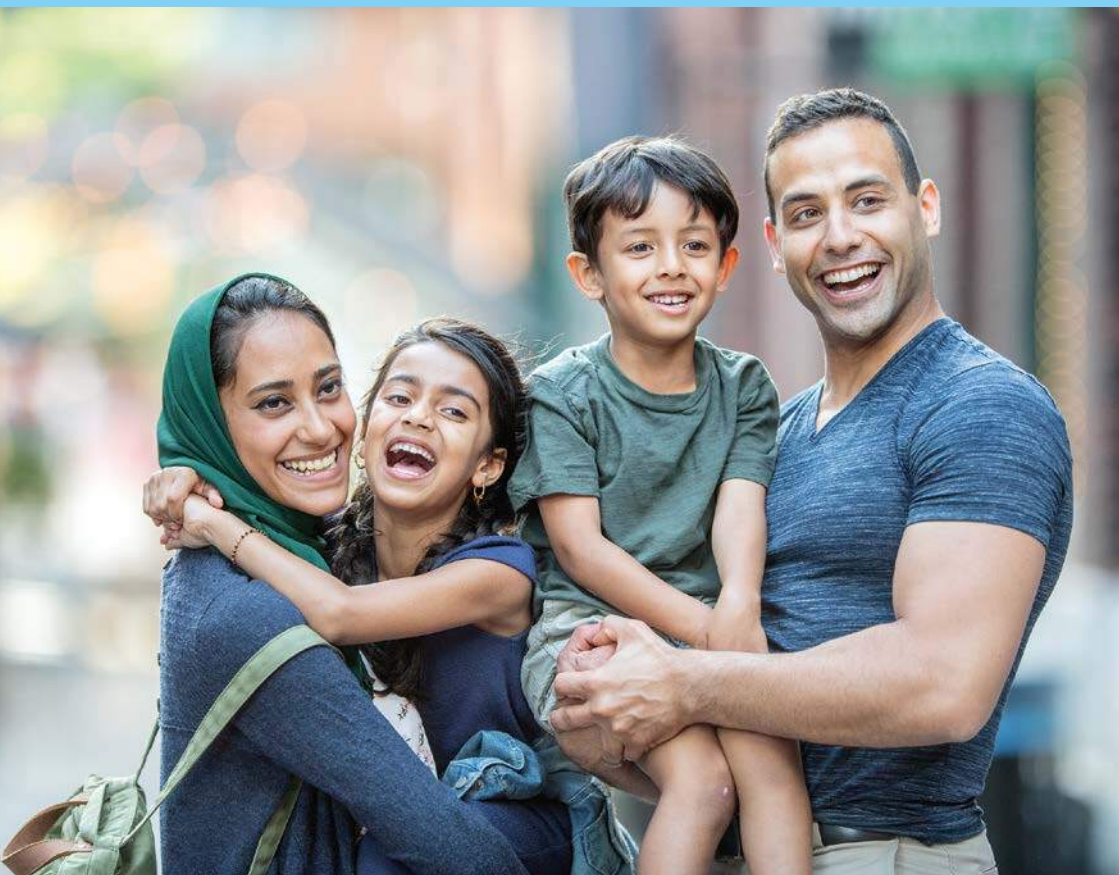
Poradnie ciążowe

Istnieją oferty doradcze przewidziane specjalnie dla przyszłych matek i rodziców. Jeżeli oczekują Państwo dziecka, poradnia ciążowa pomocna będzie we wszelkich pytaniach dotyczących ciąży i porodu, a także będzie w okresie ciąży przekazywać informacje dotyczące kwestii medycznych, socjalnych i prawnych. Doradztwo odbywa się na życzenie anonimowo i w wielu językach.

W poradni ciążowej otrzymają Państwo informacje dotyczące tego i innych tematów:

- kwestii związanych z ciążą i porodem,
- świadczeń finansowych i socjalnych wspierających matkę w czasie ciąży i po porodzie,
- prawa pracy (np. ochrona macierzyństwa i urlop rodzicielski),
- aborcji,
- ofert przyjaznego porodu,
- świadczeń dla rodzin i dzieci,
- możliwości opieki nad dziećmi.

Ciężarne, które są w konfliktowej sytuacji w związku z ciążą i rozważają przerwanie ciąży, mają możliwość skorzystania z doradztwa w razie konfliktów w związku z ciążą. Jest ono jednym z warunków przerwania ciąży w terminie do dwunastu tygodni. Doradztwo jest na życzenie anonimowe, zawsze nieodpłatne i jest prowadzone niezależnie od wyników. Placówkę ds. doradztwa w razie konfliktów w związku z ciążą w Państwa pobliżu mogą Państwo znaleźć pod adresem www.familienplanung.de/beratung/.

Fundacja Federalna „Matka i Dziecko – ochrona życia nienarodzonego” („Mutter und Kind – Schutz des ungeborenen Lebens”) udziela pomocy kobietom w ciąży szybko i niebiurokratycznie poprzez finansowe wsparcie w powiązaniu z doradztwem indywidualnym. Kobiety w ciąży znajdujące się w trudnym położeniu mogą otrzymać środki z fundacji, jeżeli nie dysponują dostateczną ilością pieniędzy, aby pokryć koszty związane z ciążą, a następnie z pielęgnacją i wychowaniem dziecka. Aby to stwierdzić, placówka doradztwa kobiet w ciąży sprawdza zarobki. Świadczenia wspierające może otrzymać tylko matka, która mieszka w Niemczech, przedłożyła zaświadczenie lekarskie o ciąży i gdy inne świadczenia nie wystarczają na pokrycie wydatków lub nie napływają w odpowiednim czasie. Wniosek o pomoc finansową ze strony Fundacji Federalnej Matka i Dziecko (Bundesstiftung Mutter und Kind) musi zostać złożony przed porodem dziecka w placówce ds. doradztwa kobietom w ciąży. Po urodzeniu dziecka nie ma możliwości złożenia wniosku.

RADA

Organizacje dobroczynne i rodzinne, kościoły, urzędy socjalne, urzędy ds. zdrowia oraz lekarze oferują doradztwo dot. ciąży i w razie konfliktów w zw. z ciążą. Większość ofert doradczych jest bezpłatna i można z niej skorzystać anonimowo. Oprócz doradztwa osobistego często oferuje się również doradztwo przez Internet lub telefon.

Wczesna pomoc

Wczesna pomoc to oferty dla rodzin z dziećmi od poczęcia do trzeciego roku życia. Wczesna pomoc ma na celu udzielenie wsparcia, gdy czują się Państwo niepewnie w trakcie ciąży i po rozwiązaniu. Otrzymają Państwo pomoc, gdy będzie Państwu potrzebne wsparcie w opiece nad dzieckiem. Oferty wsparcia wczesnej pomocy są dla rodzin dobrowolne, poufne i bezpłatne. Wczesna pomoc wspiera Państwa w następujących sytuacjach:

- Czują się Państwo często wyczerpani w codziennym życiu z dziećmi.
- Mają Państwo pytania o opiekę i wychowanie dziecka.
- Dochodzi do kłótni z partnerką lub partnerem.
- Czują się Państwo osamotnieni i szukają wymiany opinii z innymi rodzicami.
- Nie wiedzą Państwo, do kogo można się zwrócić w Niemczech z problemami lub kto jest za co odpowiedzialny.
- Samotnie wychowują Państwo dzieci i potrzebują wsparcia.
- Państwa dziecko dużo płacze i nie wiedzą Państwo, co dalej z tym zrobić.

Wczesna pomoc posiada wiele ofert. Może to być towarzystwo i wsparcie przez:

- położne środowiskowe,
- pielęgniarki środowiskowe,
- wizyty patronażowe po urodzeniu dziecka,
- wolontariuszy / społeczników (mentoring rodzinny),
- doradztwa ds. wychowawczych,
- otwarte spotkania rodziców,
- otwarte konsultacje dla niemowląt.

Gdzie znaleźć wczesną pomoc?

Informacje o ofercie znajdują Państwo pod poniższym linkiem:

www.elternsein.info.

Tutaj również można wyszukać ośrodki wczesnej pomocy w swojej okolicy według kodów pocztowych.

Wsparcia udziela również telefon rodzicielski „Nummer gegen Kummer” oraz poradnia internetowa bke (Bundeskonzferenz für Erziehungsberatung e.V.), które informują kobiety ciężarne oraz rodziców z dziećmi do trzeciego roku życia o wczesnej pomocy i lokalnej ofercie.

Obie oferty wsparcia są anonimowe, bezpłatne i poufne na terenie całego kraju.

Ciąża i okres tuż po porodzie

Podczas ciąży i po porodzie matka ma prawo do opieki położnej lub lekarza. Jak tylko stwierdzona zostanie ciąża, powinny Panie raz na cztery tygodnie udawać się do lekarza ginekologa, a od 32. tygodnia ciąży nawet raz na dwa tygodnie. Koszty profilaktyki w trakcie ciąży zostaną pokryte przez kasę chorych.

Kobiety ciężarne aktywne zawodowo, które są zatrudnione w zależnym stosunku pracy, znajdują się pod szczególną ochroną, tzw. ochroną macierzyństwa. Okres ten zaczyna się na 6 tygodni przed porodem i kończy 8 tygodni po nim. Ochrona ta jest w Niemczech uregulowana ustawowo. W tym okresie kobiety zasadniczo nie mogą pracować. Ich miejsce pracy zostaje zachowane, mogą one po okresie ochronnym znowu powrócić do pracy. Prócz tego kobiety ciężarne nie mogą pracować dłużej niż 8,5 godziny dziennie i wykonywać ciężkiej pracy fizycznej. Dokładnych informacji udzieli w tym względzie pracodawca lub jeden z wymienionych punktów doradztwa.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- lekarze ginekolodzy
- poradnie dot. ciąży/poradnie na wypadek konfliktów w zw. z ciążą
- urząd ds. zdrowia
- pracodawca

Internet:

- Federalne Ministerstwo ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży:
 - www.bmfsfj.de
 - www.familienportal.de
- Bundesstiftung „Mutter und Kind – Schutz des ungeborenen Lebens (Fundacja Federalna „Matka i Dziecko – ochrona nienarodzonego życia”): www.bundesstiftung-mutter-und-kind.de
- Pomoc dla ciężarnych w sytuacjach kryzysowych lub konfliktowych: www.schwanger-und-viele-fragen.de
- Wyszukiwarka lekarzy ginekologów: www.frauenaerzte.de
- Federalna Centrala Oświaty Zdrowotnej: www.familienplanung.de
- Elternratgeber des Bayerischen Landesjugendamtes (Poradnik dla rodziców Bawarskiego Krajowego Urzędu ds. Dzieci i Młodzieży): www.elternimnetz.de
- www.elternsein.info
- www.bke-elternberatung.de
- www.fruehehilfen.de (Strona krajowego centrum wczesnej pomocy (Nationalen Zentrums Frühe Hilfen (NZFH))
- Oferta doradztwa „Nummer gegen Kummer” (Pomoc w razie kłopotów): www.nummergegenkummer.de

Telefon:

- Telefon serwisowy Federalnego Ministerstwa ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży: **+49 30 201 791 30** (pn.–czw., godz. 9–18)
- Pogotowie telefoniczne Urzędu Federalnego ds. Rodziny i Społeczeństwa obywatelskiego dla kobiet w ciąży, które życzą sobie zachować anonimowość:
0800 40 40 020*
- Telefon dla rodziców „Nummer gegen Kummer” (Pomoc w razie kłopotów): **0800 111 0 550***

* Dostępny wyłącznie na terenie Niemiec, bezpłatny.

Materiały informacyjne:

- Publikacje Federalnego Ministerstwa ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży (dostępne na stronie internetowej: www.bmfsfj.de):
 - **Leitfaden zum Mutterschutz**
(Wprowadzenie do ochrony macierzyństwa)
 - **Schwangerschaftsberatung § 218**
(Doradztwo przy ciąży niechcianej)
 - **Die vertrauliche Geburt – Informationen über das Gesetz zum Ausbau der Hilfen für Schwangere und zur Regelung der vertraulichen Geburt** (Przyjazdy poród – informacje dotyczące poszerzenia pomocy dla kobiet ciężarnych i regulacji przyjaznego porodu)
 - **Hilfe und Unterstützung in der Schwangerschaft – Bundesstiftung Mutter und Kind** (Pomoc i wsparcie w czasie ciąży – Fundacja Federalna Matka i Dziecko)
 - Ulotka dotycząca świadczeń **Bundesstiftung „Mutter und Kind”** (Fundacja Federalna „Matka i Dziecko”) (w wielu językach)

2. Urlop rodzicielski i zasiłek wychowawczy

Urlop rodzicielski

W Niemczech urlop rodzicielski pozwala na przerwę w życiu zawodowym, aby samodzielnie opiekować się dziećmi i wychowywać je. Jako pracującej kobiecie urlop rodzicielski pozwala Pani ubiegać się u pracodawcy, aby zwolnił Panią od wykonywania pracy na okres do trzech lat. Urlop rodzicielski może być wzięty samodzielnie lub wspólnie przez matki i ojców. Pod pewnymi warunkami również dziadkowie mogą być uprawnieni do urlopu rodzicielskiego.

Każdy rodzic może podzielić swój urlop rodzicielski na trzy części. Dla matki dziecka urlop rodzicielski rozpoczyna się najwcześniej przez ochronę macierzyństwa. Okres ochrony macierzyństwa odejmuje się od urlopu rodzicielskiego. O część urlopu rodzicielskiego do 24 miesięcy można ubiegać się od ukończenia przez dziecko trzeciego roku życia do ósmego roku życia. Wobec pracodawcy obowiązują następujące zasady:

- termin zgłoszenia urlopu rodzicielskiego w ciągu pierwszych trzech lat życia dziecka wynosi siedem tygodni,

- w przypadku urlopu rodzicielskiego w okresie od trzecich urodzin do ukończonego ósmego roku życia dziecka – termin wynosi 13 tygodni.

Przebywając na urlopie rodzicielskim, nie muszą Państwo pracować. Jeśli chcą Państwo pracować podczas urlopu rodzicielskiego, jest to możliwe. Jednak nie dłużej niż 30 godzin tygodniowo. Jeśli Państwo nie pracują, nie otrzymują Państwo wynagrodzenia. W roli wyrównania mogą ubiegać się Państwo o zasiłek wychowawczy.

W czasie urlopu rodzicielskiego posiadają Państwo szczególną ochronę przed wypowiedzeniem (Kündigungsschutz). Pracodawca ma prawo wypowiedzieć Państwu umowę o pracę tylko w wyjątkowych przypadkach. Po zakończeniu urlopu rodzicielskiego mogą Państwo wrócić na dotychczasowe stanowisko pracy.

LISTA KONTROLNA

Istotne jest, aby Państwo:

- mieszkali z dzieckiem w jednym gospodarstwie domowym,
- w przeważającej mierze sami dzieckiem się opiekowali i je wychowywali,
- w okresie urlopu rodzicielskiego nie pracowali dłużej niż 30 godzin tygodniowo.

Zasiłek wychowawczy

Zasiłek wychowawczy jest wsparciem ze strony państwa dla rodziców, którzy po urodzeniu dziecka chcą się sami opiekować dzieckiem i z tego względu nie są czynni zawodowo lub są, lecz w niepełnym wymiarze godzin. Także rodzice, którzy przed urodzeniem dziecka nie byli czynni zawodowo, otrzymują zasiłek wychowawczy.

Najważniejsze informacje o zasiłku wychowawczym:

- Zasiłek wychowawczy przyznawany jest w trzech wersjach: podstawowy zasiłek wychowawczy, zasiłek wychowawczy plus oraz dodatek partnerski. Zazwyczaj jest to 65% dochodu netto, który rodzice otrzymywali przed narodzinami dziecka, a który został utracony po narodzinach. Zasiłek wychowawczy jest zależny od tego, ile Państwo zarabiali w roku poprzedzający narodziny dziecka. W zależności od przychodów zasiłek

wychowawczy wynosi od 300 euro do 1800 euro miesięcznie, a zasiłek wychowawczy plus od 150 euro do 900 euro miesięcznie.

- Podstawowy zasiłek wychowawczy wypłacany jest przez pierwsze 14 miesięcy po porodzie. Rodzicom przysługuje 12 miesięcznych wypłat podstawowego zasiłku wychowawczego.
- Jeżeli matka i ojciec dzielą między siebie zasiłek wychowawczy i utracili dochody, otrzymują razem maksymalnie 14 miesięcznych wypłat podstawowego zasiłku wychowawczego. Przy czym jeden z rodziców może pobierać zasiłek wychowawczy przez przynajmniej dwa miesiące i przez najwyżej 12 miesięcy. Podstawowy zasiłek wychowawczy jest wypłacany wyłącznie w pierwszych 14 miesiącach życia dziecka, później rodzice mogą ubiegać się o zasiłek wychowawczy plus lub dodatek partnerski.
- Rodzice mogą otrzymywać zasiłek wychowawczy plus dwa razy dłużej niż podstawowy zasiłek wychowawczy: jednomiesięczny podstawowy zasiłek wychowawczy odpowiada dwóm miesięcznym zasiłkom wychowawczym plus.
- Jako dodatek partnerski rodzice otrzymują każdorazowo cztery miesięczne zasiłki wychowawcze plus, jeśli równocześnie pracują od 25 do 30 godzin w tygodniu w czterech kolejnych miesiącach.
- Podstawowy zasiłek wychowawczy w pełnym 14-miesięcznym wymiarze przysługuje rodzicom samotnie wychowującym dzieci, jeżeli otrzymują go jako wyrównanie utraconych dochodów. Zasiłek wychowawczy przysługuje również rodzicom żyjącym oddzielnie.
- Również w przypadku, gdy nie pracowali Państwo przed narodzinami dziecka, mogą Państwo otrzymać minimalny podstawowy zasiłek wychowawczy w wysokości 300 euro lub zasiłek wychowawczy plus w wysokości 150 euro.

LISTA KONTROLNA

Jeżeli chcą Państwo otrzymać zasiłek wychowawczy, muszą Państwo spełniać następujące warunki:

- Sami Państwo opiekują się dzieckiem i wychowują je po narodzinach.
- Mieszkają Państwo z dzieckiem w jednym gospodarstwie domowym.
- Nie są Państwo czynni zawodowo lub nie dłużej niż 30 godzin tygodniowo.
- Mieszkają Państwo w Niemczech.

Obywatele państw członkowskich UE, Islandii, Liechtensteinu, Norwegii i Szwajcarii mają tak jak Niemcy również prawo do zasiłku wychowawczego, jeżeli są w Niemczech czynni zawodowo lub w Niemczech mieszkają. Wobec

innych cudzoziemców obowiązuje zasada, że osoby posiadające zezwolenie na osiedlenie się mogą otrzymać zasiłek wychowawczy. Będąc w posiadaniu zezwolenia na pobyt stały Wspólnot Europejskich, mogą Państwo również otrzymać zasiłek wychowawczy. Kto posiada dokument pobytowy (Aufenthaltserlaubnis), ma prawo do zasiłku wychowawczego, jeżeli jest uprawniony do zarobkowania w Niemczech lub już tu legalnie pracował. Proszę skorzystać z porady w kwestii dokładnych przepisów.

Wniosek o zasiłek wychowawczy mogą Państwo złożyć w lokalnym punkcie ds. zasiłku wychowawczego (Elterngeldstelle). W niektórych krajach związkowych można również ubiegać się o zasiłek wychowawczy przy pomocy portalu ElterngeldDigital pod adresem **www.elterngeld-digital.de**.

RADA

Za pomocą kalkulatora zasiłku wychowawczego można obliczyć przewidywaną wysokość zasiłku wychowawczego, który Państwo otrzymają. Dostępny jest on na stronie internetowej Federalnego Ministerstwa ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży: **www.bmfsfj.de**, w pozycji menu: „Familie” (Rodzina).

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- administracja gminy, miasta lub powiatu
- punkty doradztwa rodzinnego
- punkty ds. zasiłku rodzinnego

Internet:

- Federalne Ministerstwo ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży: **www.bmfsfj.de**, pozycja menu: „Familie” (Rodzina)
- Portal informacyjny Federalnego Ministerstwa ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży: **www.familienportal.de**

Telefon:

- Telefon serwisowy Federalnego Ministerstwa ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży: **+49 30 201 791 30** (pn.–czw., godz. 9–18)

Materiały informacyjne:

- Publikacja Federalnego Ministerstwa ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży (dostępna na stronie internetowej: www.bmfsfj.de):
 - **Elterngeld, ElterngeldPlus und Elternzeit** (Zasiłek wychowawczy, zasiłek wychowawczy plus i urlop rodzicielski)

3. Dodatek i zasiłek na dziecko

Dodatek na dziecko

Rodzice posiadają prawo do dodatku na dziecko do ukończenia przez nie 18 lat, jeżeli mieszka ono w Niemczech, państwie członkowskim Unii Europejskiej lub w państwie, w którym zastosowanie znajduje porozumienie o utworzeniu Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Jeżeli dziecko zdobywa wykształcenie lub studiuje, prawo to wydłuża się do 25. roku życia. Dla pierwszej dwójki dzieci przysługuje miesięcznie po 219 euro na dziecko, na trzecie dziecko 225 euro i na każde następne dziecko 250 euro. Dodatek na dziecko przysługuje w kasie rodzinnej Agencji Pracy po złożeniu wniosku. Ze względu na posiadanie dzieci zapewnia się rodzinom dodatkowo tzw. kwotę wolną od podatku od dochodów i wynagrodzeń. Formularz wniosku o dodatek na dziecko można otrzymać w kasie rodzinnej, a także online na stronie internetowej: www.familienkasse.de.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Obywatele państw członkowskich UE, Islandii, Liechtensteinu, Norwegii i Szwajcarii mają tak jak Niemcy prawo do dodatku na dziecko, jeżeli są w Niemczech czynni zawodowo lub w Niemczech mieszkają. Wobec innych cudzoziemców obowiązuje zasada, że osoby posiadające zezwolenie na osiedlenie się mogą otrzymać dodatek na dziecko. Każdy, kto posiada dokument pobytowy (Aufenthaltserlaubnis), ma prawo do dodatku na dziecko, jeżeli jest uprawniony do zarabkowania w Niemczech lub już tu legalnie pracował. Proszę skorzystać z porady w kwestii dokładnych przepisów.

Zasiłek na dziecko

Rodziny o niskich przychodach są ponadto wspierane przez państwo zasiłkiem na dziecko (KiZ). Zasiłek na dziecko otrzymują rodzice, którzy zarabiają wystarczająco dużo, aby utrzymać siebie, jednak przychody nie pozwalają lub pozwalają w ograniczonym stopniu utrzymać całą rodzinę.

Mogą być Państwo uprawnieni do otrzymania zasiłku na dziecko pod warunkiem, że:

- Dzieci nie ukończyły 25 roku życia, żyją razem z Państwem w jednym gospodarstwie domowym, nie pozostają w związku małżeńskim ani cywilnym.
- Otrzymują Państwo dodatek na dziecko lub równoznaczne świadczenie np. z zagranicy.
- Jako para otrzymują Państwo miesięczne wynagrodzenie brutto w wysokości 900 euro lub jako rodzic samotnie wychowujący w wysokości 600 euro (minimalny limit wynagrodzenia).
- Mają Państwo wystarczające dla siebie przychody i w połączeniu z zasiłkiem na dziecko mogą Państwo pokryć potrzeby Państwa rodziny.

RADA

Jeśli otrzymują Państwo świadczenia zgodnie z ustawą o świadczeniach dla osób ubiegających się o azyl (Asylbewerberleistungsgesetz), studiują lub uczestniczą Państwo w programie kształcenia, który kwalifikuje się do wsparcia przez państwowe stypendium socjalne dla studentów (Bundesausbildungsförderungsgesetz, BAföG), mogą otrzymać Państwo zasiłek na dziecko wyłącznie na podstawie specjalnych wymagań.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Jeśli otrzymują Państwo świadczenia zgodnie z SGB II lub pomoc socjalną zgodnie z SGB XII oraz nie posiadają Państwo innych przychodów, wtedy nie przysługuje Państwu zasiłek na dziecko.

Miesięczny zasiłek wynosi do 205 Euro na każde dziecko. Państwa przychody i majątek Państwa oraz dziecka są częściowo odliczane od zasiłku i zmniejszają jego wysokość.

W kasie rodzinnej Federalnej Agencji Pracy należy złożyć pisemny wniosek o zasiłek na dziecko. Wniosek o zasiłek na dziecko otrzymują Państwo w kasie rodzinnej, a także online na stronie internetowej **www.kizdigital.de**. Wniosek o zasiłek na dziecko można również złożyć online.

Jeśli otrzymają Państwo zasiłek na dziecko, mają Państwo prawo do świadczeń edukacyjnych i integracyjnych, jak np. bezpłatne obiady w przedszkolach i szkołach czy pakiet przyborów szkolnych w wysokości 150 euro na rok szkolny. Ponadto mogą Państwo zostać zwolnieni z opłat za opiekę w przedszkolu.

Wniosek o świadczenia edukacyjne i integracyjne należy złożyć w odpowiedniej jednostce lokalnej. Aby dowiedzieć się, który urząd jest odpowiedzialny za Państwa wniosek, proszę sprawdzić na stronie internetowej Federalnego Ministerstwa Pracy i Spraw Socjalnych (**www.bmas.de**, pozycja menu „Themen/Arbeitsmarkt/Grundsicherung/Leistungen zur Sicherung des Lebensunterhaltes” (Tematy/Rynek pracy/Podstawowe zabezpieczenia/Usługi zabezpieczenia środków utrzymania)).

Ewentualnie dodatkowo przysługuje Państwu zasiłek mieszkaniowy. Informacje na ten temat można uzyskać w odpowiednim biurze ds. zasiłków mieszkaniowych.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- punkty doradztwa rodzinnego
- kasy rodzinne Federalnej Agencji Pracy
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)
- służby migracyjne dla młodzieży (JMD)

Internet:

- Kasy rodzinne: **www.familienkasse.de** lub **www.kinderzuschlag.de**
- Portal informacyjny Federalnego Ministerstwa ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży: **www.familienportal.de**

Telefon:

- Kasy rodzinne (pn. – pt., godz. 8–18):
 - Pytania dot. dodatku i zasiłku na dziecko: **0800 4 5555-30***
 - Informacja o terminie wypłaty dodatku i zasiłku na dziecko: **0800 4 5555-33***

* Dostępny wyłącznie na terenie Niemiec, bezpłatny.

Materiały informacyjne:

- Publikacje kasy rodzinnej (dostępne na stronie internetowej: www.familienkasse.de):
 - **Merkblatt Kindergeld** (Pouczenie: dodatek na dziecko)
 - **Merkblatt Kinderzuschlag** (Pouczenie: zasiłek na dziecko)

4. Możliwości opieki nad dzieckiem

Jak najwcześniejsze uczęszczanie dzieci do przeznaczonych dla nich placówek opieki dziennej jest dla nich ważne, ponieważ działa stymulująco na ich rozwój i znajomość języka. Równocześnie rodzice otrzymują porady, w jaki sposób ich dzieci, a także rodzina, mogą uzyskać wsparcie. Dzieci od ukończenia pierwszego roku życia mają prawo do miejsca opieki. W Niemczech istnieje szereg możliwości opieki nad dzieckiem, w szczególności:

- w wieku do 3 lat:
 - grupy dla raczkujących,
 - w domu opiekunek/opiekunów,
 - grupy zabaw,
 - żłobki,
 - przedszkola dla różnych grup wiekowych,
- od 3 lat do rozpoczęcia szkoły:
 - przedszkola,
 - pozostałe placówki przygotowujące do opieki dziennej,
 - w domu opiekunek/opiekunów,
- w wieku szkolnym:
 - szkoły całodienne,
 - świetlice,
 - pomoc w zadaniach domowych.

RADA

Aby skorzystać z oferty opieki, należy najpierw zgłosić udział dziecka. Czasami w związku z dużym zainteresowaniem rodziców brakuje miejsc. Najlepiej jest jak najwcześniej dowiadywać się, czy są w danej placówce wolne miejsca.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- administracja gminy, miasta lub powiatu
- doradztwo rodzinne i urzędy ds. młodzieży
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)
- placówki opieki dziennej dla dzieci

Internet:

- Federalne Ministerstwo ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży: **www.bmfsfj.de**, pozycja menu: „Kinder und Jugend” (Dzieci i młodzież)
- Informacje o opiece nad dziećmi: **www.fruehe-chancen.de**
- Oraz wiele innych stron internetowych: **www.familienportal.de**

5. Konflikty, kryzys i przemoc w rodzinie

Kryzysy i konflikty mogą się pojawić w każdej rodzinie. Jeżeli jednak następuje ich eskalacja i ewentualnie dochodzi do tego nawet przemoc, należy koniecznie poszukać pomocy w punkcie doradztwa. Wszystkie punkty doradcze są bezpłatne, a ich pracownicy pomogą szybko i bez biurokracji – także jeśli pozostaną Państwo anonimowi. Wszystkie dzieci w Niemczech mają prawo do wychowania bez przemocy. Przy tym jest wiele dzieci – przede wszystkim niemowląt i małych dzieci – które są zdane na naszą czujność. W razie podejrzenia, że dziecko jest zanie-dbywane lub wykorzystywane, proszę zwrócić się do policji, urzędu ds. młodzieży lub punktu doradztwa ws. wychowawczych.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- punkty doradztwa ws. wychowania, rodziny i małżeństwa
- urzędy ds. młodzieży
- specjalistyczne ośrodki doradztwa dla ofiar handlu ludźmi i przemocy seksualnej wobec dzieci

Internet:

- Niemiecki Związek Ochrony Dzieci: **www.dksb.de**
- Lokalne punkty doradztwa dla dzieci, młodzieży i rodziców oraz doradztwo w swoim języku ojczystym znajdują Państwo na stronie internetowej: **www.bke.de**
- Bawarskie Centrum ds. Rodzinnych i Społecznych / Urząd ds. Młodzieży Kraju Bawarii: **www.elternimnetz.de**
- Nummer gegen Kummer e.V. dysponuje również doradztwem dla dzieci i młodzieży online za pośrednictwem e-maila lub czatu **www.nummergegenkummer.de**
- **www.hilfeportal-missbrauch.de/startseite.html**
- **www.kinderschutz-zentren.org/zentren-vor-ort**
- **www.infektionsschutz.de/beratung**
- **www.schwanger-und-viele-fragen.de**
- **www.hilfetelefon.de**
- **www.nina-info.de** (pomoc w niegodziwym traktowaniu w celach seksualnych)

Telefon:

- Infolinia pomocy „Przemoc wobec kobiet”, ogólnopolska, całodobowa, anonimowa: **0800 116 016*** lub **www.hilfetelefon.de**
- Poradnia telefoniczna „Psychische Gesundheit” **0800 2322783***
- Infolinia pomocy „Schwangere in Not” (Ciężarne w potrzebie) **0800 40 40 020***
- Infolinia pomocy „Sexueller Missbrauch” (Wykorzystywanie seksualne) **0800 22 55 530***
(poniedziałek, środa i piątek, 9–14, wtorek i czwartek 15–20)
- Telefon zaufania w całym kraju (przez całą dobę): **0800 1110111*** oraz **0800 1110222***
- Pomoc w razie kłopotów: Telefon dla dzieci i młodzieży: **116 111***
Telefon rodzicielski: **0800 111 0 550***

* Dostępny wyłącznie na terenie Niemiec, bezpłatny.

Materiały informacyjne:

- Publikacje Federalnego Ministerstwa ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży (dostępne na stronie internetowej: www.bmfsfj.de):
 - **Kinder-und Jugendhilfe** (Pomoc dla dzieci i młodzieży)
 - **Häusliche Gewalt – Kinder leiden mit** (Przemoc domowa – dzieci cierpią wraz z nami) (w języku niemieckim, arabskim, rosyjskim i tureckim)
- www.ecpat.de: Ulotka „Ich brauche Hilfe” (Potrzebuję pomocy) w 13 językach

VIII. Szkoła, edukacja i studia

1. System szkolnictwa i rodzaje szkół w Niemczech

Obowiązek szkolny

Wszystkie dzieci mieszkające w Niemczech muszą chodzić do szkoły. Obowiązek szkolny rozpoczyna się z reguły jesienią roku, w którym dziecko kończy 6 lat. Trwa on zazwyczaj do zakończenia roku szkolnego, w którym młodzież osiąga wiek 18 lat. Konkretnie regulacje dotyczące obowiązku szkolnego różnią się w niektórych krajach związkowych. Istnieją także możliwości zapisu do szkoły w trakcie roku szkolnego.

Uczęszczanie do szkół państwowych jest bezpłatne. Dodatkowo są w Niemczech szkoły prywatne. Te wymagają od rodziców z reguły opłacenia czesnego.

Rodzaje szkół

Edukacja szkolna w Niemczech pozostaje w gestii krajów związkowych. Każdy kraj związkowy wykazuje odmienności, przede wszystkim różne mogą być określenia rodzajów szkół. Ścieżka edukacyjna dzieci i młodzieży jest podobna we wszystkich krajach związkowych:

RADA

Pierwszy przegląd systemu szkolnego, rodzajów szkół i świadectw szkolnych można znaleźć w wielu językach na stronie internetowej www.wir-sind-bund.de, pozycja menu „Eltern” (Rodzice).

Szkoła podstawowa (poziom podstawowy)

Dzieci uczęszczają najpierw przez 4 lata do szkoły podstawowej (6 lat w krajach związkowych Berlin i Brandenburgia). Obowiązująca jest zasada rejonizacji, tzn. dzieci chodzą z reguły do szkoły podstawowej w pobliżu miejsca zamieszkania. W niektórych krajach związkowych rodzice mogą sami wybrać szkołę podstawową dla swoich dzieci.

W ostatniej klasie szkoły podstawowej podejmuje się decyzję, do jakiej szkoły ponadpodstawowej (poziom średni stopnia I) dzieci będą uczęszczać. W tym celu nauczyciele wydają zalecenie – tzw. zalecenie dot. dalszego kształcenia, które połączone jest z doradztwem dla rodziców. W większości krajów związkowych rodzice mogą decydować, do jakiej szkoły ponadpodstawowej będą uczęszczać ich dzieci. Przy zalecaniu szkoły rozstrzygające są wyniki w szkole podstawowej i ocena indywidualnych predyspozycji dziecka dokonana przez nauczycielkę / nauczyciela.

Szkoły ponadpodstawowe (poziom średni, stopień I i II)

W niektórych krajach związkowych dziecko może wziąć udział w lekcji próbnej w szkole ponadpodstawowej. Przegląd poszczególnych regulacji dostępny jest na stronie internetowej Stałej Konferencji Ministrów Kultury (www.kmk.org).

System szkół ponadpodstawowych na poziomie średnim (stopnia I i II) jest w Niemczech bardzo zróżnicowany. Rodzice powinni wspólnie ze swoim dzieckiem i nauczycielkami / nauczycielami starannie rozważyć

wybór szkoły dla dziecka. Urzędy ds. oświaty oferują w tym względzie stosowne informacje.

Istnieją następujące szkoły ponadpodstawowe:

- Hauptschulen (szkoły główne) – do IX lub X klasy,
- Realschulen (szkoły realne) – do X klasy,
- szkoły z kilkoma trybami edukacji (można w nich uzyskać świadectwo ukończenia szkoły głównej lub realnej),
- Gymnasien (gimnazja) – do XII lub XIII klasy,
- Gesamtschulen (szkoły zbiorcze) – z wyższym lub bez wyższego poziomu gimnazjalnego, można w nich uzyskać wszystkie świadectwa ukończenia szkoły.

W wielu krajach związkowych istnieją typy szkół ponadpodstawowych, w których tryb kształcenia szkoły głównej i realnej jest organizacyjnie połączony; w szkołach tych można uzyskać zarówno świadectwo ukończenia szkoły głównej, jak i realnej:

- Mittelschule (szkoła średnia) (Bawaria),
- Sekundarschule oder integrierte Sekundarschule (szkoła średnia lub zintegrowana szkoła średnia) (Saksonia-Anhalt, Nadrenia Północna-Westfalia, Berlin),
- Regelschule (szkoła regularna) – Turyngia,
- Oberschule (szkoła średnia wyższego stopnia) (Brandenburgia, Dolna Saksonia, Brema, Saksonia),
- Realschule plus (szkoła realna plus) (Nadrenia-Palatynat),
- Stadtteilschule (szkoła rejonowa) (Hamburg),
- Regionalschule (szkoła regionalna) (Meklemburgia-Pomorze Przednie),
- Werkrealschule/Werkhauptschule (szkoła realna z warsztatami / szkoła główna z warsztatami) – Badenia-Wirtembergia,
- Gemeinschaftsschule (zespół szkół) (Saara, Szlezwik-Holsztyn).

Obowiązek szkolny obejmuje też dzieci i młodzież niepełnosprawną oraz wymagającą specjalnego wsparcia pedagogicznego. W kwestii ewentualnej potrzeby objęcia szczególną opieką pedagogiczną decyzje podejmuje urząd ds. szkolnictwa po przeprowadzeniu stosownego postępowania. Wniosek o taką opiekę muszą złożyć rodzice lub szkoła. W zależności od wyniku dziecko może albo uczęszczać dalej do szkoły powszechnej, albo być skierowane do szkoły specjalnej. Istnieją różne typy szkół specjalnych (Sonderschulen), w niektórych krajach związkowych określane jako szkoły

dokształcające (Förderschulen), ośrodki dokształcające (Förderzentren) lub szkoły dla niepełnosprawnych (Schulen für Behinderte). Ponadto są też szkoły z edukacją integracyjną, w których dzieci pełnosprawne i niepełnosprawne uczą się wspólnie. Kraje związkowe w różny sposób podchodzą do tematu edukacji integracyjnej.

Po ukończeniu szkoły głównej lub realnej młodzież może uczęszczać do szkoły średniej II stopnia aż do egzaminu dojrzałości (Allgemeine Hochschulreife) – tzw. matury (Abitur) – lub do kierunkowego egzaminu dojrzałości (Fachgebundene Hochschulreife) – tzw. matury kierunkowej (Fachabitur), które uprawniają do podjęcia studiów na uniwersytetach i w szkołach wyższych bądź rozpoczęcia edukacji w szkole zawodowej. Świadectwo ukończenia szkoły realnej daje większy wybór pola aktywności zawodowej niż świadectwo ukończenia szkoły głównej. Edukacja w gimnazjum lub na wyższym poziomie gimnazjalnym kończy się po XII lub XIII klasie egzaminem dojrzałości (maturą) i uprawnia do studiów na uniwersytetach i w szkołach wyższych. Matura kierunkowa uprawnia do studiów w szkołach wyższych (zawodowych). W niektórych krajach związkowych możliwe jest po ukończeniu szkoły realnej uzyskanie matury także w szkole zawodowej.

Jeżeli uczeń osiągnie wymagane wyniki, może z zasady zmienić typ szkoły na inny w trakcie trwania nauki.

RADA

Proszę poinformować się, jakie szkoły ponadpodstawowe są w Państwa kraju związkowym, jakie można w nich zdobyć świadectwa ukończenia szkoły i do jakiej dalszej ścieżki edukacyjnej one uprawniają. Każde ministerstwo oświaty lub szkolnictwa posiada stronę internetową, na której wyjaśnione są wszystkie możliwości przebiegu edukacji. Także administracja szkolna i same szkoły oferują doradztwo. Większość szkół organizuje (głównie na początku roku) „Dzień otwartych drzwi”, kiedy to rodzice i dzieci mogą uzyskać informacje o ofercie szkoły.

LISTA KONTROLNA

Oferta szkół jest zróżnicowana. Proszę zbierać informacje w urzędach ds. szkolnictwa, przez Internet lub u innych rodziców na miejscu w szkołach. Przy wybieraniu szkoły dla dziecka pomocne mogą być następujące pytania:

- Jaką formę ukończenia umożliwia dana szkoła?
- Jaką dodatkową ofertę edukacyjną posiada szkoła, np. języki obce?
- Jaka jest ponadto oferta dla dzieci (np. grupy robocze, kursy sportowe, oferta kulturalno-muzyczna, kółka teatralne itd.)?
- Czy jest dodatkowa oferta wyrównawcza (np. pomoc w problemach z językiem, pomoc w zadaniach domowych)?
- W jaki sposób pomaga się dzieciom w problemach w nauce?
- Jak zaaranżowane są sale lekcyjne?
- Czy szkoła posiada ofertę całodzienną lub opiekę w godzinach popołudniowych?
- Czy jest ciepły obiad w szkole?
- Czy są wywiadówki lub inne propozycje dla rodziców?

WAŻNA WSKAZÓWKA

Wyjazdy klasowe, wycieczki, święta szkolne, szkolne przedstawienia i nauka pływania stanowią w Niemczech część lekcji i dnia szkolnego. Dziecko powinno w nich brać udział, bo dzięki temu może się nauczyć wielu nowych rzeczy; wspólne działania szczególnie wzmacniają u dzieci motywację i poczucie zadowolenia ze szkoły, a także ich kompetencje językowe.

Szczególne oferty wyrównawcze

Dla dzieci i młodzieży, które dorastały w kontakcie z językiem ojczystym innym niż język niemiecki, przewidziana jest w przedszkolach i szkołach szczególna oferta wyrównywania nauki języka niemieckiego, prowadzona częściowo również w języku ojczystym. W kompetencjach krajów związkowych potrzeby dzieci w wieku przedszkolnym w zakresie wsparcia językowego są rejestrowane za pomocą różnych instrumentów. Niektóre kraje sprawdzają poziom językowy wszystkich dzieci w określonym momencie przed rozpoczęciem nauki w szkole, inne testują określone grupy

lub rejestrują poziom językowy w trakcie bieżącej pracy pedagogicznej. Do tego dochodzą różne w zależności od kraju związkowego oferty edukacji wyrównawczej. Za pomocą programu federalnego „Sprach-Kitas: ponieważ język jest kluczem do świata” Federalne Ministerstwo ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży wspiera kształcenie językowe zintegrowane z życiem codziennym jako stały element opieki dziennej nad dziećmi, dając w ten sposób ważny impuls w całych Niemczech.

RADA

Rzeczą istotną dla osiągnięcia sukcesów szkolnych jest mówienie w języku niemieckim. Z tego względu proszę korzystać z ofert lekcji wyrównawczych! W niektórych krajach związkowych udział w programach wspierających naukę języka jest obowiązkowy dla dzieci, które zostały uznane za wymagające wsparcia. W wielu krajach związkowych możliwa jest również – w zależności od typu szkoły – nauka poszczególnych języków ojczystych (np. tureckiego, włoskiego, rosyjskiego, hiszpańskiego) jako języka obcego w szkole. Informacje o ofercie wspomagającej naukę języka niemieckiego i możliwości nauki języka kraju pochodzenia w szkole można uzyskać bezpośrednio w przedszkolu lub w szkole dziecka, w doradztwie migracyjnym dla dorosłych imigrantów oraz w służbie migracyjnej dla młodzieży.

Dzieci i młodzież, które przybędą do Niemiec w trakcie trwania szkoły, wymagają specjalnej pomocy. Dla nich przewidziane są klasy edukacji wyrównawczej i klasy z ukierunkowaniem na naukę języka. W klasach tych, zanim dzieci przejdą do klasy zwykłej, towarzyszyć im będą nauczyciele o odpowiednich kwalifikacjach. Jakie możliwości ma dziecko, można dowiedzieć się w urzędach ds. szkolnictwa.

RADA

Jeżeli chcą Państwo udzielić wsparcia dziecku, ważną rzeczą będzie zebranie dokładnych informacji o systemie edukacji w Niemczech, jak i o lokalnej ofercie. Powinni Państwo wiedzieć zarówno o dniu codziennym w szkole, jak i o postępach dziecka. Szkoły oferują w tym celu wywiadówki i rozmowy z rodzicami. Tutaj można porozmawiać z nauczycielami swojego dziecka, a także zająć się problemami. We wszystkich niemieckich szkołach są komitety rodzicielskie. Proszę nawiązać kontakt z komitetem rodzicielskim w szkole, aby mieć możliwość rozmowy z innymi rodzicami. Prócz tego każdy kraj związkowy ma swoje przedstawicielstwo rodziców, u którego można uzyskać poradę.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- kuratorium/urząd ds. szkolnictwa
- szkoła/dyrekcja szkoły
- komitet rodzicielski/grupy kontaktowe rodziców
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)
- służby migracyjne dla młodzieży (JMD)
- organizacje imigranckie

Internet:

- Stała Konferencja Ministrów Kultury, Nauki i Oświaty Krajów Związkowych w Republice Federalnej Niemiec: **www.kmk.org**
- Niemiecki Serwer Edukacyjny: **www.bildungsserver.de**
- Federalne Ministerstwo Edukacji i Badań Naukowych: **www.bmbf.de**
- Federalne Ministerstwo ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży: **www.bmfsfj.de**
- Federalna Rada Rodziców: **www.bundeselternrat.de**
- Administracja Federalna: **www.wir-sind-bund.de**
- **www.handbookgermany.de**, pozycja menu „Lernen” (Nauka)

2. Wykształcenie zawodowe

Dobre wykształcenie jest istotnym warunkiem powodzenia w chwili rozpoczęcia życia zawodowego. Aby znaleźć pracę w Niemczech, ważne jest posiadanie wykształcenia zawodowego lub dyplomu ukończenia studiów.

Kształcenie zawodowe trwa z reguły od 2 do 3 lat i odbywa się w tzw. systemie dwutorowym. Oznacza to, że praktyczne przyuczanie w zakładzie jest połączone z etapami nauki teorii w szkole. Zdobycie wykształcenia w niektórych zawodach, np. w zakresie sprawowania opieki, oferowane jest tylko w szkołach. Warunkiem rozpoczęcia kształcenia zawodowego jest z reguły świadectwo ukończenia szkoły głównej.

Wybór zawodu

W Niemczech istnieje ok. 400 zawodów wymagających kształcenia. Porad dotyczących wyboru zawodu udziela młodzieży doradztwo zawodowe

Agencji Pracy. Mogą się Państwo zwrócić w tej sprawie do pracowników centrów informacji zawodowej Agencji Pracy.

Administracja Federalna poszukuje kandydatów wszystkich narodowości do ponad 130 różnych zawodów wymagających kształcenia. Jakże istnieją zawody i w jaki sposób Państwa dziecko może ubiegać się o miejsce kształcenia, można dowiedzieć się na stronie internetowej **www.wir-sind-bund.de**. Informacje dla rodziców oferowane są w wielu językach.

Przed rozpoczęciem kształcenia zawodowego stażyści zawierają z zakładem szkolącym pisemną umowę ws. nauki zawodu. Określa ona zakres i cele kształcenia. Młodzież, która wymaga finansowego wsparcia podczas kształcenia zawodowego, może wystąpić do Agencji Pracy z wnioskiem o tzw. dofinansowanie nauki zawodu.

RADA

W wielu zawodach istotna jest znajomość języków obcych. Proszę wspólnie z dzieckiem uzyskać informacje, w jakich dziedzinach zawodowych znajomość języka kraju pochodzenia może być zaletą.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- doradztwo zawodowe Agencji Pracy
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)
- służby migracyjne dla młodzieży (JMD)

Internet:

- Federalna Agencja Pracy:
 - **www.arbeitsagentur.de**, zakładka „Privatpersonen” (Osoby prywatne, pozycja menu „Schule, Ausbildung und Studium” (Szkola, edukacja i studia)
 - **www.planet-beruf.de**
 - **www.berufenet.arbeitsagentur.de**
- Federalny Instytut Kształcenia Zawodowego: **www.bibb.de**, pozycja menu „Berufe” (Zawody)
- Administracja Federalna: **www.wir-sind-bund.de**

Telefon:

- Centrum serwisowe Agencji Pracy:
0800 4 5555-00* (pn.–pt., godz. 8–18)

Materiały informacyjne:

- Publikacja Agencji Pracy dostępna na stronie
www.arbeitsagentur.de, pozycja menu „Download-Center”
(Centrum pobierania):
Beruf aktuell – Lexikon der Ausbildungsberufe (Zawód aktualnie -
leksykon zawodów wymagających kształcenia)

* Dostępny wyłącznie na terenie Niemiec, bezpłatny.

3. Studiowanie w Niemczech

W Niemczech istnieją różne typy szkół wyższych:

- uniwersytety,
- techniczne szkoły wyższe,
- wyższe szkoły muzyczne i artystyczne,
- wyższe szkoły pedagogiczne,
- wyższe szkoły zawodowe lub szkoły wyższe nauk stosowanych,
- wyższe szkoły zawodowo-administracyjne.

Warunki podjęcia studiów

Warunkiem podjęcia studiów jest posiadanie w zależności od typu szkoły wyższej świadectwa dojrzałości (Hochschulreife), ewentualnie świadectwa dojrzałości upoważniającego do studiowania na kierunkach zawodowych (Fachhochschulreife). W przypadku dyplomów zagranicznych o tym, czy spełnione są warunki do studiowania, decydują biura rekrutacyjne szkół wyższych. Jak dalece osiągnięcia na studiach ukończonych w innym kraju mogą być zaliczone na poczet studiów w Niemczech, decydują same szkoły wyższe. Można zwrócić się do instytucji usługowej „uni-assist” w celu przeprowadzenia odpłatnego międzyuczelnianego egzaminu wstępnego.

Szczególne wsparcie w nauce języka niemieckiego dla potencjalnych studentów oferuje program wsparcia „Garantiefonds-Hochschulbereich”. Młodzi uznani uchodźcy, późni przesiedleńcy i ich krewni, którzy mieszkają w Niemczech, chcieliby tutaj zdobyć kwalifikacje do podjęcia studiów

wyższych oraz przygotować się do studiów wyższych, otrzymując kompleksowe doradztwo i – jeśli należą do grupy uprawnionych – także wsparcie finansowe. Informacje i adresy można znaleźć na stronie internetowej **www.bildungsberatung-gfh.de** oraz **www.obs-ev.de**.

Opłaty za studia

Za studia licencjackie (Bachelor-Studium) w niemieckich państwowych szkołach wyższych nie trzeba wносить żadnych ogólnych opłat za studia. Każdy student musi uiszczać opłaty semestralne. Dodatkowo niektóre kraje związkowe podnoszą opłaty za studia dla studentów długoterminowych, za studia drugiego stopnia lub dla studentów zagranicznych, którzy przyjeżdżają na studia do Niemiec spoza krajów UE. Za określone programy magisterskie mogą być pobierane opłaty za studia. Wyższe uczelnie prywatne pobierają najczęściej zdecydowanie wyższe opłaty. Kraje związkowe i liczne fundacje finansują lub dofinansowują studia w Niemczech osób szczególnie uzdolnionych.

Oprócz klasycznych kierunków studiów, które występują wyłącznie na wyższych uczelniach i wyższych szkołach zawodowych, w ostatnich latach oferowane są również w większym stopniu kierunki studiów w systemie dwutorowym. Są one bardziej powiązane z praktyką. Pomiędzy studiującymi a przedsiębiorstwem występuje powiązanie w formie umowy, która z reguły zawiera płatności w różnej wysokości.

RADA

Studiujący mają pod określonymi warunkami prawo do państwowego stypendium socjalnego dla studentów (BAföG). Po zakończeniu edukacji jego część musi być zwrócona.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Również Administracja Federalna oferuje kierunki studiów w systemie dwutorowym. Opisy kierunków studiów znajdują Państwo na stronie internetowej **www.wir-sind-bund.de**.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- uniwersytety/urząd wspierania edukacji przy dziale spraw studenckich
- służby migracyjne dla młodzieży (JMD)
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)

Internet:

- Federalna Agencja Pracy: **www.arbeitsagentur.de**, zakładka „Privatpersonen” (Osoby prywatne), pozycja menu „Schule, Ausbildung und Studium” (Szkoła, edukacja i studia)
- Platforma internetowa „abi” Federalnej Agencji Pracy: **www.abi.de**
- Niemiecka Centrala Wymiany Akademickiej (Deutscher Akademischer Austauschdienst): **www.daad.de**
- Służby migracyjne dla młodzieży: **www.jmd-portal.de**
- Fundacja Otto Benecke stow. zarej.: **www.obs-ev.de**
- Doradztwo edukacyjne funduszu gwarancyjnego szkoły wyższej: **www.bildungsberatung-gfh.de**
- uni-assist e.V.: **www.uni-assist.de**
- System informacyjny poświęcony nostryfikacji dyplomów zagranicznych: **www.anabin.de**
- Federalne Ministerstwo Edukacji i Badań Naukowych: **www.bafög.de**
- Przegląd stypendiów: **www.stipendienlotse.de**
- Organizacje wspierające osoby uzdolnione: **www.bmbf.de**, pozycja menu „Bildung/Begabtenförderung/Begabtenförderungswerke” (Edukacja/Promocja osób uzdolnionych/Organizacje wspierające osoby uzdolnione)
- Administracja Federalna: **www.wir-sind-bund.de**

Telefon:

- Centrum serwisowe Agencji Pracy:
0800 4 5555-00* (pn.–pt., godz. 8–18)
- Infolinia – gorąca linia z informacjami o państwowym stypendium socjalnym dla studentów (BaföG) Federalnego Ministerstwa Edukacji i Badań Naukowych: **0800 223 63 41*** (pn.–pt., godz. 8–20)
- Fundacja Otto Benecke e.V.: **+49 228 8163-0**

* Dostępny wyłącznie na terenie Niemiec, bezpłatny.

4. Edukacja dorosłych

W Niemczech istnieje wiele możliwości, aby dokształcać się po ukończeniu szkoły lub uniwersytetu. W ramach edukacji dorosłych można zdobyć ogólne kwalifikacje lub zdobyć świadectwo ukończenia szkoły. Można uczyć się na kursach dziennych i wieczorowych, a także w domu np. w ramach teleedukacji (Telekolleg lub na studiach zaocznych).

Federalna Agencja Pracy jest ważnym punktem kontaktowym w sprawach związanych z Państwa dalszym doskonaleniem zawodowym. W książce telefonicznej oraz teleadresowej Gelbe Seiten® znajdą Państwo dodatkowo instytucje kształcenia i doskonalenia zawodowego. Uniwersytety ludowe oferują swoje kursy prawie wszędzie w Niemczech.

Możliwe są np.:

- zajęcia kształcenia ustawicznego,
- kursy językowe,
- pośrednictwo w zakresie miejsc praktyk,
- specjalne kursy integracyjne dla młodzieży dorosłej.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- Agencja Pracy
- uniwersytety ludowe
- instytuty edukacyjne, instytuty kształcenia ustawicznego
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)

Internet:

- Federalna Agencja Pracy: **www.arbeitsagentur.de**, zakładka „Privatpersonen” (Osoby prywatne), pozycja menu „Karriere und Weiterbildung” (Kariera i doskonalenie zawodowe)
- KURSNET – portal edukacji zawodowej i doskonalenia zawodowego: **www.kursnet.arbeitsagentur.de**
- Wykaz uniwersytetów ludowych: **www.volkshochschule.de**
- Deutscher Bildungsserver (Niemiecki Serwer Edukacyjny): **www.bildungsserver.de**

IX. Zdrowie i profilaktyka

1. Pomoc w razie chorób i wypadków

W razie choroby należy udać się do miejscowego lekarza pierwszego kontaktu. Udzieli on pomocy i ewentualnie skieruje do lekarza specjalisty.

WAŻNA WSKAZÓWKA

W Niemczech istnieje powszechny obowiązek posiadania ubezpieczenia zdrowotnego. Koszty leczenia są z reguły pokrywane przez ustawowe kasy chorych lub są refundowane przez prywatne ubezpieczenie zdrowotne. Za określone usługi może być wymagany finansowy wkład własny. W tym przypadku istnieją różnice pomiędzy świadczeniami w ramach ustawowej kasy chorych a świadczeniami z ubezpieczenia prywatnego.

Większość ludzi w Niemczech jest ubezpieczona w ustawowych kasach chorych. Pracownicy, którzy są zatrudnieni w wymiarze mniejszym niż minimalny, podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu. Jeśli Państwa wynagrodzenie przekracza określony limit, mogą Państwo zdecydować, czy chcą Państwo być ubezpieczeni dobrowolnie ustawowym ubezpieczeniem zdrowotnym, czy też prywatnym (zobacz rozdział X „Banki i ubezpieczenia”).

Przepisane leki mogą Państwo zakupić w aptece. Będą musieli Państwo pokryć niewielką część kosztów (najwyżej 10 euro) – resztę przejmuje kasa chorych. Leki dla dzieci i młodzieży do 18. roku życia wydawane są bezpłatnie, jeśli zostały przepisane przez lekarza. Jeśli są Państwo objęci prywatnym ubezpieczeniem zdrowotnym, będą musieli Państwo samodzielnie opłacić wizyty lekarskie oraz leki. Następnie można przesłać rachunek do ubezpieczalni, która zwróci koszty.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Po wypadkach, w nagłych przypadkach lub w razie choroby poza godzinami przyjęć przychodni można zadzwonić do lekarza na dyżurze lub w szczególnie pilnych przypadkach zwrócić się do pogotowia ratunkowego.

Ważne numery telefoniczne obowiązujące w całym kraju:

- **Pogotowie ratunkowe: 112**
- **Telefon alarmowy w przypadkach zatruc: +49 30 19240**
- **Ärztlicher Bereitschaftsdienst (Lekarz dyżurny): 116 117**

Również apteki mają dyżury nocne na wypadek nagłych przypadków. Aktualne informacje na ten temat dostępne są w lokalnej gazecie.

Pomoc w języku ojczystym

Mówią Państwo na razie słabo po niemiecku i z tego względu chcą udać się do lekarza, który mówi w Państwa języku? Związek Lekarzy Ustawowych Kas Chorych kraju związkowego, w którym Państwo mieszkają może udzielić dalszej pomocy. Adresy i numery telefonów niniejszych związków dostępne są na stronie internetowej: www.kbv.de, pozycja menu „Service/Arztsuche” (Serwis/Znajdź lekarza).

Tajemnica lekarska

Lekarzom zasadniczo nie wolno bez Państwa zgody przekazywać – ani urzędowym podmiotom, ani pracodawcy czy członkom rodziny – żadnych dotyczących Państwa informacji. Częściowo znajduje to zastosowanie w odniesieniu do informacji o stanie zdrowia dzieci. Przykładowo, lekarz ginekolog nie może poinformować Państwa o wynikach badań 16-letniej córki bez zgody.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- lekarz domowy lub lekarz pierwszego kontaktu
- pediatra
- kasa chorych

Internet:

- Federalne Ministerstwo Zdrowia: **www.bundesgesundheitsministerium.de**
- Niezależne Doradztwo Pacjentów Niemcy: **www.unabhaengige-patientenberatung.de**
- Federalna Centrala Oświaty Zdrowotnej: **www.bzga.de**
- Federalna Izba Lekarska: **www.bundesaerztekammer.de**, pozycja menu „Arztsuche” (Znajdź lekarza) (szukanie lekarzy według krajów związkowych)
- **www.gkv-spitzenverband.de**, pod pozycjami menu „Die gesetzlichen Krankenversicherungen” (Ustawowe ubezpieczenia zdrowotne) (przegląd ustawowych kas chorych)
- Związek ubezpieczycieli prywatnych: **www.pkv.de**

E-mail:

- Federalne Ministerstwo Zdrowia: **poststelle@bmg.bund.de**, **info.gehoerlos@bmg.de**

Telefon:

- Federalne Ministerstwo Zdrowia
(pn.–czw., godz. 8–18 oraz pt., godz. 8–12):
 - Pytania dot. ubezpieczeń zdrowotnych: **+49 30 340 60 66-01**
 - Pytania dot. profilaktyki zachorowań: **+49 30 340 60 66-03**
 - Poradnia dla osób niesłyszących i niedosłyszących:
Telefon dla osób głuchoniemych (wideofon)
www.gebaerdentelefon.de/bmg/, faks: **+49 30 340 60 66-07**

2. Badania profilaktyczne i szczepienia

Wiele chorób można leczyć z powodzeniem, jeżeli zostaną wcześniej zdiagnozowane. Pomocne są w tym badania profilaktyczne oraz badania w kierunku wczesnego wykrycia choroby dla dzieci i dorosłych. Przykładowo, kobiety i mężczyźni w wieku od 18 do 34 lat mogą uczestniczyć w badaniu lekarskim („check-up”) raz, a kobiety i mężczyźni w wieku 35 lat i starsi co trzy lata. Oprócz tego kobiety i mężczyźni mają prawo do regularnych badań wczesnego rozpoznania określonych chorób nowotworowych. Kasy chorych opłacają wiele badań profilaktycznych. Lekarz może Państwu doradzić w tej kwestii.

Szczepienia należą do ważnych i skutecznych środków ochronnych. Nowoczesne szczepionki są dobrze tolerowane i chronią przed ciężkimi chorobami. W Niemczech wszystkie szczepienia są dobrowolne, z wyjątkiem wymogu przedstawienia dowodu dostatecznej ochrony przed odrą dla wszystkich urodzonych po 1970 r. w społeczności i instytucjach służby zdrowia. Istnieją jednak szczepienia ochronne, które są zalecane. Ich koszty przejmują kas chorych.

Profilaktyka zdrowotna i szczepienia ochronne dzieci

W związku z tym, że choroby infekcyjne są szczególnie niebezpieczne dla niemowląt i dzieci, należy poddać dziecko szczepieniu już w wieku 6 tygodni. Najpóźniej do końca drugiego roku życia dziecko powinno być całkowicie zaszczepione przeciw najważniejszym chorobom.

RADA

W Niemczech zalecane są określone szczepienia dla niemowląt, dzieci, młodzieży i dorosłych. Ujęte są one w kalendarzu szczepień. Kalendarz szczepień dostępny jest po niemiecku i w wielu innych językach obcych na stronie internetowej Federalnej Centrali Oświaty Zdrowotnej: **www.bzga.de**, pod pozycją menu: „Infomaterialien” (Materiały informacyjne).

Wczesna diagnostyka u dzieci

W Niemczech przeprowadza się jednolite badania w ramach programu wczesnej diagnostyki dzieci od urodzenia do wieku szkolnego – tzw. badania U1 do U9. Badania pomagają we wczesnym rozpoznaniu i leczeniu zaburzeń rozwoju i schorzeń u dzieci. Równocześnie rodzice są informowani o sposobach wspierania rozwoju dziecka i unikania zagrożeń dla zdrowia. Badania powinny być przeprowadzane w określonych momentach rozwoju dziecka. Koszty badań U w tych określonych okresach pokrywane są przez kasy chorych. Poddanie się im jest dobrowolne. Aby wspomóc rozwój dziecka, warto regularnie poddawać je tym badaniom. Dokładny termin badania można ustalić z lekarzem pediatrą.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- pediatra
- lekarz domowy lub lekarz pierwszego kontaktu
- kasa chorych

Internet:

- Federalne Ministerstwo Zdrowia:
www.bundesgesundheitsministerium.de
- Niemiecki Związek Profilaktyki i Promocji Zdrowia:
www.bvpraevention.de

- informacje o zdrowiu dziecka:
 - www.kindergesundheit-info.de
 - www.bundesgesundheitsministerium.de,
pozycja menu „Themen/Prävention/Kindergesundheit” (Tematy/
Prewencja/Zdrowie dzieci)

E-mail:

- Federalne Ministerstwo Zdrowia: poststelle@bmg.bund.de

Telefon:

- Federalne Ministerstwo Zdrowia:
Obsługa telefoniczna dla obywateli dot. tematu „Gesundheitliche
Prävention” (Profilaktyka zdrowotna):
+49 30 340 60 66-03 (pn.–czw., godz. 8–18 oraz pt., godz. 8–12)

Materiały informacyjne:

- Federalne Ministerstwo Zdrowia (dostępne na stronie
www.gesundheitsministerium.de,
pozycja menu „Service/Publikationen” (Serwis/Publikacje))

3. Doradztwo ws. HIV/AIDS / informacje o chorobach przenoszonych drogą płciową (STI)

Istnieją choroby, którymi można zarazić się w trakcie stosunku płciowego. Na przykład HIV, wirusowe zapalenie wątroby i kiła. Prezerwatywy mogą chronić przed infekcją.

Infekcję HIV można dzisiaj bardzo dobrze leczyć lekami. Dlatego też jest ważne, aby jak najwcześniej poddać się testom. Inne choroby przenoszone drogą płciową (STI) można jeszcze łatwiej i szybciej wyleczyć, im wcześniej zostaną wykryte i będą leczone.

Proszę zasięgnąć informacji we właściwych poradniach lub w urzędzie ds. zdrowia (Gesundheitsamt) i poddać się testowi na obecność HIV. Porady i test są dostępne również wówczas, gdy chcą Państwo pozostać anonimowi.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- urząd ds. zdrowia
- Pro Familia
- poradnie ds. AIDS

Internet:

- www.aidshilfe.de
- www.liebesleben.de
- Federalne Ministerstwo Zdrowia:
www.bundesgesundheitsministerium.de
- Federalna Centrala Oświaty Zdrowotnej: www.bzga.de,
 - pozycja menu „Programme und Aktivitäten/HIV/STI-Prävention” (Programy i działania/HIV/Zapobieganie chorobom przenoszonym drogą płciową)
 - pozycja menu „Service/Beratungsstellen” (Serwis/Poradnie)
- www.profamilia.de, pozycja menu „Beratungsstellen” (Poradnie)

E-mail:

- Federalna Centrala Oświaty Zdrowotnej:
telefonberatung@bzga.de (w j. niemieckim)

Telefon:

- Federalna Centrala Oświaty Zdrowotnej:
+49 221 892031 (pn.–czw., godz. 10–22 oraz pt.–ndz., godz. 10–18)
- Centrum Zdrowia dla Imigrantek i Imigrantów, Kolonia:
+49 221 420398-0 (pn.–czw., godz. 8:30–17 oraz pt., godz. 8:30–15,
informacje dostępne w języku rosyjskim i tureckim)
- VIA-Afrikaherz, Berlin: **+49 30 35050013**

Materiały informacyjne:

- Federalna Centrala Oświaty Zdrowotnej (dostępna za pośrednictwem
www.liebesleben.de, pozycje menu „Infomaterial” (Materiały informacyjne))

4. Doradztwo ws. narkomanii i uzależnień

Narkotyki, alkohol, nikotyna, lekarstwa, hazard, jedzenie, Internet i konsumpcja – wiele czynników może prowadzić do uzależnienia. Każde uzależnienie jest chorobą. Poszukujący pomocy i ich rodziny potrzebują porady i profesjonalnej pomocy. Powinni zwrócić się o pomoc do lekarza lub do poradni. Im szybciej uzależnienie będzie leczone, tym większe są szanse na wyzdrowienie. Szybką i anonimową pomoc oferują również liczne organizacje i grupy wsparcia.

Tutaj można otrzymać informacje

Internet:

- Poradnie:
 - Federalna Centrala Oświaty Zdrowotnej: **www.bzga.de**, pozycje menu „Service/Beratungsstellen” (Serwis/Poradnie)
 - Deutsche Hauptstelle für Suchtfragen e.V. (Niemiecka Centrala ds. Uzależnień stow. zarej.): **www.dhs.de**, pozycje menu „Suchthilfe” (Pomoc w przypadku uzależnień)
- **www.caritas.de/onlineberatung**, pozycja menu „Sucht” (Uzależnienie)
- Fachverband Sucht e.V. (Związek Specjalistyczny Uzależnienie stow. zarej.): **www.sucht.de**
- **www.drugcom.de, www.kenn-dein-limit.de, www.rauchfrei-info.de, www.check-dein-spiel.de, www.ins-netz-gehen.de**

Telefon:

- Federalna Centrala Oświaty Zdrowotnej:
 - Infolinia ds. zapobiegania uzależnieniom: **+49 221 892031** (pn.–czw., godz. 10–22 oraz pt.–ndz., godz. 10–18)
 - Gorąca linia Uzależnienie & Narkotyki: **+49 1806 313031** (całodobowo)

Materiały informacyjne:

- Federalna Centrala Oświaty Zdrowotnej (dostępne za pośrednictwem **www.bzga.de**, pozycje menu „Infomaterialien/Suchtvorbeugung” (Materiały informacyjne/Zapobieganie uzależnieniom))
- Deutsche Hauptstelle für Suchtfragen e.V. (Niemiecka Centrala ds. Uzależnień stow. zarej.) (dostępne na stronie internetowej: **www.dhs.de**, pod pozycją menu: „Informationsmaterial” (Materiały informacyjne))

5. Integracja osób niepełnosprawnych

Niemieckie państwo wspiera równoprawny udział osób niepełnosprawnych fizycznie, psychicznie lub umysłowo w życiu społecznym. Osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym otoczone są szczególną ochroną w pracy i życiu zawodowym, np. w razie wypowiedzenia.

W razie niepełnosprawności – także w stopniu znacznym – otrzymują Państwo na wniosek w urzędzie ds. profilaktyki legitymację inwalidzką potwierdzającą stopień niepełnosprawności. Mając taki dokument, można np. korzystać ze zniżek na transport publiczny.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- kasa chorych, jednostki ubezpieczeń społecznych
- Agencja Pracy
- administracja miasta, gminy lub powiatu: urząd ds. socjalnych, urząd ds. profilaktyki
- wspólne punkty serwisowe placówek prowadzących rehabilitację

Internet:

- Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych:
 - **www.bmas.de**, pozycja menu „Themen/Teilhabe und Inklusion” (Tematy/Uczestnictwo i włączanie):
 - **www.einfach-teilhaben.de**
- Pełnomocnik Rządu Federalnego ds. Osób Niepełnosprawnych: **www.behindertenbeauftragter.de**
- Ubezpieczenie rentowo-emerytalne, wspólne punkty serwisowe: **www.reha-servicestellen.de**

E-mail:

- Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych:
info@bmas.bund.de, info.gehoerlos@bmas.bund.de

Telefon:

- Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych
(pn.–czw., godz. 8–20):
 - Poradnik dla osób niepełnosprawnych: **+49 30 221911-006**
 - Serwis dla osób niesłyszących i niedosłyszących: telefon dla osób głuchoniemych, **www.gebaerdentelefon.de/bmas**

Materiały informacyjne:

- Publikacje Federalnego Ministerstwa Pracy i Spraw Socjalnych (dostępne na stronie: **www.bmas.de**, w pozycji menu: „Service/Publikationen” (Serwis/Publikacje)):
 - **Ratgeber für Menschen mit Behinderung** (Poradnik dla osób z niepełnosprawnościami)
 - **Rehabilitation und Teilhabe von Menschen mit Behinderungen** (Rehabilitacja i integracja osób niepełnosprawnych) (niemiecki, angielski i francuski)
 - Pozycja menu „Service/Gesetze” (Serwis/Ustawy): **Das Gesetz zur Gleichstellung behinderter Menschen** (Ustawa o zrównaniu praw osób niepełnosprawnych)

X. Banki i ubezpieczenia

1. Transakcje pieniężne i środki płatnicze

Wiele transakcji pieniężnych odbywa się w Niemczech bezgotówkowo. Przy płatnościach bezgotówkowych korzysta się z tzw. konta oszczędnościowo-rozliczeniowego. Za pośrednictwem konta oszczędnościowo-rozliczeniowego można realizować kompletny obrót płatniczy: na poczet konta zapisywane są środki pieniężne (np. ze względu na przelewy lub wpłaty gotówki) lub z konta potrącane są środki pieniężne (np. z powodu wypłaty gotówki z konta, płatności kartą, przelewów, zapisów obciążających, poleceń zapłaty, zleceń stałych). Konto oszczędnościowo-rozliczeniowe służy szczególnie do opłaty rachunków i regularnych wydatków (czynszu, energii elektrycznej). Również pensje i wynagrodzenia przelewane są bezpośrednio na konto oszczędnościowo-rozliczeniowe. Założenie takiego konta w banku jest szczególnie wskazane w przypadku, gdy są Państwo aktywni zawodowo.

Przed założeniem konta oszczędnościowo-rozliczeniowego proszę dowiedzieć się w wybranym banku, jakie są warunki i koszty. Mogą być one zróżnicowane. Proszę również ustalić, jakie dokumenty i zaświadczenia należy przedłożyć w celu otwarcia konta.

Każdy konsument ma zasadniczo prawo do tzw. konta podstawowego, które musi spełniać określone funkcje minimalne. Zaliczają się do nich wpłaty i wypłaty gotówki, polecenia zapłaty, przelewy, zlecenia stałe oraz płatności kartą. Bank może pobierać odpowiednie opłaty za prowadzenie rachunku podstawowego.

Kredyty

W razie konieczności większych zakupów banki oferują często kredyty. Jednak za pożyczone środki banki pobierają z reguły opłatę i odsetki, które mogą być bardzo wysokie. Z tego względu należy dokładnie zastanowić się przed zawarciem umowy kredytowej. Proszę wziąć pod uwagę, że będą Państwo być może musieli spłacać kredyt przez wiele lat i że również mogą zmienić się Państwa zarobki. Proszę się dokładnie poinformować i sprawdzić, czy dana oferta jest wiarygodna, i porównać kilka ofert.

RADA

Jeżeli stwierdzą Państwo, że nie mogą dalej spłacać kredytu, proszę niezwłocznie poszukać profesjonalnej pomocy. Doradztwo dla dłużników jest w każdej większej miejscowości. Także pracownicy doradztwa migracyjnego dla dorosłych imigrantów (MBE) chętnie udzielą pomocy.

Kredyt dyspozycyjny

Jeśli posiadają Państwo konto oszczędnościowo-rozliczeniowe, bank może udzielić tzw. kredytu dyspozycyjnego zwanego również pożyczką niezabezpieczoną. Dzięki temu mogą Państwo wydać więcej pieniędzy, do ustalonego limitu, niż posiadają Państwo na koncie. Dzięki temu w razie nagłych wydatków mogą być Państwo finansowo elastyczni. Odsetki za kredyt dyspozycyjny są jednakże znacznie wyższe niż przy normalnym kredycie. W związku z tym uzasadniony jest on tylko wtedy, gdy nagle potrzebne są niewielkie sumy.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- centrale konsumenckie z prawie 200 punktami doradztwa w całych Niemczech
- okoliczne kasy oszczędnościowe i banki

Internet:

- Centrale konsumenckie: **www.verbraucherzentrale.de**

Telefon:

- Telefon konsumenta Federalnego Zakładu Kontroli Usług Finansowych (BaFin): **0800 2 100 500***

* Dostępny wyłącznie na terenie Niemiec, bezpłatny.

2. Ustawowe ubezpieczenia społeczne

W Niemczech osoby, które zatrudnione są za wynagrodzeniem, zasadniczo objęte są ustawowym ubezpieczeniem społecznym. Niemiecki system ubezpieczeń społecznych jest systemem ustawowym, który skutecznie chroni na wypadek życiowych zagrożeń i ich następstw, takich jak choroba i wypadki, bezrobocie, starość oraz konieczność pielęgnacji. Ma on każdemu zapewnić niezbędną stabilność życiową, wspomagać a także finansować emeryturę w razie decyzji o wycofaniu się z życia zawodowego.

Ubezpieczenie społeczne jest obowiązkowe. Połowę składek na ustawowe ubezpieczenia społeczne zasadniczo opłaca pracodawca. Drugą połowę opłaca sam pracownik. Jest ona automatycznie potrącana z pensji lub wynagrodzenia. Istnieją między innymi następujące wyjątki: w określonych przypadkach za ubezpieczenie pielęgnacyjne pracownicy płacą nieco więcej niż pracodawca, ale pracodawcy płacą pełne składki na ubezpieczenie od wypadków. Dzięki tym opłatom uzyskują Państwo prawo do świadczeń w różnych obszarach ubezpieczenia społecznego.

Składki na ubezpieczenia społeczne ustanawiane są zasadniczo w relacji do dochodów. Jednakże dla wszystkich ubezpieczeń, z wyłączeniem ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków, od określonej wysokości dochodów składka nie może być dalej podnoszona (tzw. granica wymiaru składki).

Tutaj można otrzymać informacje

Internet:

- Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych: www.bmas.de, pozycje menu „Themen/Soziale Sicherung” (Tematy/Zabezpieczenie socjalne) i „Themen/Rente” (Tematy/Emerytura)
- Centralne związki ds. niemieckiego ubezpieczenia społecznego: www.dsv-europa.de

E-mail:

- Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych: info@bmas.bund.de

Materiały informacyjne:

- Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych (dostępne na stronie www.bmas.de, pozycja menu „Publikationen” (Publikacje)):
 - **Soziale Sicherung im Überblick** (Zabezpieczenie społeczne w zarysie) (w języku niemieckim, angielskim, francuskim, włoskim, hiszpańskim i tureckim)
 - **Sozialhilfe und Grundsicherung** (Pomoc społeczna i podstawowe zabezpieczenie)

Ubezpieczenie rentowo-emerytalne

Pracownicy są z zasady obowiązkowo ubezpieczeni w ramach ustawowego ubezpieczenia rentowo-emerytalnego. Dzięki temu ubezpieczeniu posiada się zabezpieczenie na starość. Aby na starość otrzymać emeryturę, składki muszą być opłacane co najmniej przez pięć lat. Obecnie wiek emerytalny jest podnoszony etapami. Obecnie można ubiegać się o emeryturę w wieku 65 lat i 8 miesięcy (rocznik 1954); następnie wiek emerytalny będzie stopniowo podnoszony do 67 lat; od 2031 r. granica wieku będzie obowiązywać wszystkich urodzonych od 1964 r. Przewiduje się jednak wyjątki, np. dla osób, które szczególnie długo opłacały składki na ustawowe ubezpieczenie rentowo-emerytalne. Ubezpieczenie rentowo-emerytalne wspiera Państwa również wtedy, gdy w trakcie życia zawodowego staną się Państwo niezdolni do pracy, tzn. gdy z powodu choroby lub niepełnosprawności są Państwo całkowicie lub częściowo niezdolni do pracy w normalnych warunkach na ogólnym rynku pracy przez nieprzewidywalny okres czasu lub gdy są Państwo wdowami/ wdowcami lub sierotami.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Emerytura ustawowa jest niższa niż zarobki uzyskiwane w czasie aktywności zawodowej. Aby w okresie starości utrzymać dotychczasową stopę życiową, konieczne jest uzupełnienie ustawowego ubezpieczenia rentowo-emerytalnego przez zabezpieczenie prywatne.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- administracja miasta, gminy lub powiatu: urząd ds. ubezpieczeń
- centrale konsumenckie z prawie 200 punktami doradztwa w całych Niemczech
- punkty informacyjno-doradcze Niemieckiego Ubezpieczenia Rentowo-Emerytalnego

Internet:

- Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych: **www.bmas.de**, pozycja menu „Themen/Rente” (Tematy/Emerytura)
- Niemieckie Ubezpieczenie Rentowo-Emerytalne: **www.deutsche-rentenversicherung.de**
- Centrale konsumenckie: **www.verbraucherzentrale.de**, pozycja menu „Geld & Versicherungen” (Pieniądze i ubezpieczenia)

E-mail:

- Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych: **info@bmas.bund.de**
- Niemieckie Ubezpieczenie Rentowo-Emerytalne: **info@deutsche-rentenversicherung.de**

Telefon:

- Telefon serwisowy Niemieckiego Ubezpieczenia Rentowo-Emerytalnego: **0800 1000 4800*** (pn.–czw., godz. 7:30–19:30, pt., godz. 7:30–15:30)
- Obsługa telefoniczna dla obywateli Federalnego Ministerstwa Pracy i Spraw Socjalnych dot. pracy i spraw socjalnych dot. tematu „Rente” (Renta): **+49 30 221 911-001**

* Dostępny wyłącznie na terenie Niemiec, bezpłatny.

Materiały informacyjne:

- Broszury Federalnego Ministerstwa Pracy i Spraw Socjalnych (dostępne na stronie: www.bmas.de, pozycja menu: „Publikationen” (Publikacje)):
 - **Ratgeber zur Rente** (Poradnik emerytalny)
 - **Erwerbsminderungsrente** (Renta w razie niezdolności do pracy)
 - **Zusätzliche Altersvorsorge** (Dodatkowe zabezpieczenie na starość)

Ubezpieczenie zdrowotne

Ustawowe ubezpieczenie zdrowotne pomoże Państwu i Państwa rodzinie w razie choroby. Prócz tego pokryje wiele kosztów profilaktyki zdrowotnej, np. koszty usług stomatologicznych, opłaci rehabilitację i pokryje koszty narodzin dzieci. Jeżeli z powodu choroby nie mogą Państwo przez dłuższy okres czasu pracować i z tego względu nie otrzymują Państwo od pracodawcy wynagrodzenia, ustawowa kasa chorych wypłaci Państwu jako wyrównanie tzw. zasiłek chorobowy.

Dla osób pracujących ubezpieczenie zdrowotne jest obowiązkowe do ustawowo określonego limitu wynagrodzenia (ogólnego lub specjalnego rocznego limitu wynagrodzenia pracowniczego). Powyżej tego limitu istnieje – po spełnieniu dalszych warunków – możliwość wyboru, czy chcą Państwo być ubezpieczeni w ustawowym ubezpieczeniu zdrowotnym, czy prywatnie. Konieczne jest wybranie jednego z tych wariantów. Całkowita rezygnacja z ubezpieczenia zdrowotnego nie jest możliwa.

RADA

Także w razie prowadzenia działalności gospodarczej można dowolnie decydować, czy chce się być ubezpieczonym w ustawowym ubezpieczeniu zdrowotnym, czy prywatnie. Prywatne ubezpieczenia zdrowotne często jednak różnią się w zakresie składek i świadczeń – proszę zawsze zebrać dokładne informacje i porównać kilka ofert! Także pracownicy doradztwa migracyjnego dla dorosłych imigrantów chętnie udzielą pomocy.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- kasy chorych i urzędy ds. ubezpieczeń
- centrale konsumenckie z prawie 200 punktami doradztwa w całych Niemczech

Internet:

- Federalne Ministerstwo Zdrowia:
www.bundesgesundheitsministerium.de
- Centrale konsumenckie: **www.verbraucherzentrale.de**
- Przegląd ustawowych ubezpieczeń zdrowotnych Centralnego Związku GKV: **www.gkv-spitzenverband.de**, pozycja menu „Krankenkassenliste” (Lista kas chorych)

E-mail:

- Federalne Ministerstwo Zdrowia: **poststelle@bmg.bund.de**
- Poradnia dla osób niestyszających i niedostyszających:
info.gehoerlos@bmg.bund.de

Telefon:

- Federalne Ministerstwo Zdrowia: Obsługa telefoniczna dla obywateli dot. tematu „Ubezpieczenie zdrowotne”: **+49 30 340 60 66-01** (pn.–czw., godz. 8–18 oraz pt., godz. 8–12)
- Poradnia dla osób niestyszających i niedostyszających:
wideotelefon: **www.gebaerdentelefon.de/bmg/**
Faks: **+49 30 340 60 66-07**

Materiały informacyjne:

- Federalne Ministerstwo Zdrowia (dostępne na stronie **www.bundesgesundheitsministerium.de**, pozycja menu „Service/Unsere Publikationen” (Serwis/Nasze Publikacje)):
 - **Ratgeber Krankenversicherung – Alles was Sie zum Thema Krankenversicherung wissen sollten** (Poradnik dot. ubezpieczeń zdrowotnych – wszystko co należy wiedzieć o ubezpieczeniu zdrowotnym)
 - **Ratgeber Krankenhaus – Was Sie zum Thema Krankenhaus wissen sollten** (Poradnik dot. szpitala – co należy wiedzieć o pobytku w szpitalu)

Ubezpieczenie pielęgnacyjne

Ubezpieczenie pielęgnacyjne pomoże Państwu, gdy ze względu na wiek lub z powodu ciężkiej choroby nie będą Państwo w stanie samodzielnie o siebie zadbać i będą skazani na opiekę. Ubezpieczenie pielęgnacyjne ma na celu finansowe wsparcie osób niesamodzielnych oraz opiekujących się nimi członków rodziny oraz doradztwo. W celu skorzystania ze świadczeń konieczne jest złożenie wniosku u ubezpieczyciela.

Jeżeli są Państwo ubezpieczeni w ustawowym ubezpieczeniu zdrowotnym, to automatycznie należą Państwo do społecznego systemu ubezpieczenia pielęgnacyjnego. W przypadku posiadania prywatnego ubezpieczenia zdrowotnego należy również wykupić prywatne obowiązkowe ubezpieczenie pielęgnacyjne.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- kasa chorych lub ubezpieczenie prywatne
- centrale konsumenckie z prawie 200 punktami doradztwa w całym Niemczech

Internet:

- Federalne Ministerstwo Zdrowia:
www.bundesgesundheitsministerium.de
- Centrale konsumenckie: **www.verbraucherzentrale.de**

E-mail:

- Federalne Ministerstwo Zdrowia: **poststelle@bmg.bund.de**
- Poradnia dla osób niesłyszających i niedosłyszających:
info.gehoerlos@bmg.bund.de

Telefon:

- Federalne Ministerstwo Zdrowia: Obsługa telefoniczna dla obywateli dot. tematu „Ubezpieczenie pielęgnacyjne”: **+49 30 340 60 66-02** (pn.–czw., godz. 8–18 oraz pt., godz. 8–12)
- Poradnia dla osób niesłyszających i niedosłyszających:
wideotelefon: **www.gebaerdentelefon.de/bmg/**
Faks: **+49 30 340 60 66-07**

Materiały informacyjne:

- Federalne Ministerstwo Zdrowia (dostępne na stronie **www.bundesgesundheitsministerium.de**, pozycja menu „Service/ Unsere Publikationen” (Serwis/Nasze Publikacje):
 - **Ratgeber Pflege – Alles, was Sie zum Thema Pflege wissen sollten** (wszystko, co należy wiedzieć o pielęgnacji)
 - **Ratgeber Demenz – Informationen für die häusliche Pflege von Menschen mit Demenz** (Poradnik demencja – Informacje o opiece w domu nad osobami z demencją)
 - **Pflegeleistungen zum Nachschlagen** (Świadczenia pielęgnacyjne na przyszłość)

Ubezpieczenie od wypadków

Ustawowe ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków pomoże Państwu i Państwa rodzinie rozwiązać zdrowotne i finansowe problemy stanowiące bezpośredni skutek wypadków w pracy lub chorób zawodowych. Do wypadków w pracy zalicza się wypadki w drodze do pracy lub szkoły oraz z pracy i ze szkoły do domu.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- pracodawca, jednostki ubezpieczające od nieszczęśliwych wypadków

Internet:

- Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych: **www.bmas.de**
- Niemieckie ustawowe ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków (DGUV) – organizacja parasolowa dla spółdzielni zawodowych i kas ds. nieszczęśliwych wypadków: **www.dguv.de**

Ubezpieczenie od bezrobocia

Kto stanie się w Niemczech w sposób niezawiniony bezrobotnym, nie będzie pozostawiony sam sobie, ale otrzyma wsparcie od państwa. Przyśługuje mu nie tylko pomoc finansowa. Można także skorzystać w celu poszukiwania pracy z usług pośrednictwa Federalnej Agencji Pracy. W razie potrzeby można wziąć udział w różnych formach reintegracji zawodowej,

np. w kursach dokształcających i szkoleniach, można ewentualnie skorzystać ze świadczeń wspierających ukierunkowanych na ten cel.

Zasiłek dla bezrobotnych

Jeżeli utracą Państwo pracę, będąc zatrudnionymi w okresie 30 miesięcy przed utratą pracy i podlegając ubezpieczeniu przez przynajmniej 12 miesięcy, to będą mogli Państwo wystąpić z wnioskiem o zasiłek dla bezrobotnych. Federalna Agencja Pracy sprawdzi, czy warunki są spełnione. Zasiłek dla bezrobotnych otrzymuje się przez maks. 12 miesięcy, w wieku od 50 lat przez maks. 15 miesięcy, w wieku od 55 lat przez maks. 18 miesięcy i w wieku od 58 lat przez maks. 24 miesiące.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Najpóźniej na trzy miesiące przed zakończeniem zatrudnienia należy zgłosić się osobiście we właściwej miejscowo Agencji Pracy i poinformować o poszukiwaniu pracy. W razie niezgłoszenia się w terminie możliwy jest okres karencji, w którym to wstrzymany będzie zasiłek dla bezrobotnych. Jeżeli nie jest możliwe dotrzymanie terminu, gdyż o utracie pracy dowiedzieli się Państwo nagle, należy zgłosić się najpóźniej trzeciego dnia od chwili uzyskania informacji o wypowiedzeniu.

Wsparcie zasiłkiem dla bezrobotnych II

Nawet osoby, które nie mogą wnioskować o świadczenia z ubezpieczenia od bezrobocia, mają prawo do pomocy na określonych warunkach, jeśli jej potrzebują. Dla osób zdolnych do pracy – tzn. osób, które są w stanie pracować – oraz członków ich grupy wymagającej pomocy (członkowie rodziny mieszkający razem) zabezpieczenie podstawowe dla osób poszukujących pracy zapewnia takie wsparcie. Oprócz doradztwa i zabezpieczenia środków utrzymania świadczenia podstawowe dla osób poszukujących pracy obejmują na przykład zasiłek dla bezrobotnych II, zasiłek socjalny oraz, w stosownych przypadkach, świadczenia na kształcenie i uczestnictwo, świadczenia na integrację w ramach szkolenia lub pracy. Pierwszym wymaganiem jest, to że członkowie grupy wymagającej pomocy nie mogą lub nie są w stanie w wystarczającym stopniu zabez-

pieścić swojego utrzymania z własnych dochodów lub majątku. W przypadku cudzoziemców rolę odgrywa również status pobytu. Na przykład cudzoziemcy bez lub z prawem pobytu wyłącznie w celu poszukiwania pracy są wyłączeni z otrzymywania świadczeń.

Dalsze informacje o wymienionych świadczeniach i dokładne przepisy otrzymają Państwo m.in. w Federalnej Agencji Pracy oraz centrum pośrednictwa pracy. Prócz tego pracownicy doradztwa migracyjnego dla dorosłych imigrantów chętnie udzielą pomocy.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- Agencja Pracy
- centrum pośrednictwa pracy
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)

Internet:

- Federalna Agencja Pracy: **www.arbeitsagentur.de**

Telefon:

- Centrum serwisowe Agencji Pracy: **0800 4 5555 00***
(pn.–pt., godz. 8–18)

Materiały informacyjne:

- Federalna Agencja Pracy (dostępna na stronie internetowej **www.arbeitsagentur.de**, pozycje menu „Download-Center” (Centrum pobierania) lub „Für Menschen aus dem Ausland” (Dla osób z zagranicy))

* Dostępny wyłącznie na terenie Niemiec, bezpłatny.

3. Ubezpieczenia osób i rzeczy

Obok ubezpieczeń ustawowych jest wiele możliwości ubezpieczeń prywatnych. Przykładowo:

- prywatne ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej,
- ubezpieczenie mieszkania,
- ubezpieczenie od niezdolności do pracy,
- ubezpieczenie na życie,
- samochodowe ubezpieczenie OC.

Każde ubezpieczenie kosztuje. Przed zawarciem ubezpieczenia należy się dobrze zastanowić, które z nich jest naprawdę potrzebne. Jeżeli posiadają Państwo samochód lub motocykl, są Państwo zobowiązani do zawarcia samochodowego ubezpieczenia OC. Bardzo istotne jest także ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej. Jeżeli Państwo spowodują innym osobom nieumyślnie szkody materialne, to ubezpieczenie wypłaca odszkodowanie.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- centrale konsumenckie z prawie 200 punktami doradztwa w całych Niemczech
- ubezpieczenia

Internet:

- Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (Federalny Zakład Kontroli Usług Finansowych): www.bafin.de
- Centrale konsumenckie: www.verbraucherzentrale.de

Telefon:

- Telefon konsumenta Federalnego Zakładu Kontroli Usług Finansowych: **+49 228 29970299** (pn.–pt., godz. 8–18)

XI. Zakupy i ochrona konsumentów

1. Zakupy i płatności

Produkty spożywcze i inne codziennego użytku można kupić w marketach spożywczych, centrach handlowych lub w sklepach branżowych. Proszę jednak nie zapominać, że te same lub podobne produkty mają w różnych sklepach często rozmaite ceny. Szczególnie korzystne ceny, w tzw. ofertach promocyjnych, obowiązują tylko przez krótki czas. Dlatego opłaca się zbierać dokładne informacje oraz porównywać jakość i ceny.

Przy większych zakupach uzasadnione jest zapoznanie się z raportami z oceny danych produktów. Istnieje wiele możliwości, aby dowiedzieć się, czy produkt jest naprawdę dobry. Przede wszystkim Fundacja Test Produktu (Stiftung Warentest) i centrale konsumenckie w krajach, instytucje rządowe i samorządowe na szczeblu regionalnym prezentują informacje i oceny produktów w prasie, czasopiśmie specjalistycznych oraz w publikacjach internetowych.

Godziny otwarcia sklepów

Sklepy w Niemczech nie wszędzie są równie długo otwarte, godziny otwarcia różnią się w poszczególnych krajach związkowych. Z reguły sklepy są otwarte od poniedziałku do soboty w godz. od 9 do 20.

Płacenie za zakupy

W Niemczech można wszędzie płacić gotówką. Możliwość płatności bezgotówkowej również jest powszechna. Jeżeli mają Państwo konto w banku lub w kasie oszczędnościowej, to często wydawana zostaje Państwu tzw. karta płatnicza lub karta kredytowa (częściowo odpłatnie) umożliwiającą dokonywanie płatności. Zapłacona kwota będzie automatycznie pobrana z Państwa konta (proszę sprawdzić rozdział X „Banki i ubezpieczenia”).

Zakupy w Internecie

Wiele produktów można w dzisiejszych czasach zamówić w Internecie. Jednakże nie wszystkie oferty są poważne. Z tego powodu należy szczególnie uważać przy zakupach w Internecie i przy aukcjach internetowych. Więcej informacji na ten temat można znaleźć w rozdziale III, punkt 4. „Internet jako źródło informacji”. Bezpieczną formą zakupów w Internecie jest zakup, w którym płatności dokonuje się np. dopiero po otrzymaniu produktu i rachunku. Równie bezpieczne jest tzw. polecenie zapłaty, w którym pieniądze pobierane są prosto z Państwa konta (proszę sprawdzić rozdział X („Banki i ubezpieczenia”). Aby doszło do takiej transakcji, sprzedawca musi najpierw uzyskać Państwa zgodę. Taka procedura ma tę zaletę, że w okresie 8 tygodni można zażądać zwrotu pieniędzy przez bank.

RADA

Jeżeli stali się Państwo ofiarami oszustwa w Internecie, koniecznie trzeba jak najszybciej złożyć o tym doniesienie na policji i poinformować administratora strony internetowej. Proszę nie tracić czasu – przy ściganiu oszusta liczy się każdy dzień.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Ostrożnie z konkursami

Proszę zachować ostrożność przy udostępnianiu adresu. Adresy są często zbierane przy okazji różnych konkursów. Potem drogą pocztową, elektroniczną lub telefoniczną klienci otrzymują reklamę w dużych ilościach. Dla wielu osób stanowi to obciążenie. Karta klienta i karta bonusowa również mogą stanowić dla sprzedawców pretekst do zbierania adresów w celu rozsyłania reklam.

2. Rękojmia i gwarancja

Każdy sprzedawca musi zagwarantować, aby klient otrzymał towar wolny od wad. Jeżeli klient w okresie dwóch lat po dostawie towaru stwierdzi wadę lub usterkę, które występowały już w chwili zakupu, przysługuje mu ustawowe prawo do rękojmi. Prawo to obowiązuje także w przypadku produktów przecenionych lub promocyjnych. Prawo to oczywiście nie przysługuje, jeżeli produkt został zniszczony wskutek użytkowania. Jeżeli wada pojawi się w ciągu pierwszych 6 miesięcy po zakupie w ramach umowy kupna-sprzedaży zawartej pomiędzy przedsiębiorcą lub konsumentem, sprzedawca musi wykazać, że produkt został sprzedany bez wady lub usterki. Po upływie ponad 6 miesięcy klient musi wykazać, że produkt już od początku wykazywał wady.

Wymiana

Wymiana jest zawsze dobrowolna. Żaden sklep nie musi wymieniać produktu, jeżeli nie jest on dotknięty wadą.

RADA

Jeżeli chcą Państwo zakupiony produkt zwrócić bądź wymienić z powodu jakiejś wady, to w tym celu nie jest konieczne opakowanie oryginalne. Nikt nie może wymagać przechowywania kartonów lub plastikowych folii. Nie jest także bezwzględnie konieczny paragon. Pomaga on jednak udowodnić, gdzie i kiedy dany produkt został zakupiony. Jako dowód posłużyć może także wyciąg z konta lub poświadczenie świadka.

WAŻNA WSKAZÓWKA

Gwarancja i rękojmia to nie to samo. Gwarancją określa się zapewnienie producenta, że produkt ma określone właściwości i/lub że będzie funkcjonował przez określony czas. Każda gwarancja jest dobrowolna. Żaden producent nie musi udzielać gwarancji na produkt.

3. „Sprzedaż obwoźna” i umowy zawierane za pośrednictwem listu, e-maila lub internetu

Umowa jest zawierana i podpisywana błyskawicznie – czasami zbyt szybko, zwłaszcza w Internecie, przez telefon lub w drzwiach domu. W związku z tym, jako konsumentowi, przysługuje Państwu z reguły ustawowe prawo do odstąpienia od umowy w terminie 14 dni. Oznacza to, że mogą Państwo odstąpić od oświadczenia o zawarciu umowy. Wtedy nie są Państwo już związani umową. Uzasadnienie odstąpienia nie jest konieczne. Ze względów dowodowych zaleca się jednak złożenie oświadczenia o odstąpieniu od umowy w formie pisemnej (np. w postaci listu lub wiadomości e-mail). Jeżeli mimo to pojawią się problemy, należy zwrócić się do centrali konsumenckiej (www.verbraucherzentrale.de).

Zasadniczo obowiązuje zasada, że nie należy podpisywać niczego, co jest niezrozumiałe. Przed zakupem należy uzyskać informacje, czy jest możliwe odwołanie umowy i w jaki sposób można złożyć odwołanie oraz jakie wyjątki wchodzą w rachubę (np. rezerwacje hotelowe). Najczęściej odwołanie na piśmie musi być wniesione w ciągu 14 dni. Proszę zatem za długo nie zwlekać, jeżeli chcą Państwo odstąpić od umowy.

LISTA KONTROLNA

Powyższa regulacja ma zastosowanie do:

- umów zawartych w miejscu Państwa zatrudnienia, w mieszkaniu prywatnym, przez telefon, na ulicy lub w środkach komunikacji,
- umów (kupna-)sprzedaży, które zostały wprowadzone zawarte w lokalach handlowych, lecz w przypadkach, gdy wcześniej zostali Państwo zagadnięci osobiście lub indywidualnie przez przedsiębiorcę poza pomieszczeniami służbowymi,
- umów (kupna) zawartych w Internecie,
- zamówień katalogowych,
- umów zawartych listownie lub drogą elektroniczną,
- umów zawartych w trakcie wycieczek połączonych z prezentacją produktów (często określanych jako „Kaffeefahrten” (promocja przy kawie)).

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- centrale konsumenckie z prawie 200 punktami doradztwa w całych Niemczech
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)
- testy produktów w telewizji, Internecie i gazetach, w szczególności „test” Fundacji Test Produktu (Stiftung Warentest)

Internet:

- Fundacja Test Produktu: **www.test.de**
- Federalne Ministerstwo Sprawiedliwości i Ochrona konsumentów: **www.bmjjv.de**
- Centrala Konsumentka Związków Federalny stow. zarej. – organizacja parasolowa dla 16 central konsumenckich krajów związkowych i 26 związków ukierunkowanych na ochronę konsumenta: **www.vzbv.de**
- Federalny Centrum ds. Żywnienia (BZfE): **www.bzfe.de**
- Federalne Centrum Informacyjne Rolnictwa (BZL): **www.ble.de**, pozycja menu „Das BLZ” (BLZ)
- Deutsche Gesellschaft für Ernährung e. V. (Niemieckie Stowarzyszenie ds. Żywności stow. zarej.): **www.dge.de**
- Centrale konsumenckie: **www.verbraucherzentrale.de**
- Handbook Germany: **www.handbookgermany.de**

Materiały informacyjne:

- Broszura informacyjna „**Ratgeber Verbraucherschutz kompakt – guter Rat in Alltagsfragen**” (Ochrona konsumenta zwięźle – dobra rada w problemach życia codziennego) (dostępna w Internecie na stronie internetowej: **www.bundesregierung.de** pod pozycjami menu „Service/Publikationen der Bundesregierung” (Serwis/Publikacje Rządu Federalnego))

XII. Związki i organizacje

1. Stowarzyszenia i związki

W Niemczech istnieją tysiące różnorodnych stowarzyszeń i związków. Są to organizacje ludzi o wspólnych celach i zainteresowaniach. Wielu ludzi podejmuje się zadań w stowarzyszeniu honorowo, tzn. ochotniczo i nieodpłatnie, inni są jego członkami. Wśród nich jest także wiele dzieci i młodzieży. Jako członkowie stowarzyszenia mogą Państwo korzystać z jego oferty i przy tym poznać wielu ludzi o podobnych zainteresowaniach. W niektórych związkach trzeba wnieść niewielką opłatę za członkostwo.

Tematy przewodnie, dla których związki lub stowarzyszenia (zwane też klubami) zostały założone, mogą być przeróżnego rodzaju. Istnieją np.:

- stowarzyszenia sportowe,
- stowarzyszenia muzyczne,
- stowarzyszenia społeczne,
- kluby młodzieżowe,
- stowarzyszenia rodziców,
- stowarzyszenia ochrony zwierząt,
- stowarzyszenia artystyczne,

- kluby kucharskie,
- kluby komputerowe.

Wiele stowarzyszeń, związków i grup wsparcia pomaga rodzinom. Paleta możliwości pomocy jest różnorodna, np. w razie problemów z dziećmi, w chorobie lub jeżeli konieczna jest zwykła pomoc w dniu codziennym: paleta możliwości pomocy jest różnorodna. Proszę zasięgnąć informacji, jakie działają u Państwa organizacje.

RADA

Kto szuka kontaktu z ludźmi z jego otoczenia i chce się zaangażować w życie gminy i społeczności ją zamieszkującej, szybciej poczuje się dobrze w nowej ojczyźnie. Dlatego proszę korzystać z ofert stowarzyszeń w nowym miejscu zamieszkania.

Jeżeli chcą się Państwo zaangażować w pracę jakiegoś stowarzyszenia i zostać jego członkiem, ale nie wiedzą Państwo, jakie stowarzyszenia są w okolicy, stosowne informacje uzyskają Państwo w urzędzie ds. obywatelskich/punkcie informacyjnym dla obywateli oraz na stronach internetowych miejsca zamieszkania. Federalne Stowarzyszenie Wolontariatu (Bundesarbeitsgemeinschaft der Freiwilligenagenturen) oraz Państwa lokalna agencja wolontariatu mogą udzielić informacji na temat lokalnego środowiska stowarzyszeń i możliwości pracy wolontariatu.

Stowarzyszenia młodzieżowe oferują wiele możliwości zaangażowania się i wspólnego spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży. Stowarzyszenia młodzieżowe to zrzeszenia młodych ludzi o wspólnych zainteresowaniach lub celach w bardzo różnych obszarach tematycznych. Informacje o lokalnych ofertach można uzyskać w miejskich i okręgowych kołach młodzieżowych w Państwa regionie.

Lokalne stowarzyszenia sportowe

Niektóre stowarzyszenia sportowe wychodzą z ofertami szczególnie do osób, które niedawno przybyły do Niemiec. Podejmują one próby ułatwienia im integracji z nowymi grupami i udzielają im doradztwa dotyczącego codziennych spraw wykraczających poza sport. Te zrzeszenia punktów wsparcia oraz dalsze informacje dotyczące programu „Integration durch

Sport” (Integracja poprzez sport)) Niemieckiego Związku Olimpijskiego znajdują Państwo pod adresem **www.integration-durch-sport.de**.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- urząd ds. obywatelskich/punkt informacyjny dla obywateli
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)

Internet:

- forum stowarzyszenia: **www.verbandsforum.de**
- Niemieckie Federalne Stowarzyszenie Młodzieży:
www.dbjr.de/ueber-uns/mitgliedsorganisationen/
- Federalna Wspólnota Robocza Wolontariatu: **www.bagfa.de**

2. Organizacje imigranckie

W Niemczech istnieje szereg organizacji zrzeszających osoby pochodzące z innych krajów. Większość organizacji imigranckich angażuje się na poziomie lokalnym, a ich członkowie pracują społecznie. Prócz tego są w całym kraju organizacje centralne. Wiele z nich – małych i dużych, lokalnych i krajowych – koncentruje się na integracji imigrantów. Ważny wkład wnoszą tu stowarzyszenia rodziców, w których rodzice pochodzący z innych krajów angażują się w edukację swoich dzieci.

Członkowie tych organizacji sami często mają doświadczenia imigranckie, co pozwala im lepiej pomagać nowo przybyłym do Niemiec w aklimatyzacji.

Tak jak zróżnicowani są sami imigranci, takie też są ich organizacje. Istnieją np.:

- stowarzyszenia rekreacyjne i sportowe,
- stowarzyszenia kulturalne,
- stowarzyszenia religijne,
- stowarzyszenia robotnicze,
- stowarzyszenia polityczne,

- organizacje studenckie,
- związki przedsiębiorców,
- stowarzyszenia rodziców.

Organizacje imigranckie posiadają często szeroką ofertę, jak np.:

- służba translatorska,
- doradztwo,
- imprezy,
- kursy i zajęcia doszkalające,
- oferty w zakresie edukacji, przykładowo pomoc w zadaniach domowych,
- edukacja rodziców,
- projekty integracyjne.

Reprezentują one ponadto interesy swoich członków. Coraz częściej stają się liczącymi się partnerami w dialogu z politykami, przedsiębiorcami i przedstawicielami administracji rządowej.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- biura lokalnych organizacji imigranckich
- pełnomocnik ds. integracji w gminie lub komunalne biuro ds. migracji
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)

Internet:

- Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców:
www.bamf.de/migrantenorganisationen
- Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny: **www.bmi.bund.de**, pozycja menu „Themen/Heimat & Integration/Integration/Migrantenorganisationen” (Tematy/Ojczyzna i integracja/Integracja/Organizacje imigrantów)
- Federalne Ministerstwo ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży: **www.bmfsfj.de**, pozycja menu „Themen/Gleichstellung/Gleichstellung und Teilhabe/Migrantinnenorganisationen in Deutschland” (Tematy/Równouprawnienie/Równouprawnienie i uczestnictwo/Organizacje imigrantek w Niemczech)

XIII. Życie w Niemczech

1. Porządek polityczny i prawny

Ustawa Zasadnicza jest konstytucją Republiki Federalnej Niemiec. Stanowi ona najważniejszą prawną podstawę koegzystencji w Niemczech.

Prawa zasadnicze

Prawa podstawowe gwarantowane są jednostkom wobec państwa w artykułach od 1 do 19 Ustawy Zasadniczej. Szczególnie istotnymi prawami podstawowymi są:

- ochrona godności ludzkiej,
- prawo do życia i nienaruszalności cielesnej,
- równość wszystkich wobec prawa,
- swoboda wyznania,
- wolność przekonań,
- wolność zgromadzeń,
- wolność wyboru zawodu,
- gwarancja własności i prawa dziedziczenia,
- wolność prasy.

Najważniejsze zasady, na podstawie których skonstruowany jest system polityczny Republiki Federalnej Niemiec, określa artykuł 20:

- państwo federalne,
- demokracja,
- państwo prawa,
- państwo socjalne.

Państwo federalne

Niemcy są państwem federalnym, składającym się z 16 krajów związkowych:

■ Badenia-Wirtembergia,	■ Dolna Saksonia,
■ Bawaria,	■ Nadrenia Północna-Westfalia,
■ Berlin,	■ Nadrenia-Palatynat,
■ Brandenburgia,	■ Saara,
■ Brema,	■ Saksonia,
■ Hamburg,	■ Saksonia-Anhalt,
■ Hesja,	■ Szlezwik-Holsztyn,
■ Meklemburgia-Pomorze Przednie,	■ Turynia.

Demokracja

Niemcy są państwem demokratycznym, co oznacza, że wszelka władza pochodzi od narodu. Naród sprawuje ją poprzez:

- wybory,
- głosowanie,
- organy ustawodawcze (parlament),
- organy władzy wykonawczej (rząd i administracja),
- organy wymiaru sprawiedliwości (sądy).

Parlament Federalny (Bundestag) to zgromadzenie wybranych przedstawicieli narodu.

Państwo socjalne

Niemcy są państwem socjalnym. Oznacza to, że zasadniczo każda obywatelka i każdy obywatel powinien dzięki pracy zapewnić sobie utrzymanie. Państwo pomaga jednak ludziom, którzy nie są w stanie – bądź są, ale tylko w stopniu ograniczonym – własnymi siłami zapewnić sobie podstawy egzystencji. Wyrównuje krzywdy. Istnieje cały szereg państwowych świadczeń społecznych. Do najważniejszych należą ustawowe ubezpieczenia społeczne i zasiłek dla bezrobotnych II (zobacz rozdział X „Banki i ubezpieczenia”), a także dodatek na dziecko (zobacz rozdział VII: „Dzieci i rodzina”).

Tutaj można otrzymać informacje

Internet:

- Federalna Centrala Kształcenia Obywatelskiego: www.bpb.de

Materiały informacyjne:

- Informacje Federalnej Centrali Kształcenia Obywatelskiego w formie drukowanej można zamówić na stronie www.bpb.de, pozycja menu „Shop”.

2. Partie i zaangażowanie polityczne

Partie

Każda obywatelka i każdy obywatel ma w Niemczech możliwość brania udziału w życiu politycznym oraz wpływania na politykę na poziomie lokalnym, krajowym i federalnym. Jedną z ważnych możliwości w tym zakresie jest udział w grupach interesów, inicjatywach obywatelskich, związkach zawodowych i partiach.

Partie wystawiają kandydatów do wyborów lokalnych przedstawicielstw i parlamentów na poziomie krajowym, federalnym i unijnym. Są to m.in.:

- rady gminne i miejskie,
- parlament krajowy,
- Parlament Federalny,
- Parlament Europejski.

Partie polityczne w Niemczech mają różną pozycję i różne programy polityczne. Na stronach internetowych partii można uzyskać informacje o ich stanowiskach w poszczególnych kwestiach.

Wybory

Wybory w Niemczech są powszechne, bezpośrednie, wolne, równe i tajne. Co to oznacza?

- **Powszechne:** Wszystkie obywatelki i wszyscy obywatele Niemiec mogą wybierać i być wybierani, jeżeli ukończyli 18 lat. W niektórych krajach związkowych minimalny wiek uprawniający do głosowania w wyborach krajowych i lokalnych wynosi 16 lat.
- **Bezpośrednie:** Naród wybiera posłów bezpośrednio lub w systemie list partyjnych, a nie pośrednio poprzez elektorów.
- **Wolne:** Nikt nie może wywierać nacisku na wyborcę, aby wybrał określoną kandydatkę lub kandydata. Nie ma obowiązku udziału w wyborach.
- **Równe:** Każdy głos liczy się tak samo.
- **Tajne:** Pozostaje tajemnicą, w jaki sposób głosowali poszczególni wyborcy głosowali. Ogłoszony zostaje tylko wynik ogólny.

Jeżeli posiada się obywatelstwo niemieckie, można brać udział we wszystkich wyborach. Jeżeli mieszka się w Niemczech dłużej niż trzy miesiące jako obywatel innego państwa członkowskiego UE, możliwe jest wzięcie udziału w wyborach gminnych i miejskich oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego.

Wybór do Parlament Federalnego i do większości parlamentów krajowych ma następujący przebieg: każdy wyborca ma dwa głosy: pierwszy i drugi głos. Pierwszy głos wyborca oddaje na kandydata ze swojego okręgu wyborczego (wybór większościowy). Drugi głos oddaje na listę partii (wybór proporcjonalny). Mówiąc prościej, wynik wszystkich drugich głosowań decyduje o tym, jak duży jest udział danej partii w każdym parlamencie. Wybory do przedstawicielstw gminnych są uregulowane w ustawie kraju związkowego. Ich regulacje mogą być rozmaite, bazują one jednak na podstawowych zasadach: powszechnych, bezpośrednich, wolnych, równych, tajnych wyborów.

3. Rady i doradcy ds. integracji

Prawie w każdej gminie są rady i doradcy ds. integracji – w niektórych gminach określane jako rady / doradcy ds. cudzoziemców lub doradztwo migracyjne. Reprezentują interesy imigrantów, doradzają radzie gminnej czy miejskiej we wszystkich kwestiach dotyczących imigrantów oraz w kwestiach integracji. w wielu gminach mają prawo głosu oraz prawo zgłaszania wniosków.

Prócz tego pomagają oni imigrantom we wszystkich istotnych sprawach, np. bytowych, kulturowych oraz w kwestiach prawnych związanych z azylem.

Rady i doradcy ds. integracji wybierani są z reguły przez wszystkich imigrantów gminy.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- lokalne biuro rady/doradcy ds. integracji
- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)
- służby migracyjne dla młodzieży (JMD)

Internet:

- Rada Federalna ds. Integracji i Imigracji:
www.bzi-bundesintegrationsrat.de

4. Religia

Konstytucja gwarantuje w Niemczech każdemu człowiekowi swobodę wyznania. Wolny wybór religii, wspólne z innymi jej praktykowanie, ale także niedokonywanie wyboru religii – wszystko to mieści się w ramach wolności religijnej. Zasadniczą treścią swobody religijnej jest równe traktowanie wszystkich religii. Stąd, zgodnie z Ustawą Zasadniczą nie ma żadnego kościoła państwowego. Państwo ma zachowywać się względem religii neutralnie, nie może żadnej religii wyróżniać ani dyskryminować. Między państwem a wspólnotami religijnymi istnieje jednak partnerska współpraca.

Większość ludzi w Niemczech jest wyznania chrześcijańskiego: ponad 22 miliony ludzi w Niemczech należy do kościoła katolickiego, a do kościoła ewangelickiego ponad 20 milionów. Częścią społeczeństwa niemieckiego są także prawosławni, muzułmanie, żydzi i buddyści. Licząca około 4 milionów osób społeczność muzułmańska stanowi trzecią co do wielkości wspólnotę wyznaniową w kraju.

Ustawy o niedzieli i świętach uwzględniają chrześcijańskie dni świąteczne, np. Boże Narodzenie czy Wielkanoc. W święta innych religii istnieje w niektórych krajach związkowych możliwość zwolnienia dzieci z lekcji szkolnych.

Rodzice mogą decydować, czy dziecko ma uczestniczyć w lekcjach religii w szkole. Z reguły oferowana jest w szkołach katecheza religii ewangelickiej i katolickiej. W zależności od zapotrzebowania mogą odbywać się lekcje religii prawosławnej lub żydowskiej. W większości zachodnich krajów

związkowych próbuje się w szkołach pilotażowo wprowadzić lekcje religii muzułmańskiej w języku niemieckim. W niektórych z pozostałych krajów związkowych również planuje się wprowadzić takie lekcje.

RADA

Proszę zapytać nauczyciela dziecka o regulacje i ofertę lekcji religii w jego szkole.

Tutaj można otrzymać informacje

Na miejscu:

- doradztwo migracyjne dla dorosłych imigrantów i imigrantek (MBE)
- kościoły i wspólnoty religijne

Internet:

- Kościół Ewangelicki w Niemczech:
www.ekd.de
- Kościół Katolicki w Niemczech:
www.katholisch.de
- Kościół Prawosławny w Niemczech:
www.kokid.w-srv.net
- Centralna Rada Żydów w Niemczech:
www.zentralratjuden.de
- Turecko-Islamska Unia Instytutów Religii stow. zarej. (DITIB):
www.ditib.de
- Związek Islamskich Centrów Kulturalnych stow. zarej. (VIKZ):
www.vikz.de
- Alewicka Gmina Niemiec stow. zarej. (AABF):
www.alevi.com
- Rada Centralna Muzułmanów w Niemczech stow. zarej. (ZMD):
www.zentralrat.de
- Niemiecka Konferencja Islamu (DIK):
www.deutsche-islam-konferenz.de

Indeks

Agencja Pracy:	19, 21, 45, 48, 49, 50, 75, 88, 89, 90, 92, 93, 103, 113, 114
Centrum informacyjne ds. zatrudnienia (Berufsinformationszentrum BIZ):	45
Certyfikat ukończenia kursu integracyjnego:	16, 19
Choroba:	14, 40, 53, 54, 94, 97, 99, 101, 106, 107, 109, 111, 112, 123
Ciąża:	23, 66, 67, 68, 69, 70, 71
Czas pracy:	53, 54
Czynsz:	59, 60, 61, 62, 63, 64, 104
Dalsze doskonalenie zawodowe:	42, 50, 93
Dla rodziców:	18, 20
Dodatek na dziecko:	9, 75, 76, 77, 78, 128
Dodatkowe zabezpieczenie na starość:	109
Dokument pobytowy (Aufenthaltserlaubnis):	14, 30, 33, 34, 36, 38, 73, 75
Doradztwo dla dłużników:	105
Doradztwo ds. narkomanii:	101
Doradztwo ds. uzależnień:	101
Doradztwo ds. wychowawczych:	68, 69, 79
Doradztwo migracyjne:	9, 15, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 37, 38, 41, 44, 49, 50, 52, 77, 79, 87, 88, 89, 92, 93, 105, 109, 114, 121, 124, 125, 131, 132
Doradztwo ws. AIDS:	99
Doradztwo:	
Doradztwo ds. narkomanii:	101
Doradztwo ds. wychowawczych:	68, 69, 79
Doradztwo migracyjne:	9, 15, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 37, 38, 41, 44, 49, 50, 52, 77, 79, 87, 88, 89, 92, 93, 105, 109, 114, 121, 124, 125, 131, 132
Doradztwo ws. AIDS:	99
Poradnictwo zawodowe:	45, 88, 89
Doskonalenie zawodowe:	42, 50, 93, 113
Emerytura:	106, 107, 108, 109
Federalna Agencja Pracy:	9, 15, 42, 44, 45, 46, 49, 50, 77, 89, 92, 93, 112, 113, 114
Karta ICT z adnotacją „Mobiler-ICT”:	14, 32, 33, 35, 36
Karta ICT:	14, 32, 33, 35, 36, 38

Kasy rodzinne:	75, 77, 78
Konto oszczędnościowo-rozliczeniowe:	104, 105
Kredyt:	104, 105
Kurs intensywny:	19
Kurs językowy:	16, 17, 19
dla dzieci i młodzieży:	21
do celów zawodowych:	16, 20, 21
Kurs językowy:	17, 18, 21, 23, 26, 32, 33, 36, 43, 45, 46, 49, 50, 75, 76, 82, 85, 88, 89, 90, 91, 92, 113
Kurs orientacyjny:	16, 17, 18, 19, 20, 23, 28, 37
dla kobiet:	18
dla młodzieży:	18
dla rodziców:	18
Kurs intensywny:	19
Kurs wyrównawczy:	18
ze zwalczaniem analfabetyzmu:	18
Kurs orientacyjny:	16, 18, 19
Kursy alfabetyzacji:	18
Kursy integracyjne dla kobiet:	18
Kursy integracyjne dla rodziców:	18, 20
Łączenie rodzin:	14, 15
Lekcje religii:	131, 132
Matura:	85
Nagły przypadek:	95, 138
Naturalizacja:	16, 28, 30, 38, 39
Niebieska Karta UE:	14, 32, 33, 35, 36, 38
Niepełnosprawność:	14, 40, 54, 84, 102, 103, 107
Obywatele UE:	31
Obywatelstwo:	13, 30, 33, 39, 40, 43, 130
Ochrona konsumentów:	28, 63, 65, 116, 121
Ochrona macierzyństwa:	66, 69, 71
Ochrona przed wypowiedzeniem (Kündigungsschutz):	54, 72
Oferty wyrównywania nauki języka niemieckiego:	86, 87
Opieka nad dzieckiem:	23, 78, 79
Organizacja imigrancka:	88, 124, 125

Państwowe stypendium socjalne dla studentów (BAföG):	76, 91, 92
Partie:	129
Placówki opieki dziennej dla dzieci:	78, 79
Pobyt stały:	14, 32, 33, 34, 36, 37, 38, 73
Podatki:	42, 52, 55
Poradnictwo zawodowe:	45, 88, 89
Pośrednictwo pracy:	45, 89
Poszukiwanie mieszkania:	56
Poszukiwanie pracy:	16, 19, 42, 46, 47, 114
Późni przesiedleńcy:	9, 30, 33, 45, 90
Pracownicy wykwalifikowani:	13, 32, 36, 52
Prawo pobytu:	28, 30, 32, 33, 39, 40, 114
Prawo pracy:	42, 53, 54, 66
Profilaktyka zdrowotna:	97, 109
Profilaktyka:	94, 97, 108
wsparcie w czasie ciąży	69
zabezpieczenie na starość-	109
zdrowotna	97, 109
Program federalny ESF:	45
Przemeldowanie:	58, 59
Przeprowadzka:	58, 59
Rada ds. integracji:	130, 131
Rekrutacja:	26, 45, 48, 49
Rodzaje szkół:	82, 83, 84
Samozatrudnienie:	42, 51, 52
Służby migracyjne dla młodzieży:	19, 21, 26, 27, 28, 37, 38, 41, 44, 49, 77, 87, 88, 89, 92, 131
Studia wyższe:	85, 90, 91, 92
Studia:	18, 21, 33, 35, 50, 82, 85, 88, 89, 90, 91, 92
Swoboda poruszania się:	30, 51
Szkoła:	2, 9, 16, 19, 21, 23, 26, 46, 77, 78, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 92, 93, 112, 131, 132
Test wiedzy obywatelskiej:	39, 40, 41
Ubezpieczenie od bezrobocia:	55, 112, 113
Ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków:	106, 112
Ubezpieczenie pielęgnacyjne:	55, 106, 111
Ubezpieczenie rentowo-emerytalne:	55, 103, 107, 108

Ubezpieczenie społeczne:	106, 107, 128
Ubezpieczenie zdrowotne/kasa chorych:	23, 53, 55, 69, 94, 95, 96, 97, 98, 103, 109, 110, 111
Ubezpieczenie:	2, 59, 95, 104, 106, 108, 110, 111, 113, 115, 116, 117, 128
od bezrobocia	55, 112, 113
od następstw nieszczęśliwych wypadków	106, 112
osób i rzeczy	115
pielęgnacyjne	55, 106, 111
rentowe	55, 103, 107, 108
społeczne	106, 107, 128
zdrowotne	23, 53, 55, 94, 95, 96, 97, 109, 110, 111
Umowa najmu:	61, 62, 63, 64
Uniwersytety ludowe:	16, 93
Urlop rodzicielski:	54, 66, 71, 72, 75
Urlop:	53
Urząd ds. mieszkaniowych:	29, 56, 58, 59, 61, 63
Urząd ds. zdrowia:	68, 70, 99, 100
Urząd skarbowy:	55
Ustawa o imigracji pracowników wykwalifikowanych:	32
Ustawa o pobycie:	43, 51
Ustawa Zasadnicza:	39, 126, 131
Uznawanie:	32, 42, 43, 45, 50, 92
Wiza:	2, 10, 11, 12, 13, 14, 33
Wjazd:	2, 10, 11, 12, 13, 14, 30, 32, 33, 38, 91
Wspieranie edukacji:	91, 92
Wspólnot Europejskich:	32, 33, 36, 37, 38, 73
Wybory:	31, 128, 129, 130
Zakładanie działalności gospodarczej:	50, 51, 52
Zakupy:	3, 17, 28, 116, 117
Zasiłek chorobowy:	109
Zasiłek dla bezrobotnych (ALG i + II):	39, 113, 128
Zasiłek mieszkaniowy:	60, 77
Zasiłek na dziecko:	75, 76, 77, 78
Zasiłek wychowawczy:	71, 72, 73, 74, 75
Zaświadczenie uprawniające do mieszkania socjalnego:	59, 60
Zezwolenie na osiedlenie się (Niederlassungserlaubnis):	16, 32, 33, 36, 37, 73, 75
Zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego UE:	32, 33, 36, 37, 38, 73

W nagłym wypadku

Czasem wszystko dzieje się błyskawicznie. Wtedy potrzebna jest natychmiastowa pomoc. Z tego względu należy znać następujące numery telefonów. Pod tymi numerami w nagłych wypadkach otrzymają Państwo pomoc.

Przegląd najważniejszych numerów telefonów

Dyżur lekarski: 112

Tutaj otrzymają Państwo natychmiastową pomoc, jeżeli ktoś będzie ciężko chory lub ranny.

Straż pożarna: 112

Jeżeli pali się u Państwa lub widoczny jest pożar w innym budynku, należy natychmiast zadzwonić na ten numer.

Policja: 110

Stali się Państwo ofiarą przestępstwa lub byli jego świadkiem? Proszę natychmiast zadzwonić na policję! Funkcjonariuszom policji można zaufać.

Ärztlicher Bereitschaftsdienst (Lekarz dyżurny): 116 117

Lekarz dyżurny pomoże Państwu, jeśli Państwa praktyka lekarska jest już zamknięta, a z chorobą nie można czekać do następnego dnia.

Telefon zaufania: 0800 1110111* lub 0800 1110222*

Są Państwo zrozpaczeni i nie wiedzą, co dalej? Pracownicy telefonu zaufania chętnie udzielą porady – jeżeli Państwo chcą, mogą pozostać anonimowi.

RADA

Wszystkie telefony alarmowe są bezpłatne i dostępne całą dobę. Proszę się nie obawiać i dzwonić!

* Dostępny wyłącznie na terenie Niemiec, bezpłatny.

Notatki

Notatki

Nota prawna

Wydawca

Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat
10557 Berlin

Redakcja

Bundesamt für Migration und Flüchtlinge
90461 Nürnberg

Stan

01/2021

Druk

Druck- und Verlagshaus Zarbock GmbH & Co. KG, 60386 Frankfurt
6., aktualizowane wydanie

Projekt i przygotowanie

MediaCompany – Agentur für Kommunikation GmbH

Pochodzenie zdjęć

Karta tytułowa: © BMI; str. 2, 11: © gettyimages.com/Symphonie; str. 4, 4, 17, 22: © BAMF/
Bildkraftwerk/Thomas Geiger; str. 4, 31: © iStockphoto.com/Juergen Sack; str. 4, 42:
© iStockphoto.com/Johnny Greig 2017; str. 4, 57: © iStockphoto.com/Eric S; str. 2–3, 67:
© gettyimages.com/FatCamera; str. 4, 82: © gettyimages.de/Westend61; str. 4, 94:
© iStockphoto.com/seb_ra; str. 105: © iStockphoto.com/fcafotodigital; str. 4, 117:
© iStockphoto.com/Minerva Studio; str. 3, 122: © gettyimages.com/track5

Zamówienia publikacji

Publikationsversand der Bundesregierung
Postfach 48 10 09, 18132 Rostock
Telefon serwisowy: +49 30 18 272 2721
Faks serwisowy: +49 30 18 10 272 272 1
E-mail: publikationen@bundesregierung.de

Zamówienia za pośrednictwem telefonu dla osób głuchoniemych:

gebaerdentelefon@sip.bundesregierung.de

Zamówienia online: www.bundesregierung.de/publikationen

Inne publikacje Rządu Federalnego do pobrania i zamówienia można znaleźć pod adresem:
www.bundesregierung.de/publikationen

Numer produktu: BMI21012

Publikacja jest wydawana przez Rząd Federalny w ramach promocji. Publikacja wydawana jest bezpłatnie i nie jest przeznaczona do sprzedaży. Publikacja nie może być wykorzystywana przez partie oraz kandydatów lub ich pomocników podczas kampanii wyborczej do celów agitacji wyborczej. Obowiązuje to dla wyborów do Parlamentu Federalnego, parlamentów krajowych oraz wyborów komunalnych, jak również wyborów do Parlamentu Europejskiego.

Wskazówka

Zmiany przepisów prawnych, adresów i numerów telefonu mogą negatywnie wpłynąć na aktualność niniejszej broszury, a nawet uczynić ją częściowo nieaktualną. Dlatego w ważnych sprawach proszę zawsze zasięgać informacji na miejscu.

